

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'

31 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1903

Η ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

Η ΚΙΝΗΣΙΣ

Καὶ ἠκολούθησα τὴν κατὰ μέσον τέμνουσαν τὴν Λάρισσαν ὁδόν. Ὅδον φωσφορίζουσαν Ἀνατολήν. Ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄκρου συνέχεται μετὰ τῶν ἀπεράντων εὐαγῶν τῆς οἴκων. Ἐκ τοῦ ἑτέρου, μετὰ τῶν ὑψιδόμων ὄχθων τοῦ Πηνειοῦ. Ὅλη ἡ πόλις παλιρροεῖται ἐδῶ. Μὲ τὰς πλημμυρίδας αὐτῆς. Μὲ τὰς ἀμπώτιδας αὐτῆς. Ἐδῶ καταλήγουν ἐκ περάτων ὅλαι αἱ συνοικίαι. Δρόμοι γκαλντιριομείδεις, δρόμοι εὐθεῖς, δρόμοι βορβορώδεις, δρόμοι ἀνωφερεῖς, κατωφερεῖς, δολιχόμηκοι, ἀμβλεῖς, συνεστραμμένοι, δρόμοι θαλασσωμένοι μετὰ παντὸς εἶδους λίθους καὶ πλίνθους καὶ κεράμους, ξεριζωμένοι ἐδῶ, χάσκοντες ἐκεῖ, μετὰ κοιλώματα, μετὰ ὑψώματα, μετὰ κυματώσεις, λεωφόροι εὐρεῖται δρομίσκοι, στενοσόκακα, δρόμοι εὐγενεῖς καὶ ἀριστοκρατικοί, δρόμοι κακόφημοι καὶ ἐναγεῖς, ἄλλοι ἐπιμηρέστατοι καὶ ἄλλοι γιδοστροφικοί, μικρὸν ὅλως, καὶ ἄλλοι ἀδιέξοδοι καὶ ἄλλοι ἀναγκάζοντές σε νὰ χορεύῃς ὅλους τοὺς χοροὺς τοῦ κόσμου διὰ νὰ προχωρήσῃς, μετὰ ῥήματα, μετὰ ἐσοχὰς μετὰ ἐξοχὰς, μετὰ βαθυλώματα λιμναῖα, μετὰ ἀνατολικωτάτην τὴν θεάν καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον, οἱ μὲν γυναιοβριθεῖς, οἱ δὲ ἀπὸ βοῆν καὶ κέλαδον χαμινίων ἀπηχοῦντες, οἱ μὲν χαμαλοκάτοικοι οἱ δὲ ὑπαλλοκάτοικοι, δρόμοι στρατοκρατούμενοι καὶ δρόμοι ἀπὸ βέηδες καὶ πασσάδες δοξαζόμενοι καὶ δρόμοι τουρκομαχαλοειδεῖς, αὐτοὶ οἱ ἐγγύθεν, ἀπὸ κοσμάκη θορυβοῦντες βιοπαλαίοντα καὶ ἀγωνιῶντα, ἐκεῖνοι, οἱ ἄπωθεν, γλεντοκοποῦντες ἀπὸ τσιφλικούχους πασσαδικῆς γλιδῆς καὶ

ἀπολαύσεων, — ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀρτηρίαι καὶ ὅλαι αὐταὶ αἱ φλέβες, αἱ παλλόμεναι ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ λαρισσαϊκόν, ἀπὸ τὸ αἷμα τὸ θεσσαλικόν, ἐδῶ, εἰς τὴν διχοτομοῦσαν τὴν Λάρισσαν ὁδόν αὐτήν, καταλήγουν, ἀθρόαι, στένουσαι, ἀγγόμεναι. Ἐδῶ προσοχθίζουν ὅλαι. Ἐδῶ τὸ αἷμά των, ὡς εἰς καρδίαν διαβιβάζουν καὶ ὡς καρδίαν τὴν κάμνουν νὰ πάλῃ ὅλη ἐκ ζωῆς καὶ κινήσεως καὶ σφρίγους. Θὰ ἠδύνασο νὰ τὰς παρομοιάσῃς μετὰ ποταμούς, ἐκ διαφόρων ρέοντας πηγῶν, ἕκαστον, δι' ἰδίας κοίτης, ἰδίαν ζωὴν ἕκαστον ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ ἀντλοῦντα καὶ ἰδίαν δύναμιν καὶ ἰδίαν φορὰν, εὐφράτεις καὶ Τίγρεις ὅλους τοῦ Θεσσαλικοῦ πεδίου ἀναριθμήτους, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλοντας, μετὰ ῥόγγθον καὶ ροῖβδον βροντώδη, μετὰ καμπὰς καὶ ἐλιγμούς ποικίλλοντας, μετὰ ἐκβολὰς ταραχώδεις, ἀγροῖας, μέχρις ἐγκάτων ἀναταράσσοντας τὰ ρεῖθρά των καὶ φέροντας παντὸς εἶδους ἰὺν μαζῇ των, πάσης προσελεύσεως, πάσης συστάσεως, παντὸς χρώματος, τὴν μίαν φορὰν ἐκθινοῦντας μετὰ τὰς συστροφάς καὶ τὰς δύναντας ἐδῶ, τὴν ἄλλην ἐπιχώνοντας ἐκεῖ, τώρα ἀνορύσσοντας ἀβύσσους καὶ τώρα πλημμυροῦντας μετὰ δοῦπον δαιμονιώδη αὐτὰς. Εἰς ἀνθρωποποταμὸν ποικιλοδίνην μεταβάλλεται κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς Πανηγύρεως ὁ δρόμος οὗτος. Καὶ εἶναι αἱ δύνανται του καὶ εἶναι τὰ νερά του, αἱ χιλιάδες τῶν πανηγυριστῶν.

Στένοντες ἔρχονται οἱ συρμοὶ ἐκ Βόλου,

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΤΕΡΟΤΕΛΕΣΤΕΣ

ΔΕΛΦΟΙ
ΗΜΕΡΑ 26-4-85
ΑΡΙΘ. 35013

καλπάζοντες οἱ ἵπποι, δρομαῖαι αἱ ἄμαξαι, ἀσθμαίνοντα τὰ ὑπαζύγια, ἀγκομαχοῦντα τὰ φορηγὰ, πυραμιδοειδῆ τὸ ὕψος, ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ πράγματα, τὰ κάρα. Καὶ ὅλα, ὅλα κατευθύνονται πρὸς τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ὡς ἐξ ἐν-στίκτου.

Ἐκ τοῦ Σταθμοῦ, ἡμίωρον ἀπέχοντος, κατὰ χιλιάδας προχέονται οἱ ἐπιβάται. Ἐκ Βόλου, Ἄνω Βόλου, Πορταριάς, Μακρυνίτσας, Ζαγο-ράς. Βελεστίνου, Τοποσλάρ, Τσουλάρ, Γκερλῆ καὶ ἄλλων τουρκωνύμων χωρίων. Εἰς ὁμάδας οἱ μὲν, εἰς ὁμίλους οἱ δέ. Ἐφ' ἁμαξῶν καὶ ἀπο-στολικῶς. Ὅσοι τὸ βροντοῦνε καὶ ὅσοι μάλιστα ἐξοικονόμησαν τὰ ἔξοδα. Ἐκ τούτων, ἄλλοι εἰς ὄλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ, καὶ ἄλλοι μέσα εἰς τοὺς παροδίους χάνδακας, καὶ ἄλλοι ὑπὲρ αὐ-τούς, θαυματικώτατοι, ἐπὶ τοὺς τοίχους, ἐπὶ τὰ ὑψώματα, βάδην ἢ τροχάδην ἢ βουστροφηδὸν ἢ πηδηχτά.

Ὁ ἕνας κατόπισθεν τοῦ ἄλλου. Μπροστὰ οἱ ἄνδρες, πίσω τὰ παιδιά καὶ πάρα πίσω ἡ γυ-ναῖκες. Ὅλοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς, ὡσάν κα-μῆλαι διὰ τῆς ἐρήμου βαίνοντος καραβανίου. Καὶ ὡσάν αὐταί, κατάφορτοι ὅλοι, τὰ τράστα ἐπ' ὤμων, τὰ σκουτιά ὑπὸ μάλης. Τὰ νήπια εἰς τὴ ράχη, αἱ χωρικά, μέσα εἰς σάκκους ἢ το-μάρια, κυρταὶ οὕτω ὑπὸ τὸ βάρος σὺν βασιάζοι. Οἱ κἄπως δ' εὐποροὶ, μ' ἀλεξήλια, ἀεριστήρια, ἐπανωφόρια, πῖλους, κουλούρια, ζαχαρωτά, φύρδην-μύγδην, ζαλωμένοι ἀπὸ παντοῦ, σὺν Μέντιοι.

Κρατούμενα καὶ παρακρατούμενα ἀπὸ τὴς χεῖρας, ὡς ἀπὸ ἀορτῆρος, παιδιά ἀλαλάζοντα ἢ μισοκλαίοντα ἢ τραγουδοῦντα ἢ γκρινιάζοντα, ὅλοι καὶ ὅλαι καὶ ὅλα εἰς νέφη μέσα πυκνό-τατα κονιορτοῦ, ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ ὑπὸ τοὺς τροχοὺς συναγειρόμενα ἀποτυφλωτικά, οὐρα-νομήκη, μακρόθεν, ἀπὸ τῆς πόλεως, οὕτω ἐν ὄγκῳ περιέχον καὶ περιεχόμενον, φαντάζοντα ὡσάν ἀραβικὸς Σιμούν, τώρα μέλλων νὰ ἐν-σκήψῃ ἐπ' αὐτῆς ὁρφνός, ραγδαῖος!

Καὶ πέραν, ἐπὶ τὰ χωράφια, πρὸς ὅλας τὰς εἰσόδους τῆς πόλεως σκορπιζόμενοι, ἄλλοι, φανταστικοὶ ἐξ ἀλόπτου προσκυνῆται νέας τι-νὸς Μέκκας ἀπέναντι τῶν λαρισσαϊκῶν ἐκεῖ τε-μενῶν καὶ μιναρῶν, βυθιζόμενοι εἰς τὴν ἐρι-βόλακα μέχρι γονάτων, σκοντάπτοντες ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὰ λιθάρια καὶ τοὺς ρόγους, ἀναφαινόμενοι ὡσεὶ Σπαρτοὶ τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ πάλιν ἐξαφανιζόμενοι, πεπυκνωμέ-νοι ἢ ἀραιοὶ ὡς πρὸς γυμνάσια παρατάξεως, κυνηγούμενοι διὰ νὰ παῖξουν, σπρωγνόμενοι

διὰ νὰ γελάσουν, τρέχοντες διὰ νὰ φθάσουν ὅσους τοὺς ἄφησαν ὀπίσω ἢ διὰ νὰ προφθά-σουν κἄνα κρεββάτι, ἔστω καὶ ξύλινο, ἢ καμ-πιζόντες πίσω τῶν παντὸς εἶδους φορητὰ καὶ ἀφόρητα μέσα στὸν κάμπο, κ' ἔτσι — ὦ Ζεῦ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἀπολλὼν! — γλεντώντες!...

Ἐξ ἄλλων σημείων πάλιν τοῦ λαρισσαϊκοῦ πεδίου, ἐκ Βορρᾶ καὶ Δυσμῶν, ἐκ τῶν Με-θοριῶν καί, διὰ τῶν Μεθοριῶν, ἐκ Μα-κεδονίας, ἐκ Σερβίας, ἐξ Ἡπείρου, ἐκ τῆς λοιπῆς Θεσσαλίας, Τρικαλῶν, Φαρσάλων, Καρδίτσας, Καλαμπάκας, ἐξ ὄλου τοῦ Πη-λίου, ἔωθεν τῆς Λαοῖσσης, ἀπὸ τὴν ὁδὸν Τυρνάβου, ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῶν Τεμ-πῶν, χιλιάδες ἄλλαι πανηγυριστῶν θεῶνται, πρῶτ-πρῶτ, μὲ τὰ χαράμματα, ἢ βράδυ-βράδυ, μὲ τὴν ἀμφιλύκην, πανοραμικώταται, ἐκ πε-ράτων τοῦ κάμπου, καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τοῦ ὁρίζοντος, μάλιστα διαγραφόμεναι στὸ σκιό-φως ὡς φαντάσματα, ἢ καταφανεῖς, εὐπερίγρα-φοι, μέσα εἰς λουτρὸν φωτός, ἐν ὥραις ἡλιο-λούστου μεσημβρίας. Πανηγυριστῶν ἐφ' ἁμαξῶν, σουστῶν, κάρων, ἀραμπάδων, ζῶων, τῶν μὲν κατὰ μπουλούκια, τῶν δὲ μὲ συντροφία κλεινὴ ταξιαρχίας ὅλης ζωντανῶν. Πανηγυριστῶν μὲ τὰ λαλούμενα, μὲ τὰ ποτὰ κ' ἐδώδιμα, μὲ τοὺς βλαχοδημάρχους στὰ σελάχια, μὲ τὰ γυναικό-παιδα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς, γοργῶ τῷ βήματι αὐτῶν, βραδεὶ καὶ ὡσεὶ φιλοσόφου Περιπατητικοῦ ἐκείνων, ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαυνόν-των, ἄλλων, καλπαζόντων, τριποδιζόντων, ἀσ-θμαίνοντων. Πανηγυριστῶν γιὰ γλέντι καὶ ξε-φάντωμα, πανηγυριστῶν γιὰ ἐμπόριον ἢ ζω-εμπόριον, μὲ ἐμπορεύματα καὶπραμμάτειαις καὶ πράτα παντὸς εἶδους, κἄθε γούστου, πά-σης τάξεως, κἄθε ἡλικίας, ἄψυχα καὶ ἔμψυχα μ' ἕναν ἀέρα προχωροῦντα ὅλα, τὰ ζωντανὰ μὲ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀσυνειδήτου, τὰ λογικὰ μὲ τῆς δεσποτείας τὸν θρίαμβον, ἢπραμμάτειαις ὡσάν μετέωρα αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ εἰς τὸ κενὸν σειόμεναι ἀπειλητικώταται. Πανηγυριστῶν γιὰ χάξιμα, γιὰ κόρτε, γιὰ παντρολόγημα, γιὰ ἀνα-ψυχή, γιὰ φιλοσοφία. Πανηγυριστῶν γιὰ κλέ-ψιμο τοῦ ἄλλου, γιὰ κοροΐδεμα τοῦ ἄλλου, γιὰ ἀπόλαυσι τοῦ ἄλλου, γιὰ θέαμα, γιὰ κα-κογλωσσιά, γιὰ ξιπασιά, γιὰ ἐπίδειξι. Πανη-γυριστῶν γιὰ ν' ἀναπνεύσουν καὶ λίγο χαρού-μενη Πατρίδα ξέννοιαστοι, γιὰ νὰ πάρουν ἀληθινῆς Πατρίδος τὸν ἀέρα, γιὰ νὰ ξανα-

νηώσουν τὰ κονφάρια τῶν ἄλλων, σὺν τὰ τσελικωμένα ἀλέτρια νὰ τσελικωθοῦν μὲ ζώπυ-ρον ὑπομονῆς καὶ ἐλπίδος στὸν νέον τῆς ζωῆς ἀγῶνα, στῆς νέας χρονιάς τὴν ἄρῳσι... Πανηγυ-ριστῶν, ὄλων καὶ ὄλων, πέρα ὡς πέρα, μὲ βουνὸ καρδιά, μὲ φαρμακωμένα ἀπὸ τὴν πίκρα ἢ τὴ δουλειὰ τὰ χεῖλη, μ' ἀγριὰ ἀπὸ ζῶη σπαρτα-μάτια μὲ φωτιά, καὶ ὅμως ἀπὸ ζῶη σπαρτα-ριστὴ καὶ ἀγνόητα σφύζοντα τὰ μάγουλα, τί! κατάρα θεϊκὴ καὶ διαμαρτύρησι καὶ εἰρωνεία κατὰ τῶν εὐμαροῦντων ἀχρολεύκων αὐθεντῶν τῶν φῶς ἀγνωστον μέσα εἰς τὰ σκότη τὰ Θεσ-σαλικά, ἀκτίς, ἀγρία ἀκόμη, εἰς τὸν ζόφον, ποῦ παραδέχεται τιμαριαρχομένην τὴν Θεσσαλίαν σχεδὸν ὅλην...

Καὶ ἀφοῦ οἱ πεζοὶ καὶ ἀφοῦ οἱ ἑφιπποὶ καὶ ἀφοῦ οἱ ἐφ' ἁμαξῶν, φορηγῶν, κάρων, καὶ λοιπῶν ξελαφρωθοῦν οἱ μὲν ἀπὸ τὰ βάρη, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν φροντίδων τῆς διαμονῆς, ἢ ξεπε-ζέψουν ἢ ξεξέψουν πρὸ ξενοδοχείων, καπηλείων, πανδοχείων, χανίων, μέσα εἰς μάνδρας περι-φράκτους, μέσα εἰς χωράφια τριβολοσκεπῇ κ' ἐκτάσεις ἀδεσπότης, ὑπὸ τὸν αἰθῆρ Οὐρανὸν ἢ ὑπὸ τὸ καῦμα τοῦ Ἡλίου, παρὰ τὰ Παρα-πήνεια ἄλση καὶ τὰς ὄχθας, καθ' ὅλον τὸ μῆ-κος δρομίσκου ἀδιεξόδου ἢ ξελόντζας δυσει-δοῦς ἢ χαμοκέλλας κοπροκόσμου, περὶ τὸ Φρού-ριον καὶ περὶ τὰ ἱεροδουλεῖα καὶ περὶ τὰ ἐρεῖ-πια τὰ μοιραῖα τοῦ 96 φεῦ! ἐπάνω μετεώρων δόμων μὲ τὰ καφάσια τῶν ἀκόμη, κύκλῳ περι-φερικῶν ὑψηλορόφων χαγιατῶν, εἰς τὰς ταβέρ-νας μέσα καὶ τὰ μαγαζεῖα, μέσα στὰ ἀχούρια καὶ τ' ἀλμπάνικα, μέσα εἰς κενθμῶνας σκοτει-νοὺς ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς τὰ κρυφὰ λεγό-μενα, ὑπὸ ἀχυρίνους ἢ κολαμίνους ἢ σανιδο-πάγεις ἢ ὀθονοσκεπεῖς καλύβας, ὅπου τέλος ἴσως νὰ περιμαζευθῇ ἕκαστος ὡς τραγλο-δύτης ἢ ν' ἀναπαυθῇ μαλακώτατα ὡς ὁ-μογενής. — συρρέουν ὅλοι ὅπου ἡ Πανή-γυρις.

Εἴπομεν: διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Γέφυ-ραν, διαβοῦν τὴν Γέφυραν κ' ἐκσπᾶσιν εἰς τὸ Ἀλκαζάρ καὶ ἐκχυθοῦν ἐκεῖθεν εἰς τὴν πε-διάδα ὅλαι αἱ χιλιάδες ἐκεῖναι τῶν πανηγυρι-στῶν, στὸν τόπον ὅπου τὸ Παζάρ, ἐπὶ ἐκτά-σεως δύο καὶ πλέον χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν ὀχθῶν, εἴπομεν, θὰ περάσουν πρῶτα ἀπὸ τὴν ὁδόν,

τὴν μεγάλην κεντρικὴν ὁδὸν ἐκείνην, ποῦ διχο-τομεῖ τὴν Λάρισσαν.

Εἶναι τὸ Καθαγῆριον τῶν πανηγυριστῶν αὐτῆ. Εἶδος περάματος πολυδαίδαλου καὶ φο-βεροῦ καὶ δαιμονίου. Αὐτῇ, ἡ ὁδὸς αὐτῇ, εἶναι ἡ πόλις. Ὡς εἶναι διὰ κάθε πόλιν ἐν Ἀνα-τολῇ μία τις ὁδὸς μοιραία στὴν καρδιά της, τὸ αἰώνιον καὶ κλασσικόν της κέντρον. Μονο-τόνως ἴση καὶ μακρὰ κ' εὐθεῖα, ἀρχίζει πάν-τοτε ἀπὸ ἀγροῦς καὶ ἐκβάλλει πάντοτε εἰς ἀ-γροῦς. Ἀποτελεῖ τὴν βάσιν, τὴν πρώτην σύλ-ληψιν εἰς τὴν θεμελίωσιν κἄθε ἀνατολικῆς μας πόλεως. Καὶ δίδει τὴν ἰδέαν μιᾶς ἀρχεγόνου ἀρχιτεκτονικῆς καὶ ἀπολιτίστου.

Ἐδῶ, λοιπόν, εἰς τὸν ἀνατολιτόδρομον αὐ-τὸν ξεσπᾶζουν ὅλα καὶ συρρέουν, πρῶτα. Καὶ ἐδῶ πρῶτα χύνονται, δι' ὄλων τῶν δρόμων καὶ ὁδῶν, ποῦ εἴπομεν, σὺν σίφουνας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παιδιά καὶ ζῶα καὶπραμμάτειαις. Ἀπὸ ὅδω θὰ περάσουν οἱ φερέοικοι καὶ οἱ σκηνῖται καὶ οἱ ἀγορασταὶ καὶ οἱ πωληταὶ καὶ οἱ μεταπράται. Ἀπὸ ὅδω θὰ διαβοῦν οἱ μὴ οἱ μετὰπράται. Ἀπὸ ὅδω θὰ περάσουν οἱ βοῖδη-ξεπεξεύσαντες καὶ οἱ μὴ ξεπεξεύσαντες, οἱ βοῖδη-οἱ ζωέμποροι καὶ οἱ ἰππέμποροι καὶ οἱ λαταῖ καὶ οἱ ὀνηλάται καὶ οἱ ἱππολόγοι καὶ οἱ καρολό-οἱ ζωέμποροι καὶ οἱ γυρολόγοι καὶ οἱ καρολό-οἱ γοὶ καὶ οἱ ἀμαξηλάται καὶ οἱ τυχοδιῶκται καὶ οἱ κἀπηλοι καὶ οἱ ἀλῆται καὶ οἱ θαυματοποιοὶ καὶ οἱ ζητιάνοι.

Ὅλαι αἱ φυλαὶ καὶ ὅλα τὰ γένη καὶ ὅλαι αἱ ἡλικίαι συγγέονται ἐκεῖ. Καὶ συμπυκνῶνται καὶ συσφίγγονται καὶ διαγκωνίζονται καὶ συνω-θοῦνται. Μία μάζα γίνονται πάντες καὶ πᾶσαι. Ὅλαι αἱ ψυχαὶ καὶ ὅλαι αἱ ζωαὶ ἐκεῖναι γί-νονται μία, ἥς ὁ βόμβος εἶναι βόμβος «με-λισσῶν ἀδινῶν» καὶ ἥς ἡ ἀγωνία σοῦ ἀνα-πολεῖ τὴν ἀγωνίαν μυρμηκῶν σκορπισθέντων πρὸς ζωάρκειαν ὑπὸ τὸν Ἡλίον.

Οἱ πάντες συναγωνίζονται νὰ βαδίσουν ἐμ-πρός. Καὶ ἀσχάλλουν ὅταν προσκόπτουν καὶ ἀδημονοῦν ὅταν χωρὶς νὰ θέλουν, βραδύνουν. Ἐνῶ ἴστανται, ἀποσκοποῦν μακράν, ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς, τὴν Πανήγυριν, κ' ἐντείνουν κἄθε τῶν δύνάμιν, διὰ νὰ φθάσουν ταχύτερον ἐκεῖ, καὶ τίθενται εἰς ἀτμίση κίνησιν χεῖρες, πόδες, στή-θη, κεφαλαί, ἀγκῶνες.

Οἱ ἔσχατοι εἰς τὸν σωρὸν ἐκείνον, εὐαγγε-λικώτατα, θέλουν νὰ γίνουν πρῶτοι. Τὸ ἑλλη-νικὸν φιλόπρωτον καὶ ἐν τούτῳ ἀκόμη εὐρί-σκεται ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ του. Τὰ συγκρουόμενα τῶν ἐμπόρων συμφέροντα ἐπιδευκνύουν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τοὺς ὁδόντας τῶν. Κ' ἐνῶ χω-ροῦν, χίλιοι δύο ὑπολογισμοὶ θέτουν εἰς δαι-

μονιώδη κίνησιν ὅλα τὰ ἐγκεφαλικά των κύταρα. Πῶς τελειότερον θὰ προσελκύσουν τὸν ἀγοραστήν, πῶς ἐντεχνότερον θὰ τοῦ ἀδειάσουν τὴν τσέπη, πῶς δεξιότερον θὰ τοῦ προκαλέσουν τὴν προσοχήν. Καὶ πῶς οἱ γόητες θὰ τὸν κοροιδέψουν καὶ πῶς οἱ ζητιάνοι θὰ τὸν συγκινήσουν καὶ πῶς οἱ ἀγύρται θὰ τοῦ ἀνοίξουν πλατύτερον τὸ στόμα, καὶ πῶς ὅλοι αὐτοί, ἔμποροι πραγμάτων καὶ ἔμποροι ψυχῶν, θὰ σκορπίσουν περισσότερον οἶκτον τριγύρω των, ἀκούσιοι φιλόσοφοι φιλοσοφίας ἀνθρωπινωτάτης εἰς βάρος ἐνὸς κοσμάκη ἐκεῖ θέλοντος νὰ πλανηθῇ ἀπὸ ἕναν ἄλλον, φλεγόμενον νὰ τὸν ἀποπλανήσῃ.

Ἡ κίνησις ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτῆς, οὕτω παλλομένης, εἶναι, οὐδὲν πλέον οὐδὲν ἔλαττον, κίνησις πλημμύρας. Ἡ θάλασσα, ὅταν ἀνεμοδέρεται, δὲν ἐμψυχοῦται ἀπὸ τὴν τρικυμίαν τρικυμιωδέστερον.

Ὁλος ὁ λαὸς αὐτὸς καὶ ὅλος ὁ σύγκλυς αὐτὸς ὄχλος φλέγεται ἀπὸ τὴν ἰδέαν καὶ μόνην, ἀπὸ τὸ πάθος καὶ μόνον, ἀπὸ τὸ αἶσθημα καὶ μόνον, **νὰ πανηγυρίσῃ**. Ἄλλη σκέψις δὲν κρατεῖ εἰς τὸ κεφάλι του καὶ δὲν δεσπόζει. Φαίνεται ὅλος, Πανήγυρις. Ὅσας λύπας ἔχει καὶ ὅσα βάσανα, πειράται νὰ καταπνίξῃ μέσα εἰς τὸν συναγεμὸν ἐκείνον. Φθάνει μέχρι τοῦ νὰ ψεύδεται εἰς ἑαυτὸν πολλάκις ὅτι ἄγει πράγματι Πανήγυριν, ἐνῶ ἡ καρδιά του εἶναι πρᾶγματι ὡσάν τὸ μαραμένο φύλλο φθινοπώρου καὶ ἡ τσέπη του δὲν ἀντηχεῖ ἢ τὴν οἰμωγὴν ὀλίγων κερματίων δι' αἵματος καὶ ἰδρωτὸς κερδηθέντων.

Πάντες ἔρχονται ἐκ τῶν πατρίδων των, εἴτε Πολιτεῖαι εἶναι, εἴτε Χωρία, μ' αὐτὸν καὶ μόνον τὸν σκοπὸν. Ἡ λύπη των ἡ τυχὸν εἶναι ἕνα πάρα ἄνω χρόμα Πανηγυρικὸν εἰς τὰς μορφάς των. Διότι ἡ δύναμις τοῦ ψεύδους εἶναι τόσον μεγάλη ὥστε σπρώχνει καὶ αὐτὴν τὴν λύπην εἰς Πανήγυριν.

Ἐὰν ἦλθον, διὰ νὰ λυπηθῶν πλειότερον ὅταν θ' ἀναχωρήσουν, οὔτε κἂν τὸ σκέπτονται. Μία περιέργεια θανάσιμος πλανᾶται ἐφ' ὅλων, ἐνῶ χωροῦν πρὸς τὸ Παζάρ, περιέργεια παθολογική. Καὶ εἶναι αὕτη: Τί νεώτερον θὰ ἀπολαύσουν φέτος, τί λαμπρότερον θὰ ἰδοῦν, τί ποικιλότερον εἰς χρώματα καὶ τόνους θὰ γλυνθῶν. Κατὰ πόσον τῆς περυσινῆς εἶναι πολυπληθεστέρα ἢ φεικινὴ Πανήγυρις καὶ κατὰ πόσον αἱ συναλλαγαί, εὐρύτεραι τῶν περσινῶν.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν θ' ἀντλήσουν τὰς Πανηγυρικὰς δυνάμεις των. Ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ, τοῦ μαθηματικωτέρου ἐνὸς διὰ ν' ἐξισώσεως, αὐτῶν θὰ ρυθμισθῶσιν αἱ ψυχαί, θὰ ἐνεργήσουν αἱ διάνοιαι, θ' ἀναπαλθῶσιν αἱ καρδίαι, θὰ λαλήσωσι καὶ διαλαλήσωσι οἱ ἔμποροι τὰ ἔμπορεύματα, θὰ διασκεδάσουν οἱ διασκεδασταί, θὰ μεθύσουν οἱ οἰνόφυλγες, θὰ χορεύουν οἱ χορευταί, θὰ τραγουδήσουν καὶ θὰ παῖξουν τὰ βαρβαρόφωνα, οἱ σαντουριέρηδες. Ἐκαστος ἐκ τῶν οὕτωσι πρὸς τὸ Παζάρ χωρούντων Πανηγυριστῶν αὐτῶν θὰ προσθήσῃ τὸν ἰδιαίτερόν του τόνον, ἐξ ὧν θὰ ἀρμολογήσῃ ὁ τῆς Πανηγύρεως ὅλης, ἐξ ὧν θὰ κριθῇ ἡ θὰ κατακριθῇ ἡ Πανήγυρις.

Ἐνα μυστικὸν ἐρώτημα διαλάμπει διὰ τῆς μορφῆς ἐκάστου, ἐρώτημα ἀόριστον, ἀσύλληπτον, ἀσυνειδήτον ἀκόμη, ἀλλ' ὅπερ ἡ ἀθλιότης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως πετάει ὡς εἰρωνεῖαν σατανικὴν ἔξω τῶν κογχῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἀδυνατοῦσα νὰ τὸ φυλάξῃ μέσα της, — τὸ ἐρώτημα: *Τ' ἦλθες ἐδῶ, μωρέ, νὰ κάνῃς;* Καὶ μία μυστικὴ ἀπάντησις ἀπὸ τὸν καθένα ἀκουσία πιτσιλίζει ὅλων τὰ πρόσωπα σὰ λάσπη: *Ὅ, τι καὶ σύ! . . .* Ἦγουν ν' ἀλληλοκοροϊδευθῶμεν ὅλοι, ν' ἀλληλοψευσθῶμεν ὅλοι, ν' ἀλληλοαπατηθῶμεν ὅλοι. . . . Ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα, ἀλλὰ ἡ ἀπάντησις εἶναι ἀστραπιαία, καὶ ἀντιπαρέρχονται ὅλοι ἀδιάφοροι, χωρὶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ ἡσθάνῃ τὴν ἀστραπὴν τοῦ βλέμματος καὶ χωρὶς κανεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ συνησθάνῃ ὅτι καὶ τι τρομερῶς ἀνθρώπινον καὶ καὶ τι φοβερῶς μάταιον ἀνετάραξε τὴν ψυχὴν του ὅλην. . . .

Μέσα εἰς τὸν ἔσμὸν αὐτόν, ὅστις ἐκσπᾷ μόλις διαβῇ τὴν Γέφυραν, ἀλλ' ὅστις πρὸ αὐτῆς εἶναι πάντοτε τὰς ἡμέρας ἐκείνας πυκνός, πυκνότερος, πλανᾶται ἕνας πτερόεις πόθος σαγηνευτικώτατος, πόθος βαρύνων ἐφ' ἑκάστον αὐτῶν, ὡσεὶ μύρια ὁμοῦ ἀτμόσφαιραι, ὁ πόθος τοῦ **ν' ἀγοράσουν ὅλοι καὶ**.

Τῆς ἀγορᾶς ὁ δαίμων φαίνεται συσσειῶν ὅλους. Καὶ ὅσοι ἀκόμη ἦλθαν μὲ μόνον τὸν σκοπὸν συνεχοῦς γλεντιοῦ, αἰσιθάνονται σύσσωμοι ἀπὸ τὸν δαίμονα τοῦτον νὰ ὠθοῦνται. Πολλοὶ δὲν ἀγοράζουν τίποτε, διότι, ἀπλούστατα, ἤθελάν ν' ἀγοράσουν ὅ,τι βλέπουν, ὅλα! Ὡς διὰ ρεύματος ἡλεκτρικωτάτου μεταδίδεται

ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον ὁ πόθος οὗτος. Εἶναι τὸ ἀντίδοτον, τὸ ἀντιφάρμακον εἰς τὸν σκεπτικόν. Εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς εἰς τὸν ἀπλοϊκόν. Καθίσταται σχεδὸν ἀνάγκη. Ὅλοι σκέπτονται: καὶ ἐπὶ τέλους ν' ἀγοράσωμε, ἀφοῦ καὶ **πρέπει** ν' ἀγοράσωμε, καὶ ἂς μὴ τὸ θέλουμε.

Ἡ στίλβη ἡ ποικίλλουσα τοῦ καινουργοῦς, ἡ ὄρεξις τοῦ νέου καὶ ἀγνώστου, ἡ ἐπιθυμία ἡ ὀρμέμφυτος ὀριζόντων νέων, σκορπίζουν κύκλωθεν ἐκάστου καὶ τι τὸ ἴλαρὸν κ' εὐφρόσυνον, καὶ βλέπεις ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν νὰ ἀκτινοβολοῦν ὅλαι αἱ ἀκτῖνες τῆς κυριότητος, ὅτι τὸ νέον αὐτό, τὸ γυαλίζον αὐτό, τὸ φαιδρωπὸν αὐτό, τὸ παράξενον αὐτό, **εἶναι δικό μου!** Καὶ τὸ χαίρεται. Καὶ χαίρεται, ἀπὸ τὸν πόθον τῆς ἀγορᾶς αὐτὸν ὅλος συνεχόμενος. Καὶ χαίρεται ἀγοράζων. Καὶ χαίρεται ἀποκτῶν.

Ὁ δαίμων αὐτὸς τῆς ἀγορᾶς, εἴτε πρὸς χρῆσιν, εἴτε πρὸς βρῶσιν, ἀδιάφορον, εἶναι πολυπρόσωπος, Πρωτεύς τις, χαμαιλέον τις. Ὅλους τοὺς κινεῖ ὡς νευρόσπαστα. Καὶ ἄλλους τοὺς ἐνθουσιάζει καὶ ἄλλους τοὺς ἄγει εἰς κατάνυξιν. Καὶ ἄλλους τοὺς μεθύει ἐκ χαρᾶς. Καὶ ἄλλους τοὺς θεραπεύει ἀπὸ ἀλγῆ. Ἡ νοσταλγία τοῦ νέου, βαθύτατα ἐρριζωμένη μέσα των, ἐκθρόσκει τότε ἐν ὅλῃ τῇ κυριαρχίᾳ. Καὶ ἐμποδίζει κραταιὰ νὰ παρεισδύσῃ εἰς τὰς ἀπλᾶς αὐτὰς ψυχὰς καὶ τὸ ἐλάχιστον νέφος θλίψεως.

Τὸν σπρώχνει ὅλονεν πρὸς τὸ Παζάρ, καὶ ἄκοντα ἀκόμη. Ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὅλα νέα, ὅπου καὶ τὰ παλαιά, νέα φαίνονται ἀκόμη, ὅπου ἡ ἐνάργεια ἐκείνη τῶν πραγμάτων, ἡ πάντοτε νεότης ἀναδίδουσα, ἡ πάντοτε θωπευτικὴ, τὸν προσωθεῖ, καὶ γελαστὴ γλυκὰ τοῦ ψιθυρίζει πάντοτε: **πάρε, λοιπόν, ἀγόρασε!** . . .

Πέραν τῶν δεσμῶν τῶν ἀνθρωπίνων καὶ πέραν τῶν δεσμῶν τοῦ κόσμου αὐτοῦ, πρέπει κανεὶς νὰ βγῇ, διὰ νὰ μὴ σαγηνευθῇ ἀπὸ τὸν νοσταλγοῦντα αὐτὸν δαίμονα, διὰ ν' ἀντίσχη εἰς ὅσους πειρασμούς, κ' εἰς ὅσους θησαυροὺς τοῦ ἐκτυλίσσει ἐκεῖ μπροστά του, πειρασμούς καὶ θησαυροὺς αἰωνίας νεότητος καὶ αἰωνίας μέθης. . . .

Κάτωθεν ὁ Πηνειὸς κυλίνεται θολός, σὰν

φρεῖδι μὲ τὸ ἀρχαῖο του πουκάμισσο ἀκόμη. . . . Μετὰ τοῦ Ἀγελῶν, μετὰ τοῦ Ἀσπροποτάμου, καὶ ὁ Σαλαμπριάς — ὅπως τὸν λέν' — αὐτὸς πηγάζουν ἐκ τῆς Πίνδου, καὶ εἶναι ἀδέρφια αἰώνια χωρισμένα, καὶ θρυλοὶ φέρονται καὶ μῦθοι ὠραῖοι περὶ τῶν κατὰ μέσας φεγγαρολούστους νύκτας θρήνων των, διὰ τὸν πικρὸν των χωρισμὸν αὐτόν, ἀδέρφια καὶ αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Δημῶδους Μούσης μας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς μας Παραδόσεως, ἀγαπημένα. . . .

Πρὸς Βορρᾶν χάνεται μέσα εἰς τῶν Τεμπῶν τ' ἀρώματα, καὶ πρὸς Νότον. σβύνεται μέσ' στῆς δροσιᾶς τῆς κρουσταλλένιας τοῦ Θερμαϊκοῦ. Κάτω τώρα τὰ βώδια τὸν περνοῦν ἕως τὰ γόνατα. Ξένοιαστα. . . . Ξένοιαστοι μαζὴ των καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ λούζονται ἐκεῖ παρὰ τὰς ὄχθας του. . . . Ἡσυχάζει. . . Κοιμᾶται. . . . Καὶ φαίνεται σὰν ὄνειρο παρθενικό. . . .

Ἄλλ' ὅταν βαρὺ καταρρακὸ καὶ θεοπόντι πέση, αἴφνης, αὔριον καὶ θολωθῇ ἡ Πίνδος καὶ σκοτεινιάσῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ κάμπος γύρω γίνῃ πέλαγο ἀπέραντο καὶ ἀπλωθῇ θολούρα πέρα, ὡς τὸν Ὀλυμπο, — καταποτήρας γίνεται ἄγριος, καὶ τότε πνίγει, ὀρμαίνεται, ρουφάει σὰν Ἄδης, καὶ τότε ξεχειλίζει ἀνὰ τὰ πέρατα καὶ φαίνεται σὰν νὰ θέλῃ ὅλη τὴ γῆ νὰ φάῃ μὲ τὰ δόντια του, καὶ μὲ τὰ νύχια του σὰν νὰ θέλῃ νὰ τὴν ἀνασκάψῃ ὅλη ὡς τῆς ρίζαις της, καὶ φαίνεται, ἔτσι, σὰ Θηρίο Ἀποκαλύψεως δαιμόνιο!

Καὶ τότε, ποῦ βώδια καὶ ποῦ ἄνθρωποι, ὅπως φαίνονται τώρα ἐρωτευμένα ἐκεῖ, γεμάτα εἰδύλλιο καὶ ποίησι! Ποῦ λευκὰ λουσίματα στῆς ὄχθαις του καὶ ποῦ λευκὰ πλυσίματα, χιονάτα, ἀπ' ὁμορφα κορίτσια, ὦ! ποῦ! Τώρα ἀπ' τὰ γλυκὰ νερά του ἀναδίδεται μιὰ προσευχὴ γαλήνης πρὸς τὰ ὕψη ὡς θυμίαμα. . . . Καὶ πέφτουν οἱ *σακκάδες* ἀκατάπανστα στὰ ρεῖθρα του καὶ ἀντλοῦν ἀκατάπανστα, ἀντλοῦν ἀπ' ὅλαις του τῆς ὄχθαις καὶ ἀναδεύονται στὰ νάματά του, βλέπεις, ὅλαις ἡ σκιαῖς ἀπάνω τῶν Πανηγυριστῶν ποῦ πᾶνε καὶ ἔρχονται σὰν φάσματα. . . . Καὶ βλέπεις αὐτὸς, γαλήνιος, μακάριος, νὰ ρέῃ, νὰ ρέῃ ἡσυχᾶ, ἀνάλαφρα καὶ μὲ μιὰ ἀδιαφορία ὑπερκόσμιον, ὅπου ἡ μοῖρα του τὸν ὥρισε νὰ φέρεται, εἰς τὴν Ἀβυσσο! . . .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΠΑΡΙΤΣΑΣ

(Κέρκυρα)

Αφιερώνεται στον ποιητήν κ. Μαβίλην.

Μέσ' τὰ νερά σου ὁ ἴσκιος μου, κάποιαν ἀνγὴν ἐφάνη,
συλλογισμένο ἐσύ, καλὸ καὶ ἀμίλητο λιμάνι.
Ὅταν πεθάνω ἄς εἶχα γὼ τὸν ὕπνο ποῦ κοιμᾶσαι.
Δὲν ἀνασαίνεις σὰν περνάει διαβάτης, μ' ἀφουγκρᾶσαι
τὸ πῶς διαβαίνουν ἡ ψυχές, τὸ πῶς παρακαλοῦνε
νὰ ρίξουν στὰ νερά πανί, βαρκοῦλες νὰ γενοῦνε.

Τίς τρικυμίες ποῦ ἡ βαθεῖα γαλήνη σου ἔχει σβύσει
τίποτε πλέον δὲν ἠμπορεῖ σὸ φῶς νὰ τίς ξυπνήσῃ,
μήτε καὶ τὸ Βενέτικο, ἀπ' τὰ βύθη σου, λιοντάρι
χυμάει σὸ κάστρο ν' ἀνεβῇ καὶ νὰν τὸ ξαναπάρῃ.
Τῆς εὐγενείας τὰ σήματα, ποῦ ρέβουν φρυκτασμένα,
τὴν πλέον πλατεῖα κι' εὐγενικιά βρήκανε λήθη—ἐσένα.

Εἶπα σὴν πικροθάλασσα κοντά της νὰ μὲ πάρῃ
κι' ἀρνήθῃ αὐτὴν τὴ χάρι
σ' ἐμένα τὸν ἀδύνατο γιὰ τρικυμίες. Λιμάνι,
παρακαλῶ σε πάρε μου τοὺς στοχασμοὺς καὶ φτάνει.
Νούφαρα ἂν θέλῃς γένουνται, κὰν φύκια μέσ' τὰ βύθη,
κὰν τραγουδάκι ἀκρογιαλιᾶς ποῦ δὲν ἐτραγουδήθῃ.

Κοντὰ σὸ κῶμα ὀρθός, λευκός, τρανός, ὁ Κυβερνήτης
μὲ τὴν καρδιὰν ἀπλήγωτην ἀπ' τὴν πληγὴ της
δένει τῶν νόμων τοὺς ρυθμοὺς κι' ἀναμετράει τριγύρου
τὰ μάκρη τῆς πατρίδας μας πὺδ πέρα ἀπ' τῆς Ηπείρου
τὰ ὀρθὰ βουνά, ποῦ τὰ γραφτὰ καὶ τὰ πικρὰ τῆς μοίρας
μὲ τὸ σκιαγμένο κῶμα σου μνηοῦνε τῆς Κερκύρας . . .

Κατὰ τ' ὥραϊο τὸ δειλινὸ μὴπως καμμιάν ἡμέρα
ξυπνοῦν τ' ἀργοπατήματα τοῦ Ποιητῆ ἐδῶ πέρα

καὶ στοχασμοὶ καὶ στίχοι τοῦ ποῦ ἐκόπηκαν σὴ μέση
ξανάρχονται νὰ τονε βροῦν γιὰ νὰ τοὺς ξαναδέσῃ,
καὶ μὴν ξανὰ τὸν Λειτουργὸν γιὰ νᾶβρῃ ἡ Ἀρμονία
πλέει πρὸς ἐδῶ, σὲ γόνδολα γυρμένη, ἀπ' τὸν Ἀδρία;

Ἐδῶ σὴν ἄκρῃ ἐπρόσμενε καὶ ξάφνου ἐν' ἄσπρο κῶμα
ἔσπαγε κι' ἐπειότανε σὰν Ἀφροδίτῃ ἡ ρίμα.
Μαζὶ ρυθμοί, μαζὶ στροφές, καῦμοι καὶ σερενάδες
ξενιτεμένοι ἐπλέανε πρὸς τοῦτο τ' ἀκρογιαλί
ὅπου ἔστεκεν ὁ Ποιητὴς ἀνοίγοντας τὰ κάλλη
τῆς Ὀλυμπίας τοῦ ψυχῆς πρὸς τοὺς ὠραίους φρυγάδες . . .

Ποιὸς ξέρει πῶς! ὅμως βαθεῖα θὰ τὸν ἀναθυμᾶσαι.
Τί νὰ κρατῇς; τὸν ὕπνο του; Μακάρια ποῦ κοιμᾶσαι!
Χαῖρε σιωπῇ, νυφιάτικῃ γαλήνῃ πεθαμένη,
κλίνη δικαίου ποῦ θᾶπρεπε γιὰ τὴ Φαρμακωμένη.
Περνοῦμε, τίποτα δὲ λές, δὲν εἶπες καὶ σὲ μένα,
μόνο μιὰ μέρα ἐμίλησες σὸ διαλεχτόν, τὸν Ἕνα.

Καὶ τονε βλέπω! Νύχτα εἶνε μιὰ βάσκα ἀπ' τὸ λιμάνι
τὸν ἔφερε τὸ ὑπέρτατο, καὶ σ' ἓνα ἀργὸ σεργιάνι
μὲ κωπηλάτες τοὺς Ρυθμούς, μέσ' τὰ συλλογισμένα
τὰ κύματά σου ὁ κατάσπρος ὁ Ποιητὴς, χαμένα
πλεύσμεια κυττάει νὰ βρῇ, ὦ λιμάνι, ποῦ τὰ κλείνεις
ὅσα δὲν πρόφτασε νὰ πῇ τραγούδια τῆς γαλήνης! . . .

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΗΣ ΣΑΡΡΑΣ ΒΕΡΝΑΡ

Ἡ Σάρρα Βερνάρ, καταγωγῆς ὀλλανδικῆς, τὸ γένος ἑβραία, εἶναι τὴν πατρίδα Γαλλίς Παρισινή. Ἀκαταμάχητος κλίσιν τὴν ὧθει πρὸς τὴν σκηνήν. Ἠκολούθησε λοιπὸν τὴν συνήθη ὁδὸν εἰσελθοῦσα εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Ὁδεῖον ὅπου ἠτύχησε νὰ ἔχη δύο ἐπιφανεῖς διδασκάλους τὸν Provost καὶ τὸν Sanson. Ἐκρίθη ἀξία τοῦ βραβείου ἐν τῇ τραγωδίᾳ καὶ προσελήφθη ἀμέσως, ἂν καὶ ἀκόμη νεωτάτη, εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν ὅπου ἐνεφανίσθη πρώτην φορὰν ὡς Ἰριγένεια. Μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιτυχία της. Ὁ κανονισμὸς ὅμως τῆς Κωμωδίας, ὁ ὁποῖος παρεῖχε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς ἐταίρους νὰ ὑποδύωνται αὐτοὶ τὰ κύρια πρόσωπα, βαρέως ἐπέδρασεν ἐπὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῆς νεαρᾶς ἡθοποιού, ἥτις ἐγκαταλείψασα τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν προσῆλθε εἰς τὸ «Gymnase»· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὀλίγον μόνον διέμεινε, ἐπανελθοῦσα εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμωδίαν ὅπου ἔπαιξεν ἐπὶ ἑπτὰ συνεχῇ ἔτη.

Ἐκτοτε ἀπέκτησε τὴν φήμην τῆς διασημοτέρας τῶν συγχρόνων τραγικῶν. Τὸ κλασσικὸν δραματολόγιόν της περιελάμβανε ὅλους τοὺς μεγάλους χαρακτῆρας τοῦ Ρακίνα, ἰδίᾳ τῶν τῆς Φαίδρας καὶ Ἀνδρομάχης, εἰς τοὺς ὁποίους ἐξήγειρε ἰδιαίτερος τὸν θαυμασμόν.

Ὁ Φραγκίσκος Σαρσάι εἶπε περὶ αὐτῆς, ὅτι ἐγνώριζε πῶς νὰ προσθέτῃ εἰς τὰ ἀτομικά της θέλγητρα τὴν μαγείαν τῆς ἐρμηνείας τῶν χαρακτῆρων τοὺς ὁποίους ἔπαιξε.

Ἄλλ' ἡ Σάρρα Βερνάρ, δυσανασχετοῦσα ἀπὸ τὰς περὶ αὐτὴν διαφόρους ἐνοχλήσεις, αἵτινες ἐπὶ ἔτη, παρὰ τὰς λαμπρὰς αὐτῆς ἐπιτυχίας, ἐπύκρναν τὸ στάδιόν της ἐν τῇ Γαλλικῇ Κωμωδίᾳ, ἤρρισε νὰ περιοδεύῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ Λονδίνον καὶ τὴν Κοπεγχάγην ὡς Φρουφρὸν καὶ Ἀδριανὴ Λεκουβρέρ, μετέπειτα ἀπῆλθεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἡ ἐκ νέου ἐμφάνισίς της εἰς Παρισίους ἔγινε εἰς τὸ θέατρον «Ambigu» τὸ ὁποῖον διηύθυνε ὁ υἱὸς της Μαυρίκιος Βερνάρ. Συγχρόνως ἀνῆλθε τὴν σκηνὴν τοῦ Τροκαδέρου, ὅπου ἐνεφανίσθη

ὡς Πιερρότος εἰς μίαν παντομίμαν τοῦ Ρισπὲν μεθ' ὃ ἐγκαθιδρύθη προσωρινῶς εἰς τὸ «Vaudeville» ὅπου ἔπαιξε τὴν Φεδώραν τὴν ὁποίαν ὁ Σαρδοὺ ἔγραψε ἀποκλειστικῶς δι' αὐτήν.

Ἡ Σάρρα Βερνάρ διεφλέγετο πάντοτε ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ν' ἀποκτήσῃ ἰδικόν της θέατρον. Ἐνοικίασε τὸ θέατρον τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου, ἐνθα ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον ὡς Κυρία μὲ τὰς Καμελίαις, ἀλλὰ τὸ ὁποῖον ὀλίγον μόνον διετήρησε.

Ἡ Σάρρα Βερνάρ ἦτο ἡ εὐνοουμένη ἡθοποιὸς τοῦ Σαρδοὺ ὅστις ἔγραψε δι' αὐτὴν τὴν Θεοδώραν καὶ τὴν Τόσκαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησίν της ἀπὸ τοῦ τελευταίου τούτου θεάτρου ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἀναγεννήσεως» ἐν τῷ μεταξὺ ἐπὶ ἑν ἔτος ἐπεχείρησε πλείστας περιοδείας περιελθοῦσα ὅλον τὸν κόσμον.

Ὁ Σαρδοὺ ἔγραψε δι' αὐτὴν νέον ἱστορικὸν δράμα τὴν «Γισμόνδην» ὃ δὲ Βαρρὲς τὴν «Μήδειαν».

Ἡ Σάρρα Βερνάρ ἐφιλοξένησε εἰς τὴν «Ἀναγεννήσιν» τὴν ἱταλίδα ἡθοποιὸν Λουῖζε τὴν ὁποίαν ἔσπευσε τὸ κοινὸν νὰ ἴδῃ ὡς Κυρίαν μὲ τὰς Καμελίαις. Ἡ γαλλίς ἡθοποιὸς ὡς ἀντάλλαγμα ἐδανείσθη ἐκ τοῦ δραματολογίου τῆς Λουῖζε τὴν Μάγδαν.

Ἡ ἀγάπη της πρὸς τὸ καινοφανὲς καὶ τὴν ξένην καλλιτεχνίαν τὴν εἴλκυσαν πρὸς τὸ λαμπρὸν ἔργον τοῦ Δ' Ἀννούτσιου, ὅπου ὅμως ἡ ἐπιτυχία, παρὰ τοῦ ἔργου τὰ προσόντα καὶ τὴν ἔξοχον ὑπόκρισιν, δὲν ὑπῆρξε γενική.

Κατάδηλον πλέον κατέστη εἰς τὴν Σάρραν Βερνάρ ὅτι τὸ θέατρον εἰς ὃ ἦτο ἐγκατεστημένη, ἂν καὶ ἐν ἑκ τῶν κομμοτέρων θεάτρων τῶν Παρισίων, δὲν ἦτο ἐν τούτοις ἀρκούντως εὐρὺ διὰ τὸ δραματολόγιόν της, διὸ ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μὲ τὸν Δῆμον διὰ τὴν ἐνοικίαν τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου τῶν «Ἐθνῶν» ὅπερ ἔκτοτε προσέλαβε τὸ ὄνομα τοῦ θεάτρου τῆς Σάρρας Βερνάρ. Ἐγκαταστα-

Ἡ ΣΑΡΡΑ ΒΕΡΝΑΡ — ΑΕΤΙΔΕΥΣ

θεῖσα ἀμέσως εἰς τὸ θέατρον τοῦτο, τὸ διεκόσμησε μὲ τὴν ἀβρὰν ἐκείνην φιλοκαλίαν ἣτις ἀποτελεῖ μέρος τοῦ χαρακτῆρος της, καὶ τὸ μετέμρφωσεν ὥς ἕνα τῶν ὡραιότερων θεάτρων τῆς πρωτευούσης ὅπου ἔδωσε παραστάσεις τινὰς ἐκ τοῦ πλουσίου δραματολογίου της.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δὲ ἦσαν ἄλλο ἢ τὸ προανάκρουσμα τῆς ἐμφανίσεώς της ὡς Ἀμλετ καὶ ἔπειτα ὡς Ἀετιδέως εἰς τὸ δράμα τοῦ Ροστάν, ὅπου ἦρε πραγματικὸν θρίαμβον.

Ἡ διακόσμησις ἐν τῷ νέῳ θεάτρῳ της ἔγινε καθαρῶς κατὰ ἰταλικὸν ρυθμόν· αὐτὴ ὠδήγει μὲ ἔκτακτον φιλοκαλίαν σκηνογράφους καὶ διακοσμητάς, μόνη ἐκλέγουσα τὰ ὑφάσματα καὶ ὅλα τὰ συμπληρωματικὰ διὰ τὴν σκηνήν. Εἰς τοιαῦτα ζητήματα ἐξοδεύει ἀφειδῶς. Καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκετο ὑπὸ μελέτην ὁ Ἀετιδέης, ἐθεώρησε καλὸν νὰ παραγγείλῃ εἰς Βιέννην τὰς ἀπαιτούμενας πολυδαπάνους ἀμφιέσεις, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν ἔγιναν σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμίαν της καὶ ἀμέσως παρήγγειλε ἄλλας εἰς τὸ Παρίσι.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ Σάρρα Βερνὰρ συνεζεύχθη τὸν διακεκριμένον καλλιτέχνην Λαμαλὰν, ἀποθανόντα. Ὁ βίος της εἶναι ἀπλούστατος. Ζῇ τώρα μετὰ τοῦ υἱοῦ της ὅστις εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς διαπύρου λατρείας της. Ὁ οἶκος της εἶναι πάντοτε φιλόξενος, συχνάζουν δὲ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοὶ αὐτῆς φίλοι οἵτινες, εἰς ὥρισμένας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος γευματίζουν ἐκεῖ.

Ἡ Σάρρα Βερνὰρ ἔγραψε τ' ἀπομνημονεύ-

ματά της, τὰ ὁποῖα εἶναι πολλοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς κομψὸν τομίδιον τὰς ἐντυπώσεις της ἐξ ἀεροναυτικοῦ ταξιδίου μὲ πολλὴν χάριν καὶ φαντασίαν.

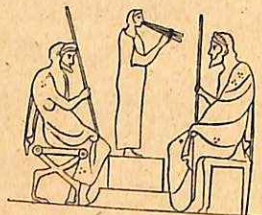
Κατὰ τὴν νεαράν της ἡλικίαν ἡ Σάρρα Βερνὰρ ἦτο ὡραιότατη μὲ κόμην ξανθὴν καὶ πρόσωπον θελκτικόν, γλυκὺ καὶ ἐκφραστικόν. Κατέχει τὴν μουσικὴν ἐκείνην φωνὴν τὴν ὁποίαν ἀπεκάλεσαν «χρυσὴν φωνήν» καὶ τὴν ὁποίαν ἀποιχίον ποιητὴς ὁμιλῶν ποτὲ περὶ αὐτῆς ἐχαρακτήρησε ὡς «φωνὴν ξανθὴν». Παριστάνει, ὡς συνειθίζομεν νὰ λέγωμεν, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς της· τὰ φυσικὰ της χαρίσματα ἀνέδειξαν αὐτὴν ἔξοχον εἰς τὴν τραγωδίαν καὶ εἰς τὸ δράμα. Ἡ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν ἀκριβέστερον, ἀγνοεῖ τοὺς περιορισμοὺς ἐκείνους τοῦ πνεύματος εἰς τοὺς ὁποίους ἡ συνήθεια καταδικάζει τοὺς καλλιτέχνους τῆς ἐποχῆς μας εἰς ὑπέρμετρον περιορισμόν τῆς ιδιοφυΐας.

Ἡ Σάρρα Βερνὰρ εἶναι ἐκ φύσεως διεργασιμὴ τῶν γάλλων κλασσικῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ τῶν ἔργων τοῦ Ρακίνα.

Τὸ πνεῦμα της ἥτις εἶναι ἀνοικτὸν εἰς κάθε ἐντύπωσιν ἢ μελέτη τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ζωγραφικῆς ἀνέπτυξαν ἐν αὐτῇ τὴν ἰκανότητα τῆς πλαστικῆς ἐκφράσεως. Καὶ ἡ δύναμις τὴν ὁποίαν κατέχει περὶ τὴν ἐξωτερικέυσιν παντὸς ὥραίου τὸ ὁποῖον τὴν συνεκίνησε, ἀποτελοῦν τὸ δαιμόνιον τῆς δραματικῆς τῆς τέχνης.

Ν. Χ. Γ.

[Ἐξ ἄρθρου τοῦ Ἑρρίκου Φουκιέ.]

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗΝ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΔΩΝ

Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς παρουσιάζουν τὴν τελειότεραν ἀνάπτυξιν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον συνετέλεσεν εἰς τοῦτο εἶνε τὸ εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ὑπάρχον συναίσθημα τῆς ἰδίας ἀξίας καὶ ἡ προσωπικὴ προσπάθεια ἢ καταβαλλομένη εἰς τὴν πάλιν τῆς ζωῆς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἅπλοϊ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ δι' ἀκαταβλήτου πρωτοβουλίας καὶ σταθερᾶς πίστεως εἰς τὸ μέλλον κατώρθωσαν νὰ ἀνυψωθῶσιν εἰς τὴν περιωπὴν τῶν ἀνωτάτων κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ νεάνιδες τῆς ἐργατικῆς ἢ τῆς ἀστικῆς τάξεως ἐξεπαιδεύθησαν εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ καταλαμβάνουν τὰς ἀνωτέρας ἑδρας τῆς ἐκπαιδεύσεως ἢ τὰς ἀνωτέρας θέσεις τῆς διοικήσεως ἢ νὰ καταλογίζωνται εἰς τὰς ἐξοχότητας τοῦ δικηγορικοῦ καὶ ἱατρικοῦ κόσμου.

Τὸ παλαιότατον δι' ἡμᾶς ρητόν: «Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει» δὲν εἶνε εἰς τοὺς Ἀμερικανοὺς ἐκφρασις μόνον ἀτομικῆς δραστηριότητος ἀλλὰ κυρίως ἠθικὸς νόμος. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε δημιουργὸς τῆς τύχης του καὶ ἡ προσωπικὴ προσπάθεια καὶ ἀτομικὴ πρωτοβουλία εἶνε κανὼν τῆς ζωῆς, τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἤθελε διανοηθῇ σοβάρως ν' ἀμφισβητήσῃ. Πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχει κατευθύνσιν καὶ ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Αἱ πρόοδοι, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν κατὰ τὸ πνεῦμα τοῦτο, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν κορασίων, εἶνε ἀξίαι πολλῆς προσοχῆς καὶ δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς πρότυπον μιμήσεως, διὰ χώρας μάλιστα, ὅπως τὴν Ἑλλάδα, ὅπου πᾶσα ἡ παιδαγωγικὴ κίνησις εὐρίσκειται ἀξιοθρηνητῶς ὀπισθοδρομημένη.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ἔγραψεν ἐπαγωγόν, πλήρες χάριτος καὶ ἐνδιαφέροντος βιβλίον, ὁ Κάρολος Σιμόνδ λεπτολόγος παρατηρητῆς καὶ βαθὺς μελετητὴς ὁλοκλήρου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Μεγάλης Δημοκρατίας. Εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τούτου ἀναπτύσσεται τὸ σύστημα ὁλοκληρὸν διὰ τοῦ ὁποῖου διαπλάττεται ὁ ἀμερικανικὸς χαρακτήρ εἰς τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα, καὶ ἐκτυλίσσεται ἡ παιδαγωγικὴ μέθοδος διὰ τῆς ὁποίας ἐμπνέεται ἡ προσωπικὴ ἀξιοπρέ-

πεια, ἡ ἀτομικὴ δραστηριότης, ἡ ἀνεξαρτησία, διὰ τῆς σταθερᾶς πεποιθήσεως, ὅτι πᾶσα ἐλπὶς τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰκανότητος καὶ πρωτοβουλίας ἐκάστου. Ὁ συγγραφεὺς ἐξαίρει ἰδιαίτερος τὸ σύστημα τῶν Σχολῶν τῶν θηλέων, τῶν καλουμένων Σχολῶν τῆς αὐτοβοηθείας. (Self-help).

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ πρώτη φροντίς τῶν γονέων εἶνε νὰ δώσουν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἐκπαίδευσιν κατάλληλον, τὸ καλλίτερον ὅπλον κατὰ τοῦ ἀβεβαίου καὶ δυσχεροῦς μέλλοντος. Ἡ πραγματοποίησις ὅμως τῶν ἐπιθυμιῶν τούτων προσκρούει ἐνίοτε εἰς μεγάλα ἐμπόδια καὶ δυσχερῆ προσκόμματα. Εἰς τὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀριθμὸν τινα κατοίκων, ὑπάρχουν μεγάλοι σχολαί, ἰδρύματα ἀνοικτὰ εἰς πάντα διψῶντα τὴν μάθησιν. Εἰς τὰ χωρία ὅμως καὶ εἰς τοὺς μικροὺς ἐν γένει συνοικισμοὺς αἱ εὐκολίαι αὗται δὲν ὑπάρχουν. Ἡ φιλοδοξία δὲ τῶν χωρικῶν εἶνε νὰ δώσουν ὅλα τὰ μέσα εἰς τὰ παιδιὰ των διὰ νὰ βελτιώσουν τὴν τύχην των. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν αὐτὴν δυσκολώτερον ἐξασφαλίζεται τὸ μέλλον τῶν κοριτσιῶν ἢ τῶν ἀγοριῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ἀμερικανὸς χωρικὸς φροντίζει δι' αὐτὰ πολὺ ἐνωρίς. Ἀπὸ τὸ πέμπτον ἢ ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας των, ὅταν τὰ κοριτσάκια ἀρχίζουν νὰ ἐννοοῦν καὶ νὰ σχηματίζουν ἀτομικὰς κρίσεις διδάσκονται τὴν ἀνάγκην τῆς ἀτομικῆς ἐργασίας διὰ τὸν σχηματισμὸν βαθμιαίως τοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἐκπαίδευσίν των. Παραχωροῦν εἰς αὐτὰ τεμάχιον ἐδάφους, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸν ὁποῖον ἐκαλλιέργησεν ὁ πατήρ καὶ ἐτοίμασε πλέον διὰ σποράν. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν ἀτομικὴν τῶν ιδιοκτησιῶν, τὴν ὁποίαν περιφράττουν ὁλόγυρα. Κάθε πρῶτον πρὸ τῆς ὥρας τοῦ σχολείου καὶ τὸ ἀπόγευμα μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν, σπείρουν, φυτεύουν ἢ ποτίζουν, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐποχῆς, τὸν ἀγρὸν των, εἰς τὸν ὁποῖον φυόνται ὅσπρια ἢ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ πωλοῦνται ἰδιαίτερος εἰς τὴν γειτονικὴν πόλιν καὶ τὸ ἀντίτιμον τίθεται κατὰ μέρος, μὴ χρησιμοποιοῦμενον οὐδὲ ἂν ἀπρόβλεπτοι ἀνάγκαι παρουσιασθοῦν. Τὸ χρήμα τοῦτο θὰ χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν κοριτσιῶν καὶ ὁ μικρὸς λαχανόκηπος ἔχει διὰ τοῦτο τὸ διακριτικὸν ὄνομα Κή-

πος της ανατροφής (education garden). 'Ενίοτε, όταν ο χωρικός δεν ήμπορεί να δώσει εις την κόρη του τον μικρόν κήπον, της χαρίζει το προϊόν της αγελάδος του. Η κόρη γάλα εις τὰ καρδάρια, θὰ τὸ ἐξαφρίσῃ, θὰ τὸ κτυπήσῃ διὰ νὰ παρασκευάσῃ τὸ βούτυρον καὶ ὕστερον θὰ συνοδεύσῃ τὴν μητέρα της εἰς τὴν ἀγορὰν διὰ νὰ πωλήσῃ τὸ γάλα, τὴν κρέμαν, τὸ βούτυρον καὶ θὰ τοποθετήσῃ τὸ χρῆμα εἰς τὸν κουμπαραν. 'Επίσης καὶ τὰ αὐτὰ τῶν ὀρνίθων καὶ τὰ ἄλλα προϊόντα τῶν κατοικιδίων ζώων εἶνε ἀντικείμενα παραχωρήσεως διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ χρηματίου της ἀνατροφῆς. Ἡ ἐβδομάδα καὶ ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα καὶ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καὶ ὅταν ἡ κόρη ἔχει ἡλικίαν διὰ νὰ γίνῃ ἐσωτερικὴ εἰς οἰκοτροφεῖον ἀνωτέρας Σχολῆς, τὸ κεφάλαιον εἶνε ἑτοιμον διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ ἱματισμοῦ καὶ τῶν βιβλίων καὶ τὴν πληρωμὴν τῶν τροφείων καὶ διδάκτρων.

Αἱ καλαὶ αὐταὶ συνήθειαι εἶνε σήμερον κοιναὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀμερικανικοὺς χωρικοὺς καὶ ἐλάχιστοι μόνον ήμπορεῖ νὰ εἶνε οἱ ἀποτελοῦντες ἐξαιρέσειν.

Συμβαίνει ὅμως ἀπὸ ἀπρόβλεπτα συμβάντα νὰ ἀνατραποῦν οἱ καλοὶ ὑπολογισμοί. Κακαὶ ἐσοδεῖται, ἐκπτώσεις τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων, ἐπιζωοτία ἢ ἄλλο τι ἀτύχημα τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καθιστοῦν δυσχερῆ ἢ ἀδύνατον τὸν σχηματισμὸν τοῦ κεφαλαίου. Περνοῦν τὰ ἔτη καὶ ὕστερον ἡ ἰδέα ἐγκαταλείπεται, διότι εἰς τὴν ὠριμωτέραν ἡλικίαν ἄλλα καθήκοντα ἐπιβάλλονται.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπενοήθη σύστημα παρέχον εὐκολίας εἰς τὰς δυσχερεῖς αὐτὰς περιστάσεις. Τὰ πτωχὰ κορίτσια γίνονται δεκτὰ ὡς νὰ ἐργάζωνται ἐπὶ τινος ὥρας τῆς ἡμέρας εἰς τὰς οἰκονομικὰς ἐργασίας τῆς Σχολῆς. 'Εργά-παρέχει κατοικίαν, τροφήν, μαθήματα καὶ βιβλία.

Αἱ ἐργασίαι αὗται, αἱ ἐπιβαλλόμεναι εἰς τὰς μαθητριάς, δὲν εἶνε βαρεῖαι καὶ ἐπαχθεῖς. Ὅταν ἀπὸ κοινῶν ὑπηρετῶν καὶ ὑπηρετριάς. Αἱ μαθήτριάς δὲν ἔχουν ἐργασίαν εἰς τὸ μαγεῖον καὶ εἶνε μάλιστα ἀπηγορευμένον εἰς αὐτὰς νὰ εἰσέρχωνται ἐκεῖ. 'Εργάζονται εἰς τὴν τραπέζαν. Ξεσκονίζουν καὶ τοποθετοῦν τὰ

ἐπιπλα, στρώνουν τὸ τραπέζι, πλύνουν τὰ πιάτα καὶ τὰ ποτήρια, καθαρίζουν τὰ ἀργυρὰ σκεύη. Ἄλλοτε καθαρίζουν τὰ ὄσπρια, ἢ ἀφοῦ σαρώσουν αἱ ὑπηρετρίαι, διευθετοῦν τὰ δωμάτια, τὴν αἴθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, τὸ παρεκκλήσιον, τὰς αἰθούσας τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ἀπαγγελίας. Αἱ ἐπιφορτισμέναι τὰ καθήκοντα τοῦ θυρωροῦ ἀντικαθίστανται κάθε δύο ὥρας. Ἄλλοτε κτυποῦν τὸν κώδωνα εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος τῶν ὥρων τῆς παραδόσεως, καὶ ἡ ὑπηρεσία αὐτὴ λογίζεται ὡς μιᾶς ὥρας ἐργασία. Ἄλλαι πάλιν σιδερώνουν τὰ ἀσπρόρουχα καὶ τὰ ἐπιδιορθώνουν.

Ὅλαι αἱ μικραὶ αὐταὶ ἐργατίδες εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν διευθύνσιν διδασκαλίσσης, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐξομοιοῦνται πρὸς τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικόν. Ἐκτελοῦν χρήσιμον ἐργασίαν διὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐπληρώνοντο μισθωτοί. Τὴν ἐργασίαν αὐτὴν τὴν ἐκτελοῦν μὲ μεγαλειέτηρον ζήλον καὶ ἀφοσίωσιν, διότι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀδιαφορία ἢ ἀμέλειά των ήμπορεῖ νὰ ἔχη ὡς συνέπειαν τὴν ἀποκομπὴν των. Ὁ χρόνος οὗτος τῆς ἐργασίας καταλαμβάνει τὰς συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα ὥρας τῆς ἀναψυχῆς. Διὰ τοῦτο παρὰ τὰς ἀσχολίας ταύτας αἱ μαθήτριάς τῆς κατηγορίας αὐτῆς παρακολουθοῦν ὅλα τὰ μαθήματα, ὡς αἱ μαθήτριάς διὰ τὰς ὁποίας οἱ γονεῖς των καταβάλλουν τὰ δίδακτρα. Οὐδεμίαν διάκρισιν ὑπάρχει ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διδασκαλίας καὶ συμβαίνει μάλιστα συχνὰ αἱ ἀποροι αὐταὶ μαθήτριάς νὰ ἔχουν τὴν μεγαλειέτηραν ἐπιτυχίαν εἰς τοὺς διαγωνισμούς. Οὕτω μία μαθήτριάς, ἡ ὁποία εἰς τὴν τραπέζαν μετὴν τὴν μεγάλην ἀσπρὴν ποδιά της σιδερώνει ἀσπρόρουχα, θὰ εὐρεθῇ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ πιάνο καὶ θὰ δεχθῇ ἴσως τὰ συγχαρητήρια τῶν καθηγητῶν της διὰ τὴν θανμασίαν της ἐκτέλεισιν.

Ἡ ἄμλλα ὑπάρχει μετὰ ὅλων τῶν μαθητριάων. Δὲν ἐκδηλοῦται οὐδ' ὑπάρχει οὐδεμίαν περιφρόνησιν ἐκ μέρους τῶν εὐπόρων μαθητριάων πρὸς τὰς ἐργαζομένας διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἢ τὴν μείωσιν τοῦ πόσου τῶν διδάκτρων. Ἄλλ' οὕτε ἡ ἐκουσία αὐτῆς ἐργασία εἶνε δεκτὴ ἀπὸ μαθητριάς τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς εἶνε εἰς θέσιν νὰ καταβάλλουν τὰ δίδακτρα καὶ τὰ τροφεῖα. Διὰ νὰ ὑπάρχῃ δικαίωμα, ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους, ἀπαλλαγῆς ἢ μειώσεως τῶν διδάκτρων, πρέπει αἱ αἰτοῦσαι μαθήτριάς νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἀνάγκην ὅπως βοηθήσουν ἑαυτὰς εἰς τὴν ἐκπαιδευσίν των.

Εἴπομεν ὅτι αἱ ἀποροι μαθήτριάς δικαιοῦνται διὰ τῆς προσωπικῆς των ἐργασίας νὰ ἐπι-

ζητήσουν τὴν ἀπαλλαγὴν ἢ τὴν μείωσιν τῶν διδάκτρων. Τοῦτο ἐξαργυρᾶται ἐκ τῶν ὥρων τῆς ἐργασίας τὰς ὁποίας θὰ καταβάλλῃ ἐκάστη. Δι' ἐκάστην ἡμερησίαν ὥραν ἐργασίας παρέχεται ἐπὶ τῶν ἐτησίων διδάκτρων ἐλάττωσις συνήθως εἴκοσι πέντε δολλαρίων. Ἡ μαθήτριάς ἀναλόγως τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς καταστάσεως ὀρίζει τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας.

Οὕτω ἡ Ἀμερικανὶς ἀπὸ τῆς νεωστέρως αὐτῆς ἡλικίας ἐξοικειοῦται εἰς τὴν ἐργασίαν, εἰς τὴν πρωτοβουλίαν, εἰς τὴν ἐπινόειαν. Ἀποκτᾷ οἰκονομικὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ σχηματίζει τὴν ἐδραίαν πεποίθησιν ὅτι τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀφ' ἑαυτῆς καὶ ρίπτεται ἐνωρὶς εἰς τὴν πάλιν τῆς ζωῆς, ὅπως ἀποκτήσῃ τὰ τελειότερα ὄπλα καὶ ἀσκηθῇ ἐντελέστερον διὰ τὸν τελικὸν θρίαμβον.

Ἀπέναντι τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς τῆς ἀγω-

ΤΑ ΔΥΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ

Διήγημα

Τὰ δύο ἐκεῖνα ξενοδοχεῖα, καθὼς ἦταν κοντὰ κοντὰ τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, εἶχαν κατὰ τι ποῦ ἀμέσως ἔκρινε ἐντύπωσι. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἓνα μεγάλο νεόκτιστο κτίριο, γεμάτο ἀπὸ ζωῆς, ἀπὸ κίνησι, μετὰ ὅλαις τῆς θύραις ὀρθάνοικταις, μετὰ τὸ λεωφορεῖο τῶν ταξειδιωτῶν σταματημένο μετὰ τὸ ἐξέξεναν, μετὰ τοὺς ταξειδιώταις ποῦ εἶχαν τὰ ἐξέξεναν, μετὰ τοὺς ταξειδιώταις ποῦ εἶχαν κατεβῇ καὶ ἔπιναν στὴ σκιά, κοντὰ στὸν τοῖχο, μετὰ τὴν αὐτὴν γεμάτη ἀπὸ μουλάρια, ἀπὸ κάρρα, ἀπὸ καραγωγεῖς ξαπλωμένους κάτω ἀπὸ ἓνα ξύλινο στέγασμα, ἕως ποῦ νὰ δροσίση. Μέσα φωναίς, βλαστήμιας, μπουκιαῖς ἀπάνω στὰ τραπέζια, τὰ τσουγκρίσματα τῶν ποτηριῶν, ὁ θόρυβος τῶν μπιλλιάρδων, οἱ φελοὶ τῆς τσιτσιμπύρας ποῦ ἀνατινάζονταν στὸν ἀέρα, καὶ περὶ δυνάτη ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἀντάρα, μία φωνὴ χαρούμενη, τρανταχτὴ, ποῦ τραγουδοῦσε καὶ ἔτριζαν ὅλα τὰ τζάμια:

Ἡ ὥραία Μαργαρώ,
Ἡ ὥραία Μαργαρώ!

Τὸ ἀπέναντι ξενοδοχεῖον ἀπεναντίας, ἡσυχο καὶ σὰν ἐρημιωμένο. Χορταρισμένη ἡ μεγάλη του θύρα, χαλασμένα τὰ παραθυρόφυλλα, τὰ σκαλοπάτια τοῦ μέρους ποῦ ἔμεναν τὰ σκυλιά

γῆς καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν Ἀμερικανίδων αἱ Ἑλληνίδες τῆς ἀστικῆς τάξεως εὐρίσκονται εἰς τοὺς ἀντίποδας, καταπονούμεναι ἐπὶ τινὰ ἔτη μετὰ τὴν κλασσικὴν ἐκπαιδευσιν καὶ ἀφινόμεναι ὕστερον εἰς ἀτελείωτον κατ' οἶκον ὀνειροπόλησιν καὶ ἐκνευριστικὴν ἀναμονὴν μέχρι τῆς ἐπιθυμητῆς ὥρας κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀνταλλάξουν τὸν ἄγαμον πρὸς τὸν ἔγγαμον βίον. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν μόνην ἀτομικὴν ἱκανοποίησιν καὶ περικλείει πᾶσαν τὴν φιλοδοξίαν των. Διὰ τοῦτο ὅλαι αἱ τελειοποιήσεις τῆς παιδαγωγικῆς, ὅλαι αἱ εὐφρεῖς ἐπινοήσεις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος καὶ αἱ ἐκλεπτύνσεις τῆς ἀγωγῆς εἶνε δι' ἡμᾶς θεωρεῖαι ἀδυνάτου ἐφαρμογῆς. Τὸν διανοιγόμενον δρόμον τῆς προόδου ἀκολουθοῦμεν ἀπὸ πολὺ μακρὰν καὶ δυστυχῶς πολὺ βραδέως.

Σ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

στερεωμένα μετὰ πέτραις παρμέναις ἀπὸ τὸν δρόμο... τὸ ὅλον τόσῳ φτωχικῷ, τόσῳ ἐλεεινῷ, ποῦ ἦταν, ἀλήθεια, ἐλεημοσύνη νὰ σταματήσῃ κανεὶς ἐκεῖ καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ πιῇ μιὰ.

Καθὼς ἐμπῆκα, ἡῦρα μιὰ μακρὴν, ἔρημη καὶ μελαγχολικὴ αἴθουσα. Τὸ ἐκθαμβωτικὸ φῶς τριῶν μεγάλων παραθύρων ποῦ δὲν εἶχαν παραπετάσματα τὴν ἔκανε ἀκόμη περὶ μελαγχολικὴ καὶ περὶ ἔρημη.

Στὸ βάθος, γυρισμένη πρὸς τὸ παράθυρο, ἦταν μιὰ γυναῖκα ὀρθία, καὶ ἐκύτταξε μετὰ πολλὴ προσοχὴ πρὸς τὰ ἔξω. Τὴν ἐφώνασα διὰ φωνῆς. «Ἐ, κερά ξενοδόχα!» Ἐγύρισε ἀργὰ ἀργὰ, καὶ εἶδα ἔτσι ἓνα ἄχαρο πρόσωπο χωρὶς μαρμαίνο, ζωμένο, λευφανισμένο, — περιτλιγμένο μετὰ κατὰ σκοῦρας νταντέλλαις ἀπ' ἐκεῖναις ποῦ φοροῦν στὸν τόπο μας μόνον ἡ γοηές. Ὡς τόσο δὲν ἦταν τόσο γοηῖα· ἀλλὰ τὰ πολλὰ κλάματα τὴν εἶχαν μαράνει.

«Τί ὀρίζετε;» μ' ἐρώτησε σκουπίζοντας τὰ μάτια.

— Νὰ καθίσω λίγο καὶ νὰ πιῶ κατὶ.

Μ' ἐκύτταξε μετὰ μεγάλη τῆς ἀπορία χωρὶς νὰ κινήθῃ καθόλου ἀπὸ τὴ θέσιν της, ὡσὰν νὰ μὴν ἐννοοῦσε.

— «Μὰ δὲν εἶνε ξενοδοχεῖο, ἐδῶ;»

Ἡ γυναῖκα ἐστέναξε. «Ὅχι, πῶς!... ξενοδοχεῖο εἶνε, στοὺς ὁρισμούς σας... Μὰ γιατί δὲν

πάτε αντίκρυ σάν τους άλλους; Εἶνε πειδ χαρούμενα ἐκεῖ...

— Εἶνε περισσότερο χαρούμενα ἀπ' ὅ,τι πρέπει γιὰ μένα... Προτιμῶ νὰ μείνω ἐδῶ. Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνω νὰ μοῦ ἀπαντήσῃ ἐποπευτήθηκα σ' ἓνα τραπέζι...

Ἐνῶ ἔπινα, ἐπροσπάθησα νὰ τὴν κάμω νὰ ὁμιλήσῃ.

«Δὲν σᾶς ἔρχεται συχνὰ ἐδῶ κόσμος, κερά μου, ἔ;»

— «Ὡ! ὄχι, ἀφεντικό, ποτέ, κανέναν...» Ὁλους τοὺς ἀρέσει νὰ πηγαίνουν ἀντικρὺ. Ἐδῶ τοὺς φαίνεται πῶς εἶνε πολὺ μελαγχολικά... Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς τὸ ξενοδοχεῖο μας δὲν εἶνε πολὺ εὐχάριστο. Ἐγὼ ὥραία δὲν εἶμαι, μ' ἔχουν τσακίσει οἱ πυρετοὶ, τὰ δυὸ μου μικρὰ κορίτσια ἀπέθαναν... Ἐκεῖ, ἀντικρὺ, ἀπεναντίας, ὅλο γέλια εἶνε. Τὸ ξενοδοχεῖο τὸ ἔχει μιὰ Ἀρλεζιάνα, μιὰ ὁμορφόγυναίκα μὲ νταντέλλαις, καὶ τρεῖς σειραῖς χρυσὴ ἀλυσίδα γύρω στὸ λαιμό. Ὁ ὁδηγὸς τοῦ λεωφορείου ποῦ εἶνε ἀγαπητικός της τῆς πηγαίνει τοὺς ταξιδιώταις Σοῦ ἔχει καὶ ἓνα σωρὸ παστρικάς γιὰ ὑπηρέτριαις. Ἐτσι ἡ πελατεία δὲν ἀπολείπει!...

Ἐξαίρνα ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου, ἔγινε μεγάλη κίνησις.

Τὸ λεωφορεῖο ξεκίνησε μέσ' τὸν κονιορτό. Ἀκούσθηκαν τὸ καμτσίκι καὶ ἡ σάλπιγξ τοῦ ὁδηγοῦ, ἡ παστρικάς ποῦ ἔτρεξαν κάτω στὴν θύρα καὶ ἐφώναζαν «Στὸ καλὸ! Στὸ καλὸ!» καὶ περισσότερο ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἡ ἴδια τρανταχτὴ φωνὴ ποῦ ἐπαναλάμβανε ὁλοένα τρανταχτότερα

Ἡ ὥραία Μαργαρώ,

Ἡ ὥραία Μαργαρώ!

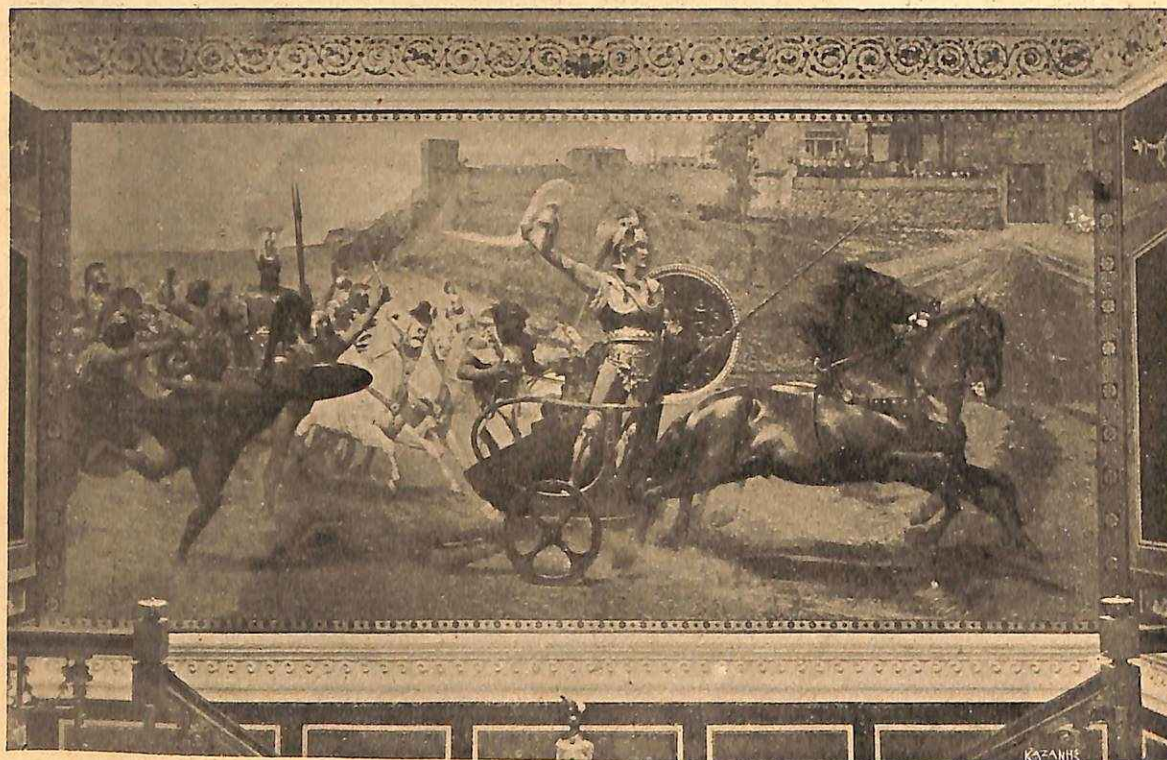
Καθὼς ἀκούσθηκε ἡ φωνὴ αὐτὴ, ἡ ξενοδόχος ἄρχισε νὰ τρέμῃ σύσσωμος, καὶ ἐγύρισε πρὸς τὸ μέρος μου. «Ἀκούτε; μοῦ εἶπε σιγὰ σιγὰ, ὁ ἄνδρας μου εἶνε... Ὁραία δὲν τραγουδάει;»

Καὶ ὁλότρεμη, μὲ τὰ χέρια τεντωμένα ἐμπρός, μὲ τὰ μάτια βουρκωμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα ποῦ τὴν ἀσχέμιζαν ἀκόμη περισσότερο, ἤτανῶσαν σ' ἔκστασι ἐκεῖ ἐμπρὸς στὸ παράθυρο καὶ ἄκουε τὸν Ἰωσὲ της νὰ τραγουδᾷ γιὰ τὴν Ἀρλεζιάνα.

Ἀχ! Ὁραία Μαργαρώ!

Ὁραία Μαργαρώ...

Μετάφρ. Χρ. Θεμ. Δαραλέξη.] ALPHONSE DAUDET

T. AXIΛΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΚΙΡΑΣ

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΑΧΙΛΛΕΩΣ

KNUT HAMSUN

ΠΑΝ*

Μυθιστόρημα

ΣΤ

Κάποιοι μ' ἐρώτησε ἂν ἄφισα τὸ κυνήγι. Δύο ἡμέρες ποῦ ψάρευεν ἐκεῖ τριγύρω δὲν μ' ἄκουσε νὰ ρίξω μιὰ τουφεκιά. Ἐμένα στὸ σπίτι μου ὡς ποῦ μοῦ τελείωσαν τὰ τροφιμά μου.

Τὴν ἄλλην ἡμέρα πῆρα πάλι δρόμο. Τὸ δάσος ἦτο καταπράσινο· παντοῦ μιὰ μοσχοβολιά ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ τὰ δένδρα· τὰ κρεμύδια ξεφύτρωναν ἀνάμεσα στοὺς βάλτους. Νευρικός λιγάκι, περπατοῦσα, καθόμουν καὶ πάλι περπατοῦσα. Τρεῖς ἡμέρες τώρα δὲν εἶχα ἰδῆ ψυχὴ, παρὰ μόνο τὸν χθεσινὸ ψαρρά. Κ' ἔλεγα μέσα μου: Ἴσως σήμερα τὸ βράδυ θᾶχῶ πάλι στὸ σύνορο τοῦ δάσους κανένα συναπάντημα, ἐκεῖ ποῦ ξαναεἶδα μιὰ φορὰ τὸν γιατρό μὲ τὴν Ἐδουάρδα. Ἴσως νὰ κάνουν πάλι τὸν περίπατό τους σάν τὴν ἄλλην ἡμέρα... Μὰ γιατί ὅλο νὰ τοὺς συλλογίζωμαι;... Χτύπησα δύο ἀγριοκοίτες κ' ἔψησα τὴν μιὰ. Ἐπειτα ἔδεσα πάλι τὸν Αἰσωπο.

Ἐτρώγα ξαπλωμένος στὸ χῶμα. Μιὰ γαλῆνη ἀπέραντη ἐσκέπαζε τὴν ἐξοχή, καὶ μόνο κάποιο ἀνατρίχιασμα τοῦ ἀέρος ἢ κάποιο κελάδημα πουλιοῦ τὴν τάραιζε ποῦ καὶ ποῦ. Κύτταζα τὰ εὐλύγιστα κλαδιὰ νὰ σειοῦνται νανουριστά· τὸ σιγαλὸ ἀεράκι ἔκανε τὸν σκοπὸ του, ἔπερνε τὴν ἄχνη τῆς γύρεως ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδὶ καὶ γέμιζε κάθε κάλυκα λουλουδιοῦ. Τὸ δάσος ὁλόκληρο ἦτο μαγεμένο. Μιὰ κάμπια πράσινη σέρνεται ἀκούραστη σ' ἓνα κλαδί. Ἐχει μάτια καὶ δὲν βλέπει τίποτε τριγύρω της· ποῦ καὶ ποῦ στυλώνεται καὶ ψάχνει στὸ κενόν, γιὰ νὰ ξεχωρίσῃ κανένα ἐμπόδιο στὸν δρόμο της. Φαίνεται σάν πράσινη κλωστή ποῦ κάνει κάποιο σιγαλὸ στρίψωμα. Ἴσως τὸ βράδυ νὰ φθάσῃ στὸ τέλος τοῦ ταξιδιοῦ της...

Πάντα ἡ ἴδια γαλῆνη. Σηκόνομαι καὶ κάνω μερικὰ βήματα. Ξανακάθομαι καὶ ξαναπερπατῶ. Εἶνε τέσσερες ἡ ὥρα ἀπάνω κάτω. Στῆς ἔξι θὰ πάρω πάλι τὸν δρόμο τοῦ σπιτιοῦ μου μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ παντήσω κανένα. Ἐχω δυὸ

ὄρες ἀκόμη μπροστά μου καὶ εἶμαι ἀνήσυχος. Τινάζω τὰ ροῦχα μου ποῦ εἶνε γεμάτα ἀπὸ βρύα καὶ χορτάρια. Ὅλα τὰ μέρη ποῦ περνῶ τὰ ξέρω ἀπόξω· τὰ δένδρα, οἱ πέτρες μένουν πάντα στὸ ἴδιο μέρος, στὴ μοναξιά τους· τὰ φύλλα τρζοβολοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου. Τὸ μονότονο ψιθύρισμα, οἱ πέτρες καὶ τὰ δένδρα, ποῦ μὲ γνωρίζουν, μὲ συγκινοῦν βαθειά, μιὰ παράξενη εὐχαρίστησι φθάνει ὡς στὴν καρδιά μου, ὅλα μοῦ φαίνονται πῶς μὲ χαιρετοῦν καὶ μὲ καλημερίζουν καὶ γίνονται ἓνα μὲ τὴν ψυχὴ μου κ' ἐρωτεύομαι μὲ τὸ καθετὶ τριγύρω μου. Σηκώνω ἓνα κλαδάκι ξεραμένο ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ κυττάζω. Εἶνε μισοσαπημένο· ἡ ταπεινὴ του φλούδα μοῦ μιλεῖ στὴν ψυχὴ καὶ μιὰ ἐφήμερη εὐσπλαχνία γλυστοῖρά ὡς στὴν καρδιά μου. Ὅταν σηκόνομαι γιὰ νὰ φύγω δὲν τὸ πετῶ μακριά μου, τὸ ἀφίνω σιγὰ-σιγὰ ἐπάνω στὸ χῶμα· κ' ἐκεῖ ἀκόμα μοῦ ἀρέσει. Μὲ τὰ μάτια δακρυσμένα τοῦ ρίχνω ἀκόμα ἓνα βλέμμα τελευταῖο, πρὶν τὰφίσω.

Εἶνε πέντε ἡ ὥρα. Ὁ ἥλιος μὲ γέλασε· περπάτησα κατὰ τὴ δύσι ἀπὸ τὸ πρωτὶ πάω μπροστά μισὴ ὥρα, κατὰ τὸ ἡλιακὸ ρολόγι ποῦ ἔχω μπροστά στὴ θύρα τοῦ καλυβιοῦ μου. Τραβῶ ἀκόμη μερικὸ δρόμο, γιὰ νὰ σκοτώσω τὸν καιρό. Καὶ τὰ φύλλα τρζοβολοῦν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου... Ἐτσι περνᾷ μιὰ ὁλόκληρη ὥρα.

Ἀποκάτω μου βλέπω τὸ ποταμάκι καὶ τὸν μικρὸ νερόμυλο, ποῦ ὅλον τὸν χειμῶνα ἦτον σκλαβωμένος μέσα στὰ παγωμένα νερά. Ἡ ρόδα του γυρίζει καὶ ὁ κρότος της μὲ ξυπνᾷ ἀπὸ τὸνειροπλάνεμά μου... Σταματῶ διαμιάς καὶ φωνάζω δυνατά: Ἡ ὥρα πέρασε!... Ἐνας καὶ μὸς μὲ σφάζει. Γυρίζω ἀμέσως πίσω· γὰρ ὁ δρόμος τῆς καλύβας μου καὶ ἄργησα πολὺ, τὸ ξέρω... Γρηγορεύω τὸ βῆμα μου, τρέχω. Ὁ Αἰσωπος νοιώθει πῶς κάτι τρέχει, τεντώνει τὸ σχοινί του, μὲ σέρνει μπροστά λαχανιασμένος. Τὰ ξερὰ φυλλώματα σπιθοβολοῦν γύρω μας. Ὅταν φθάσαμε στὸ σύνορο τοῦ δάσους, δὲν ἦτον κανένας ἐκεῖ, ἐρημιὰ παντοῦ.

* Ἴδε σελ. 18.

«Κανένας δὲν εἶνε!» εἶπα. Καὶ ὅμως κάποιον περιμένα!

Ἐφυγα γρήγορα μὲ χίλιες δύο σκέψεις, ποῦ μὲ τυραννοῦσαν. Πέρασα μπροστὰ στὸ καλύβι μου καὶ τράβηξα πρὸς τὸ Σίριλουνδ, μὲ τὸν Αἴσωπο, τὴν τσάντα μου, τὸ τουφέκι μου, ἔτσι ὅπως ἤμουν.

Ὁ κ. Μάκ μὲ δέχθηκε μὲ τὴ μεγαλειότερη καλωσύνη καὶ μὲ προσκάλεσε νὰ δειπνήσω μαζί τους.

Z

Νομίζω πῶς ἔχω τὴν ικανότητα νὰ διαβάξω στὴν ψυχὴ τῶν ἄλλων. . . Ἴσως εἶνε πλάνη. . . Μερικὲς στιγμὲς ἔχω τὴν πεποίθησι πῶς βλέπω τί γίνεται μέσα στὸ βάθος τῶν πλασμάτων, μολονότι δὲν εἶμαι καὶ πολὺ δυνατὸ κεφάλι. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες κάθονται μαζί μου σ' ἓνα δωμάτιο καὶ ἐγὼ μαντεύω τί συλλογίζονται, τί σκέπτονται γιὰ μένα. Ἐξηγῶ τὰ κινήματά τους. Κάποτε τὸ αἷμα τοὺς ανεβαίνει στὰ μάγουλα, ἄλλοτε κάνουν πῶς κυττάζουν ἄλλου καὶ μὲ προσέχουν μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ τους. Τίποτε δὲν μοῦ ξεφεύγει ἀπὸ ὅλα αὐτὰ αὐτοὶ οὔτε φαντάζονται πῶς ἐγὼ ξέρω τί ἔχουν στὸ μυαλό τους. Εἶνε πολλὰ χρόνια, ποῦ αἰσθάνομαι αὐτὴ τὴ δύναμι. . . Ἴσως καὶ νὰ πατῶμαι. . .

Πέρασα τὴ βραδεῖα στὸ σαλόνι τοῦ κ. Μάκ. Μποροῦσα νὰ φύγω καὶ ἀμέσως, γιὰτὶ δὲν εὗρισκα κανένα ἐνδιαφέρον νὰ μένω ἐκεῖ ἂν εἶχα ἔλθει ἐκεῖ, ἦτο γιὰτὶ κάποια σκοτεινὴ θέλησις μέσα μου μὲ εἶχε σπρώξει μὰ μποροῦσα πάλι νὰ φύγω μόλις ἤλθα; Μετὰ τὸ δειπνο φαίσαμε γουῆστ, πίνοντες γκρόγκ. Εἶχα τὸ κεφάλι σκυφτό. Ἀπὸ πίσω ἡ Ἐδουάρδα πηγαινοερχότανε. Ὁ γιατρὸς εἶχε πάει στὸ σπίτι του.

Ὁ κ. Μάκ μοῦδειξε μὲ θαυμασμοὺς τῆς λάμπης μὲ τὸ μεταλλικὸ λάδι, τῆς πρῶτες τοῦ νέου αὐτοῦ συστήματος, ποῦ εἶχαν ἔλθει στὰ μέρη ἐκεῖνα, ὥραιες λάμπες μὲ βάσεις ἀπὸ μολύβι. Τῆς ἄναβε μοναχὸς του, ἀπὸ φόβο μήπως συμβῇ κανένα δυστύχημα. Μοῦ μίλησε ὕστερα γιὰ τὸν παπποῦ του, τὸν πρόξενο: «Ὁ παπποῦς μου, ὁ πρόξενος Μάκ, ἔλαβε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Καρόλου — Ἰωάννου αὐτὴν τὴν καρφίτσα, δῶρο», εἶπε, καὶ ἄγγιξε μὲ τὸ δάχτυλό τὴ διαμαντένια καρφίτσα του. Ἡ γυναῖκα του ἦτο πεθαμένη· μοῦ ἔδειξε στὸ γειτονικὸ δωμάτιο τὴν εἰκόνα τῆς, εἰκόνα μιᾶς γυναίκας μ' εὐγενικὸ ὕψος, μὲ χαριτωμένο χαμόγελο καὶ

μ' ἓνα σκούφωμα ἀπὸ δαντέλλες στὸ κεφάλι. Στὸ ἴδιο δωμάτιο ἦτο μία βιβλιοθήκη, μὲ γαλλικὰ βιβλία, κληρονομία τῶν προγόνων τους χωρὶς ἄλλο. Μερικὰ ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ ἦσαν ἐπιστημονικά. Ὁ κ. Μάκ θὰ ἦτο, φαίνεται, σπουδασμένος ἄνθρωπος.

Οἱ δύο του ὑπάλληλοι προσεκλήθησαν γιὰ τὸ γουῆστ. Ἐπαιξαν μὲ μεγάλη ἀφοσίωσι καὶ ὅμως ἔκαναν λάθη. Ἡ Ἐδουάρδα βοήθησε τὸν ἓνα ἀπ' αὐτούς.

Ἐγὼ εἶχα τὴ δυστυχία νὰναποδογυρίσω τὸ ποτήρι μου. Στενοχωρημένος πολὺ σηκώθηκα ἀπάνω:

— ὦχ! ἀναποδογύρισα τὸ ποτήρι μου.

Ἡ Ἐδουάρδα ἔσκασε στὰ γέλια καὶ εἶπε.

— Τὸ βλέπομε! Τὸ βλέπομε!

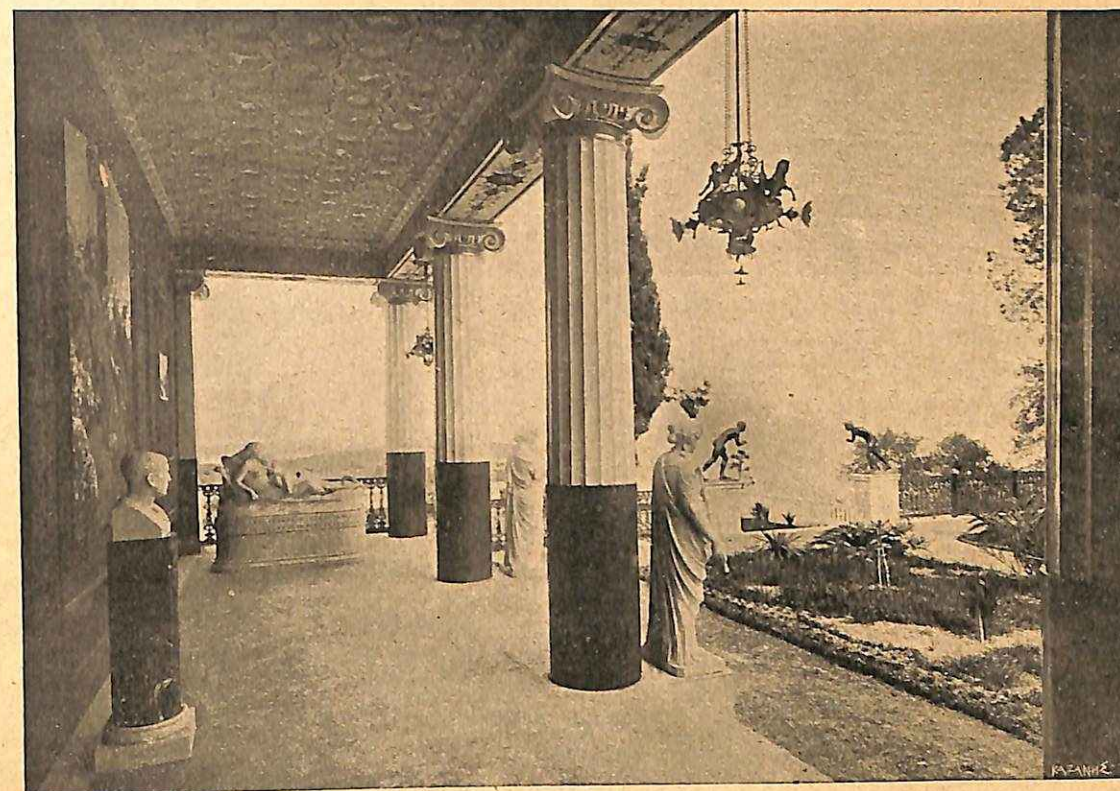
Μὲ βεβαίωσαν ὅλοι πῶς δὲν ἦτο τίποτε. Μοῦ φέρανε μιὰ πετσέτα νὰ σκουπισθῶ κ' ἔπειτα τὸ παιγνίδι ξανάρχισε. Τῶρολόγι κτύπησε ἔνδεκα.

Τὸ γέλιο τῆς Ἐδουάρδας μοῦ προξένησε κάποια ἀόριστη δυσἀρέσκεια τὴν παρατηροῦσα καλὰ καὶ μοῦ φαινότανε τώρα πῶς τὸ πρόσωπό της ἦτο πολὺ κοινὸ καὶ ὄχι καὶ τόσο θελκτικόν. Ἐπὶ τέλους ὁ κ. Μάκ διέκοψε τὸ παιγνίδι, μὲ τὴν πρόφασιν πῶς ἦτον ὥρα νὰ κοιμηθῶν οἱ ὑπάλληλοί του. Ἐπειτα ξαπλώθηκε στὸν καναπέ, μοῦ ἀνήγγειλε πῶς ἐσκόπευε νὰ βάλῃ μιὰ ἐπιγραφή στὴν πρόσοψιν τοῦ σπιτιοῦ του, καὶ ζήτησε τὴ γνώμη μου γιὰ τὸ χρῶμα ποῦ ἔπρεπε νὰ προτιμήσῃ. Εἶχα ἀρχίσει νὰ βαρειοῦμαι καὶ ἀποκοιμήθηκα ὅπως μοῦ κατέβηκε: — Καμετὲ τὴν μαύρη.

— Μαύρη! ἐπανελάβεν ὁ κ. Μάκ. Αὐτὸ ἔλεγα κ' ἐγὼ! «Ἀποθήκη ἔλατος καὶ κενὰ βαρέλια» μὲ μεγάλα μαύρα στοιχεῖα. Θάῃ πολλὴ μεγαλοπρέπεια. . . Ἐδουάρδα δὲν πᾶς νὰ κοιμηθῇς.

Ἡ νέα σηκώθηκε μοῦσφιξε τὸ χέρι κ' ἔφυγε. Ἐμεῖς μείναμε λιγάκι, συνομιλοῦντες γιὰ τὸν καινούριο σιδηρόδρομο καὶ γιὰ τὴν πρώτη τηλεγραφικὴ γραμμὴ, ποῦ τὴν περιμέναν ἀκόμα. Πόσον καιρὸ ἔπρεπε νὰ περιμένουν τὸν τηλεγράφο στὰ ὑπερβόρεια αὐτὰ μέρη; . . . Ἐπειτα σωπάσαμε.

— Βλέπετε, ξανάρχισεν ὁ κ. Μάκ, εἶμαι σαρανταεξ ἑτῶν καὶ γέμισα ἄσπρα μαλλιά. Naί, naί, αἰσθάνομαι πῶς γερνῶ. Τὴν ἡμέρα μὲ πέρνει κανένας γιὰ νέον ἀκόμα· μὰ τὸ βράδυ ἐδῶ, μοναχὸς μου χάνω τὸ κουράγιο μου. Κάνω πασιέντσες, καὶ μοῦ βγαίνουν ὅλες, γιὰτὶ κάνω καὶ ζαβολιές.

ΤΟ ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΣΤΟΑ

— Σὰς βγαίνουν γιὰτὶ κάνετε ζαβολιές; ῥώτησα.

— Naί.

Τὴν στιγμὴ αὐτὴ μοῦ φάνηκε πῶς διάβαζα στὰ μάτια του.

Πῆγε πρὸς τὸ παράθυρο καὶ κύτταξε ἔξω. Ἡ ῥάχι του καμπουρίαζε, ὁ λαιμὸς του ἦτο τριχωτός. Σηκώθηκα κ' ἐγὼ. Γύρισε καὶ ἦρθε καταπάνω μου, μὲ τὰ μακρουλά, μυτερά του σκαρπίνια, μὲ τὰ μεγάλα δάχτυλα χωμένα στῆς τσέπες τοῦ γελέκου του, μὲ τοὺς ἀγκῶνες του ποῦ παίζανε σὰν φτερά στὰ πλευρά του. μ' ἓνα χαμόγελο στὰ χεῖλη. Μοῦ ξιναιεῖπε πάλι πῶς εἶχε στὴ διάθεσί μου ἓνα πλοῖο του καὶ μοῦ δωκε τὸ χέρι.

— Ἀφήστε με νὰ σὰς συνοδεύσω, εἶπε, σβύνων τῆς λάμπης. Θὰ κάμω εὐχαρίστως ἓνα μικρὸ περίπατο, εἶνε νωρὶς ἀκόμα.

Βγήκαμε. Μοῦδειξε τὸν δρόμο, ποῦ περνοῦσε μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ σιδηρουργοῦ καὶ εἶπε:

— Ἀποδῶ! Εἶνε συντομότερα.

— ὦχι. Συντομότερα εἶνε ἀπὸ τὸν μῦθο. Εἴπαμε ἀκόμα μερικὰ λόγια γιὰ τὸ ζήτημα

αὐτὸ χωρὶς νὰ συμφωνήσωμε στὸ τέλος. Ἡμουν βέβαιος πῶς εἶχα δίκαιο ἐγὼ καὶ δὲν καταλάβαινα τὴν ἐπιμονὴν του. Ἐπὶ τέλους ἐπρότεινε νὰ πάρωμε καθένος διαφορετικὸν δρόμο. Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔφθανε πρῶτος θὰ περιμένε τὸν ἄλλον μπροστὰ στὸ καλύβι μου. Φύγαμε καὶ σὲ λίγο ἐκεῖνος εἶχε χαλῇ μέσα στὸ δάσος.

Ἐγὼ περπατοῦσα μὲ τὸ συνειδησιμένο μου βῆμα, λογαριάζων πῶς θὰ ἔφθανα προτύτερα ἀπ' αὐτόν, τοῦλάχιστον πέντε λεπτά. Ἡ ἐκπλήξις μου ἦτον μεγάλη ὅταν ἔφθασα καὶ τὸν βροῖκα ἐκεῖ.

Μοῦ φώναξε:

— Βλέπετε! Ἐγὼ πέρνω πάντα αὐτὸ τὸν δρόμο· εἶνε ὁ πιὸ σύντομος.

Τὸν κύτταξα ἀπορημένος. Δὲν φαινότανε ξεσταμένος καὶ χωρὶς ἄλλο δὲν θὰ εἶχε τρέξει. Ἀφοῦ μ' εὐχαρίστησε γιὰ τὴ βραδεῖα ποῦ πέ- ρασα μαζί του, ἔφυγε ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμο.

Ἐγὼ συλλογίζομαι: «Παράξενο πράγμα! Εἶνε δυνατόν νὰ εἶμαι τόσο ἀπατημένος; Ἐ- καμα τόσες φορὲς αὐτοὺς τοὺς δύο δρόμους. . . Ἀ! φίλε μου, κ' ἐδῶ ἀκόμα κάνεις ζαβολιές.

Ἐκτὸς ἂν ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε παρὰ προφάσεις. . . »

Ἡ ράχι τοῦ κ. Μὰκ ἄρχισε νὰ χώνεται μέσα στὰ πυκνὰ δένδρα. Κρυφὰ - κρυφὰ ἔτρεξα ἀποπίσω του. Ἐσκούπισε πολλὲς φορὲς τὸ πρόσωπό του· δὲν ἤμουν πιά τόσο βέβαιος πῶς δὲν εἶχε τρέξει στὸν ἐρχομό. Προχωροῦσε σιγά-σιγά: Ἐπὶ τέλους σταμάτησε στὸ σπίτι τοῦ σιδηρουργοῦ. Κρυμμένος μέσα στὴ σκιά, εἶδα ποῦ ἀνοιξε ἡ θύρα καὶ ὁ κ. Μὰκ μπήκε μέσα.

Τὸ χρῶμα τοῦ νεροῦ καὶ τῶν χοριαριῶν μου ἔδειχνε πῶς ἦτον μιὰ ὥρα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα.

Η

Μερικὲς ἡμέρες πέρασαν ἔτσι κ' ἔτσι. Οἱ μόνοι μου φίλοι ἦσαν τὸ δάσος καὶ ἡ ἀπεραντὴ μοναξιά. Θεέ μου! ποτὲ δὲν εἶχα αἰσθανθῇ τὴν μοναξιά μου τόσο πολὺ, ὅσο τὴν πρώτην ἡμέρα ἀπ' αὐτές. Ἡ ἀνοιξὶς ἦτον στὴν ἄψι της. Εὐρῆκα μυριόφυλλα στὰ λειβάδια· εἶχαν φανῇ καὶ οἱ πρῶτοι σπίντοι καὶ οἱ καρδερίνες. Κάποτε ἔβγαζα δύο νομίσματα ἀπὸ τὴν τσέπη μου καὶ τὰ χτυποῦσα γιὰ νὰ διακόψω τὴ σιγαλιά. Συλλογιζόμουν: ἂν παρουσιάζοντο ἔξαφνα ὁ Διδερίκος καὶ ἡ Ἰζελίνα στὸ ἔρημο μονοπάτι. . . !

Δὲν ἐνύχτωνε πιά καθόλου: ὁ ἥλιος βουτοῦσε στὴ θάλασσα καὶ ξανάβγαине πάλι κατακόκκινος καὶ ζωηρὸς ἀπὸ τὸ λουτρό του. Σὲ ποιά κατάστασι βρισκόμουν τὴν νύκτα, εἶνε ἀπίστευτο πρᾶγμα. Ὁ Πὰν μοῦ φαινότανε πῶς ἦταν κουρασμένος σ' ἓνα δένδρο καὶ κύτταζε τὰ κινήματά μου. Μοῦ φαινότανε ἀκόμα πῶς εἶχε τὴν κοιλιά του ἀνοικτὴ καὶ καθότανε κουλουριασμένος σὰν νὰ ἤθελε νὰ πῇ ἀπὸ τὸν ὄφραλό του. Μὲ κατασκόπευε καὶ κουνούσε τὸ δένδρο μ' ἓνα σιωπηλὸ χαμόγελο, ὅταν καταλάβαινε, πῶς δὲν ἤμουν πιά κύριος τῶν σκέψεών μου. Τὸ δάσος λαχτάριζε ἀπὸ συγκεχυμένους κρότους, ρουθουνίσματα ἀγριμῶν, φωνὲς πουλιῶν· ὁ ἀέρας ἐγέμιζε ἀπὸ τὰ φωναχτὰ αὐτὰ συνδήματα. Τὸ σουσούρισμα τῆς μηλολόνης ἀνακατευότανε μὲ τοῦ πυράφτη: ἓνα ψιθύρισμα χυνότανε ἀπὸ παντοῦ κάτω ἀπὸ τὰ φυλλώματα. Πόσα πράγματα νᾶκούση κανένας! Τρεῖς νύχτες δὲν κοιμήθηκα, συλλογιζόμουν τὸν Διδερίκο καὶ τὴν Ἰζελίνα.

Μπορεῖ νὰ ρθουν ἔξαφνα, ἔλεγα μέσα μου. Ἡ Ἰζελίνα θὰ τραβήξῃ τὸν Διδερίκο κοντὰ σ' ἓνα δένδρο καὶ θὰ τοῦ πῇ: «Κάθισε ἐκεῖ καὶ

φύλαγε καλά. Θέλω νὰ μοῦ δέσῃ αὐτὸς ὁ κυνηγὸς τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου».

Ὁ κυνηγὸς εἶμαι ἐγώ· μὲ μιὰ ματιὰ θὰ μοῦ δώσῃ νὰ τὸ καταλάβω. Ἡ καρδιά μου τὸ νοιώθει καὶ κτυπᾷ δυνατὰ. Ἡ Ἰζελίνα εἶνε γυμνὴ κάτω ἀπὸ μιὰ ψιλὴ βατίστα καὶ τὸ χέρι μου ἀγγίζει τὸ σῶμα της.

«Δέσε μου τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου» μοῦ εἶπε κατακόκκινη. Σὲ λίγο μουρμουρίζει κολλητὰ στὸ στόμα μου: «ὦ! δὲν ξέρεις νὰ δέσης τῆς κορδέλλης στὰ γοβάκια μου, ὄχι, δὲν ξέρεις νὰ τῆς δέσης, ἀγαπημένε μου. . . »

Ὁ ἥλιος βουτάει στὴ θάλασσα καὶ ξαναφαίνεται κατακόκκινος σὰν νὰ εἶχε πῇ κ' ἐμέθυσε στὴ βουτιά ποῦ ἔκαμε. Καὶ ὁ ἀέρας εἶνε γεμάτος ἀπὸ μουρμουρητά. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα εἶπε, μὲ τὰ χεῖλιά της κολλημένα στὰ δικά μου:

«Πρέπει νὰ σὰρίσω».

Φεύγει καὶ μοῦ γνέφει μὲ τὰ χεράκια της. Τὸ πρόσωπό της εἶνε ἀναμμένο, ἐρωτικό. Ξαναγυρίζει πάλι καὶ μὲ χαιρετᾷ μὲ τὸ χέρι.

Ὁ Διδερίκος τὴν πλησιάζει καὶ τῆς λέει:

— Τί ἔκαμες Ἰζελίνα! Τὰ εἶδα ὅλα.

Κ' ἐκεῖνη τοῦ ἀποκρίνεται.

— Τί ἔκαμα Διδερίκο; Τίποτε κακὸ δὲν ἔκαμα.

— Τὰ εἶδα ὅλα, Ἰζελίνα.

Φεύγουν καὶ οἱ δύο. Ἀμαρτωλὴ, τρελλὴ ἀπὸ εὐτυχία, γεμίζει τὸ δάσος μὲ τὸ γέλιο της, τὸ χαρούμενο καὶ καθαρό. Ποῦ πηγαίνει; — Νᾶνταμῶση τὸν πρῶτο κυνηγὸ ποῦ θὰ τῆς βγάλῃ ὁ δρόμος μπροστά της.

. . . Ἦτο μεσάνυχτα. Ὁ Αἰσωπος ἔκοιπε τὸ σχοινί του καὶ κυνηγοῦσε μόνος του. Ἀκουγα τῆς πατισίης του στὰ ὑψώματα. Ξαναγύρισε ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα. Μιὰ βοσκοπούλα πέ-
ρασε, ἔπλεκε κάλτσα, τραγουδοῦσε γλυκὰ καὶ κύτταζε τριγύρω της. Μὰ ποῦ ἦσαν τὰ ροῦνᾶκια της; Τί τὴν ἔφερνε στὸ δάσος μέσα στὴ νύκτα; Τίποτε, τίποτε. . . Ἴσως κάποια ἔννοια, ἴσως κάποια χαρά· τί μ' ἔμελ' ἐμένα. Μοῦ ἦλθε στὸν νοῦ, πῶς ἄκουσε τὰ γαυγίσματα τοῦ σκύλου μου καὶ μάντευε τὴν παρουσία μου.

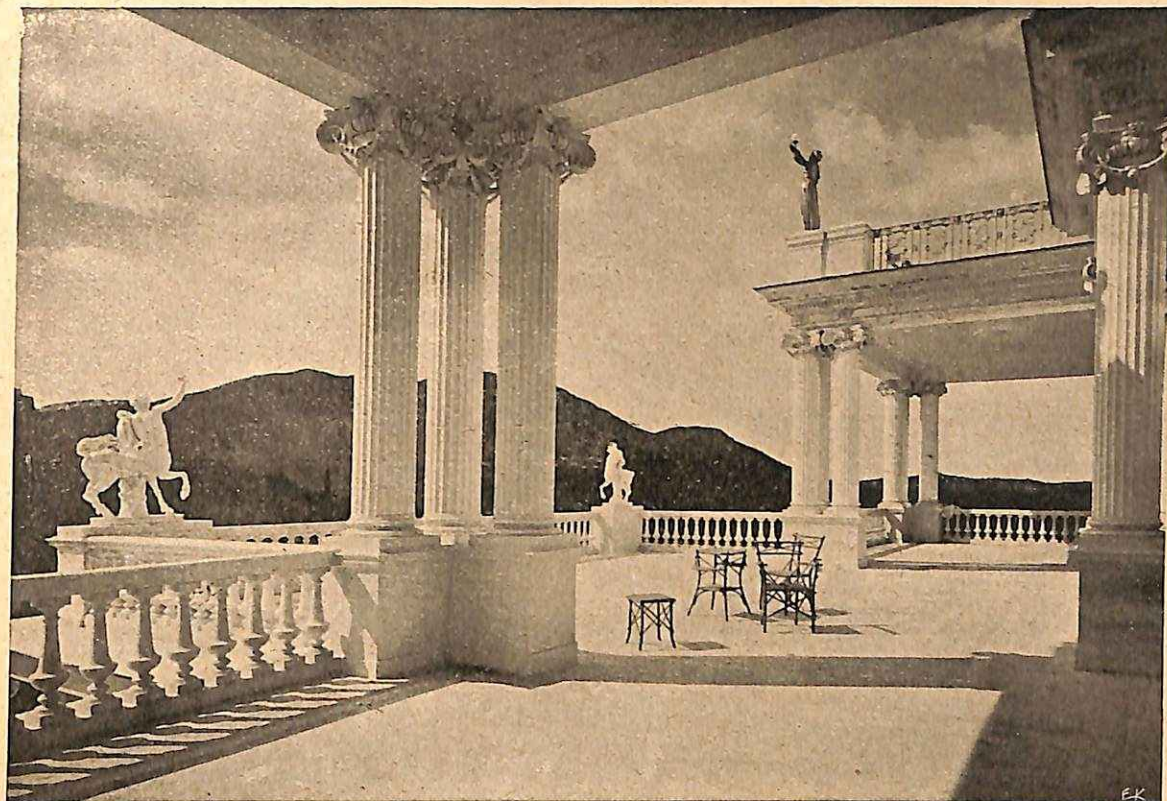
Σηκώθηκα, μόλις ἐπλησίασε, καὶ τὴν καμά-
ρωνά, τόσο λεπτοκαμωμένη καὶ νέα. Ὁ Αἰ-
σωπος τὴν κύτταζε.

— Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; τὴν ἐρώτησα.

— Ἀπ' τὸν νερόμυλο.

Τί νᾶκανε τάχα τέτοια ὥρα στὸν νερόμυλο;

— Δὲν φοβάσαι ποῦ περπατεῖς τέτοια ὥρα
στὸ δάσος, τόσο νέα καὶ σερπετῇ;

ΤΟ ΑΧΙΛΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΤΟ ΑΝΔΡΟΝ

Γέλασε καὶ μοῦ ἀποκρίθηκε.

— Δὲν εἶμαι τόσο νέα, ποῦ νομίζεις: Εἶμαι δεκαεννιά ἐτῶν.

Ἦμουν βέβαιος πῶς ἔλεγε περισσότερα. Ἐν θὰ ἦτο παραπάνω ἀπὸ δεκαεπτὰ. Μὰ αὐτὴ νὰ λή ψέματα;

— Κάθισε, τῆς εἶπα, καὶ πές μου τὸνομά σου. Κοκκίνισε, κάθισε κοντὰ μου καὶ μοῦ εἶπε ὅς λέγεται Ἀρριέττα.

— Ἐχει κανέναν ἀγαπητικό, Ἀρριέττα; ἔχει φιλημένη;

— Naί, μοῦ εἶπε μὲ ντροπαλὰ γέλια.

— Πόσες φορὲς;

Τσιμουδιά.

— Πόσες φορὲς;

— Δύο φορὲς, ἀποκρίθηκε σιγαλὰ τὴν τρά-
ξα κοντὰ μου.

— Πῶς ἔκανε ὁ ἀγαπητικός σου; . . . Ἔτσι. . .

— Naί! μουρμούρισε κ' ἔτρεμε σύσσωμη.

Ἡ ὥρα ἦτον τέσσερες.

Θ

Τὰ εἶπαμε μὲ τὴν Ἐδουάρδα.

— Θαῶχουμε βροχὴ σὲ λιγάκι, τῆς λέω.

— Τί ὥρα εἶνε; μερώτησε.

Κύτταξα τὸν ἥλιο καὶ τῆς εἶπα:

— Κοντεύει πέντε.

— Τὸ καταλαβαίνετε τόσο καλὰ ἀπ' τὸν ἥλιο.

— Naί, τὸ βλέπω ἀπ' τὸν ἥλιο.

Σωπάσαμε.

— Μὰ ὅταν δὲν ἔχῃ ἥλιο, πῶς κάνετε γιὰ νὰ βροῖσχετε τὴν ὥρα;

— Χίλια πράγματα μὲ ὀδηγοῦν: οἱ παλιό-
ροιες, τὸ χορτάρι ποῦ γέρνει στὸ χῶμα κά-
ποιες ὥρες, τὸ κελάδημα τῶν πουλιῶν. Μερι-
κὰ ἀρχίζουν καὶ κελαῖδοῦν τὴν ὥρα ποῦ παύ-
ουν τᾶλλα. Εἶνε ἀκόμα τὰ λουλούδια ποῦ
σφαλοῦν πρὸς τὸ δειλινό, τὰ φυλλώματα ποῦ
ἄλλοτε τὸ πράσινόν τους εἶνε γυαλιστερό κ' ἄλ-
λοτε θαμπό. Ἐπειτα καταλαβαίνω μέσα μου
τὴν ὥρα ποῦ περνάει, δὲν μοῦ φεύγει λεπτό.

— Ἀλήθεια; εἶπε.

Φοβήθηκα μήπως μᾶς πιάσῃ ἡ βροχὴ καὶ
καθὼς δὲν ἤθελα νὰ τὴν κρατήσω περισσότερο
στὸν δρόμο, ἔκαμα νὰ τὴν χαιρετίσω. Αὐτὴ
ὅμως μὲ ξαναρώτησε ἄλλα πράγματα: ἤθελε
νὰ μάθῃ γιατί ἦλθα νὰ ζήσω ἐδῶ, γιατί πῇ-

γαινα στο κυνήγι, γιατί αυτό και γιατί εκείνο. Τῆς αποκριθῆκα πῶς χτυποῦσα μονάχα ὅσο κυνήγι μοῦ χρειαζόταν γιὰ τὸ φαγί μου. Ὁ Αἰ-σωπος τὸν περισσότερο καιρὸ ξεκουραζότανε.

Κοκκίνισε καὶ φάνηκε στενοχωρημένη. Κατάλαβα τότε πῶς τῆς εἶχαν μιλήσει γιὰ μένα καὶ πῶς αἱ ἐρωτήσεις τῆς τῆς εἶχαν ὑπαγορευθῆ ἀπὸ κάποιον. Τὴν συμπαθοῦσα γιὰ τὸ ὕφος ποῦ εἶχε, ἕνα ὕφος ἔρημου παιδιοῦ· συλλογιζόμουν πῶς δὲν θὰ εἶχε μητέρα τὰ δύνατα χερὰκια τῆς σοῦ ἔκαναν λύπη. Ἀρχισα νὰ συγκινοῦμαι.

— Ὁχι, τῆς εἶπα, δὲν σκοτόνω γιὰ τὴν εὐχαρίστησι τῆς καταστροφῆς, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ ζήσω. Ἄν μοῦ χρειαζότανε ἕνας ἀλιάετος σήμερα, δὲν θὰ σκότωνα δύο. Γιατί νὰ σκοτώσω περισσότερα; Τὸ ἄλλο τὸ σκοτόνω αὐριο.

Ἡ ζωὴ μου ὅλη περνοῦσε στὸ δάσος, ἤμουν παιδί τοῦ λόγγου — τῆς ἔδωκα νὰ τὸ καταλάβῃ. Ἀπὸ τὴν πρώτην Ἰουνίου τὸ κυνήγι τοῦ λαγοῦ καὶ τῆς ἀγριόκοιτας ἦταν ἀπαγορευμένο καὶ καθὼς δὲν εἶχα πολλὰ πράγματα νὰ χτυπήσω, τρεφόμουν μὲ ψάρια. Σὲ λίγο θὰ πηγαινα μὲ τὸ πλοῖο ποῦ μοῦ ὑποσχέθηκαν ὁ πατέρας τῆς. Ὁχι βέβαια, δὲν κυνηγοῦσα ἀπὸ γοῦστο καταστροφῆς, ἀλλὰ γιὰ νὰ περνώ ὅλη τὴν ἡμέρα μου στὸ δάσος. Περνοῦσα καλά, ἔτρωγα ξαπλωμένος στὸ χῶμα, ὅχι καθισμένος καὶ στυλωμένος σὲ μιὰ καρέκλα· δὲν εἶχα φόβο νὰναποδογυρίσω τὸ ποτήρι μου. Ἐκानα ὅτι μοῦ ἄρεσε, ξαπλωνόμουν ἀνάσκελα κ' ἔκλεινα τὰ μάτια, ἔλεγα ὅτι μοῦ κατέβαινε ἀπ' τὸ κεφάλι. Μοῦ κάπνιζε νὰ ξεφωνήσω καὶ θαυροῦσα πῶς ἄκουγα μιὰ φωνή, πούβγαινε ἀπὸ τὴ ζωντανὴ καρδιὰ τοῦ δάσους. Καταλάβατε; τῆς εἶπα στὸ τέλος,

Ἐκείνη μοῦ ἀποκριθῆκε

— Ναί.

Ἐνοιωθα πῶς τὰ βλέμματά τῆς ἦσαν καρφωμένα ἐπάνω μου καὶ εἶπα ἀκόμα:

— Ἄν ἤξερατε τί βλέπω, ὅταν περιπατῶ στὸ δάσος. Τὸν χειμῶνα διακρίνω ἀπάνω στὰ χιόνια τὰ πατήματα τῆς ἀγριόκοιτας. Λίγο μακρύτερα δὲν φαίνονται περὶ τὰ πατήματά τῆς. Πάει νὰ πῇ πῶς τὰ πουλιά πετάξανε. Τὰ ἴχνη ὅμως ποῦ ἀφίνουν οἱ φτερούγες τους μοῦ δείχνουν πρὸς περὶ μέρος πρέπει νὰ τραβήξω γιὰ νὰ βρῶ τὸ κυνήγι. Κάθε φορὰ ποῦ κάνω μιὰ ἀνακάλυψι σὰν κ' αὐτὴ, ἔχω μιὰ καινούρια εὐχαρίστησι. Τὸ φθινόπωρο βλέπει κανένας συχνὰ τὰστρα ποῦ κυλοῦνε. Συλλογιζομαι τότε στὴ μοναξιά μου: Μήπως εἶνε τάχα κα-

νένας κόσμος ποῦ χαλιέται; Κ' ἐγὼ τὸν βλέπω ἀποδῶ κάτω! . . . Τὸ καλοκαίρι σὲ κάθε φυλλάρακι εἶνε κ' ἕνα μαμοῦνι: ἄλλα εἶνε χωρὶς φτερά καὶ δὲν κουνοῦνε, ζοῦν καὶ πεθαίνουν στὸ φυλλάρακι ἀπάνω, ποῦ γεννιήθηκαν. Γιὰ συλλογισθῆτε το! Κάποτε παρατηρῶ γαλάζιες μυῖγες. Οἱ ἄλλοι δὲν τὰ προσέχουν αὐτὰ . . . Δὲν ἤξερω ἂν μὲ καταλαβαίνετε . . .

— Ναί, ναί, σὰς καταλαβαίνω.

— Μ' ἄρεσει ἀκόμα νὰ κυττάζω τὰ στάχνα ἴσως κ' αὐτὰ νὰ μὲ κυττάζουν. . . Ποιὸς ξέρει! Ἐνα χορταράκι σαλεύει ἐλαφρὰ καὶ εἶνε κᾶτι τι κ' αὐτό! Λέω ἀπὸ μέσα μου: Νὰ ἕνα χορταράκι ποῦ λατρεῖ. Καὶ ὅταν κάθομαι καὶ κυττάζω κινένα ἔλατο, βρίσκω τοῦλάχιστον ἕνα κλαδί τοῦ ποῦ μὲ κάνει νὰ ὄνειροπολῶ. Κάποτε μοῦ συμβαίνει νὰπαντῶ καὶ ἀνθρώπους· ἐκεῖ ποῦ τριγυρίζω.

Ἡ Ἐδουάρδα σκυμμένη μ' ἄκουε. Δὲν τὴν ἀνεγνώριζα πειά. Καθὼς ἦτον ἀφηρημένη δὲν ἐπρόσεχε τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ γινότανε ἄσχημη, μὲ τὸ πρόσωπο κοντό, μὲ τὸ χεῖλι κρεμασμένο.

— Ἀ! εἶπε κ' ἐτινάχθηκε.

Ἀρχισε νὰ ψιχαλίζει.

— Βρέχει, τῆς λέγω.

— Μὰ ναί, βρέχει.

Τὴν ἄφισα νὰ φύγῃ μόνη τῆς καὶ τραβήξα τὸν δρόμο μου πρὸς τὸ καλύβι μου. Ὑστερ' ἀπὸ λίγα λεπτά ἡ βροχὴ ἄρχισε νὰ δυναμώνῃ. Ἀξαφνα ἀκούω κάποιον, ποῦτρεχε ἀπὸ πίσω μου· σταματῶ καὶ βλέπω τὴν Ἐδουάρδα, κόκκινη καὶ χαμογελαστή.

— Λησιμόνησα εἶπε, λαχανιασμένη, αὐριο θὰ πᾶμε στὸ νησί μὲ τὸ γιατρό . . . Μπορεῖτε νὰρθετε;

— Αὐριο; Μπορῶ, μάλιστα.

— Τὸ εἶχα ξεχάσει, εἶπε πάλι χαμογελαστή. Καθὼς ἔφευγε, παρατήρησα τὰ ὠραία, λεπτοκαμωμένα γαμπάκια τῆς, βρεγμένα ἀπὸ τὴ βροχή.

Τὰ γοβάκια τῆς ἦσαν πάτημένα.

I

Θυμοῦμαι ἀκόμη πολλὴν καλὰ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, ποῦ, μπορῶ νὰ εἰπῶ, πῶς τὸ καλοκαίρι ἄρχισε γιὰ μένα. Ὁ ἥλιος ἔλαμπε τώρα καὶ τὴν νύκτα· εἶχε ξεράνει τὸ ὑγρὸ χῶμα· ὁ ἀέρας ἦτον ἐλαφρὸς καὶ γλυκύπνοος ὥστερ' ἀπὸ τὴ βροχή.

Ἐπῆγα στὸν μῶλο τὸ ἀπόγευμα. Τὰ νερά ἦταν γαλῆνια καὶ ὀμιλίες καὶ χάχανα ἔφθαναν

ὡς ταῦτιά μου ἀπ' τὸ νησάκι, ὅπου παιδιὰ καὶ κορίτσια ἐδούλευαν στὰ ψάρια. Ἦτον ἕνα χαρούμενο ἀπόγευμα. Εἴχαμε μαζί μας πανέρια γεμάτα μὲ φαγώσιμα καὶ εἴμαστε ἕνα σωρὸ κόσμος, μοιρασμένοι στὰ δύο πλοῖα. Ἦσαν καὶ νέες γυναικοῦλες μὲ ἀνοιχτὰ φορέματα . . . Ἦμουν τόσο εὐχαριστημένος! τραγουδοῦσα μὲ σιγαλὴ φωνή.

Ἀπὸ ποῦ εἶχαν μαζευνθῇ τόσα νεῖατα; Ἦσαν ἐκεῖ τὰ κορίτσια τοῦ νομάρχου μὲ τῆς δασκάλες τους καθὼς καὶ οἱ κυρίες τοῦ πρεσβυτερίου. Πρώτη φορὰ τῆς ἔβλεπα, ὅλες τους ὅμως μοῦ φέρθηκαν μὲ τόση εὐγένεια, σὰν νὰ τῆς ἐγνώριζα ἀπὸ καιρό. Καθὼς εἶχα χάσει τὴν συνήθεια τοῦ κόσμου, μοῦ ἔφευγαν μερικά πράγματα· μιλοῦσα ἔξαφνα στὰ κορίτσια μὲ τὸ «ἐσύ». Μὰ δὲν τοὺς κακοφαινότανε. Εἶπα ἀκόμη σὲ κάποια «καλὲ σὺ» καὶ σὲ ἄλλη «καλέ μου». Μοῦ τὸ συχώρεσαν κ' αὐτό· ἔκαναν πῶς δὲν ἄκουαν.

Ὁ κ Μὰκ φοροῦσε, ὅπως τὸ συνείδιζε, ἕνα ἀκολλάριστο πουκάμισσο καὶ τὴ διαμαντένια καρφίτσα του. Εἶχε πολὺ κέφι καὶ φώναζε στὴν ἄλλη βάρκα:

— Βρὲ τρελλόπαιδα, τὸν νοῦ σας στὰ πανέρια μὲ τῆς μποτίλλιες! Γιατρέ, εἶσαι ὑπεύθυνος γιὰ τῆς μποτίλλιες, νὰ τὸ ξέρης.

— Βέβαια, βέβαια, εἶπε ὁ γιατρός

Τὰ λόγια αὐτά, ἀπὸ βάρκα σὲ βάρκα, ἀντηχοῦσαν χαρούμετα, μ' ἕνα γιορτερὸ τόνο.

Ἡ Ἐδουάρδα φοροῦσε τὸ ἴδιο φόρεμα ποῦ εἶχε καὶ χθές, εἶτε γιατί δὲν εἶχε ἄλλο, εἶτε γιατί τῆς ἄρεσε νὰ φορῇ τὸ ἴδιο. Τὰ γοβάκια τῆς ἦσαν τὰ ἴδια. Τὰ χέρια τῆς μοῦ φάνηκαν σὰ λιγάκι βρώμικα. Τὸ καπέλλο τῆς ὅμως ἦτον κατακαίνουργο, στολισμένο μὲ φτερά. Ἐβαλε τὴ βαμμένη ζακέττα στὸ σκαμνὶ τῆς βάρκας καὶ κάθισε ἐπάνω.

Τὴν ὥρα ποῦ πιάσαμε στὴ στεριά, ἔρριξα δύο πιστολιές μὲ τὸ δίκαννο πιστόλι μου, γιὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν κ Μὰκ, ποῦ τὸ ἤθελε. Σὲ λίγο ὅλη ἡ συντροφιά ξεφώνιζε: «ζήτω! . . . ζήτω! . . .!» Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ξέραιναν τὰ ψάρια μᾶς χαιρέτισαν. Ὁ κ. Μὰκ ἔπιασε ὀμιλίες μὲ τοὺς ἐργάτες του. Ἐπειτα σκορπισθῆκαμε στὸ νησί καὶ μαζεῦσαμε μαργαρίτες καὶ καμπανέλια. Ἐνα σωρὸ θαλασσοπούλια γέμιζαν τὸν ἀέρα καὶ τὸ περιγιάλι μὲ τῆς φωνές τους

Ξαπλωθήκαμε στὰ χορτάρια, κοντὰ σὲ μιὰ τούφα ἀπὸ ἀρρωστιάριες ἀσπριδερεὲς σημύδες· ἀνοίξαμε τὰ πανέρια· ὁ κ. Μὰκ ξεβούλωσε τῆς

μποτίλλιες. Τριγύρω φορέματα, ὅλο μὲ ἀνοιχτὰ χρώματα, τσουγκρίσματα ποτηριῶν, ἡ θάλασσα, τὰσπρα πανάκια . . . τραγουδήσαμε κᾶτι τι. Καὶ ὅλα τὰ μάγουλα ἄρχισαν νὰ κοκκινίζουν . . .

Πέρασε μιὰ ὥρα καὶ ἡ ψυχὴ μου εἶνε γεμάτη χαρά. Τιποτένια πράγματα μοῦ κάνουν ἐντύπωσι. Ἐνα βέλο παίζει μὲ τὸν ἀέρα γύρω ἀπὸ ἕνα καπέλλο, κάποια μαλλάκια λύνονται, ματάκια λιγόνονται καὶ μισοκλείνουν ἀπ' τὰ γέλια, κ' ἐγὼ συγκινοῦμαι ἀπ' ὅλα αὐτά. Ὁχι! αὐτὴ ἡ ἡμέρα, αὐτὴ ἡ ἡμέρα!

— Μοῦ εἶπαν πῶς κάθεσθε σὲ μιὰ παράξενη καλύβα, κύριε λοχαγέ.

— Μάλιστα, μιὰ φωλιά. . . Θεέ μου! πῶς μ' ἄρεσει! . . . Ἐλάτε νὰ μὲ ἰδῆτε καμμιά μέρα, δεσποινίς: αὐτὴ ἡ καλύβα δὲν ἔχει τὸ ταῖρι τῆς. Καὶ ἀποπίσω εἶνε ἕνα μεγάλο δάσος.

Μιὰν ἄλλη κοπέλλα μοῦ λέει μὲ καλοσύνη.

— Πρώτη φορὰ ἔρχεσθε στὰ βορεινὰ μας τὰ μέρη;

— Ναί, καὶ ξέρω πᾶ ὅλον τὸν τόπο πέρα καὶ πέρα. Τὴν νύκτα κάθομαι μοναχός μου καὶ ἀντικρύζω τὰ βουνά, τὴ γῆ, τὸν ἥλιο. Δὲν θέλω νὰ σὰς πῶ μεγάλα λόγια. . . Μὰ τί θαυμάσιο καλοκαίρι ποῦχετε στὰ μέρη σας! Μιὰ νύκτα, ἐκεῖ ποῦ κοιμοῦνται ὅλοι, ἔρχεται τὸ καλοκαιράκι. . . Τὸ πρωὶ ξυπνᾷς καὶ νὰ σου το. Ἐσκυψα ἀπ' τὸ παράθυρό μου καὶ εἶδα τὸ καλοκαίρι. Ἐχω δύο παραθυράκια.

Ἄλλη κοπέλλα ἔρχεται. Ἡ φωνὴ τῆς καὶ τὰ χερὰκια τῆς εἶνε χαριτωμένα. . . Τί ἀξιολάτρευτες ποῦ ἦσαν ὅλες τους! . . . Καὶ λέει:

— Θέλετε νὰλλάξωμε τὰ λουλούδια μας; Εἶνε γοῦρι.

Ἀπλώσα τὸ χέρι μου καὶ τῆς ἀποκριθῆκα:

— Καλὰ λέτε, ἂς τὰλλάξωμε· σὰς εὐχαριστῶ ποῦ μοῦ τὸ προτείνετε. . . Τί ὁμορφὴ ποῦ εἶσαστε! Ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ ἤλδαμε ἀκούω τὴ φωνουλά σας. Τί γλυκεῖα ποῦ εἶνε!

Ἐκείνη ὅμως γύρισε πίσω καὶ εἶπε ξερά, ξερά.

— Τί πάθατε, καλέ; Δὲν σὰς μίλησα ἔσας.

Δὲν μοῦ μίλησε ἐμένα! Ντροπισάμενος ἀπὸ τὴ στραβομάρα μου ἔλεγα μέσα μου: «Καλύτερα νὰ ἤμουν μακρὰ, νὰ ἤμουν στὸ καλύβακι μου, ποῦ μοῦ μιλοῦσε μονάχα ὁ ἄνεμος.»

— Μὲ συγχωρεῖτε, εἶπα, ἔκανα λάθος.

Τὰλλα κορίτσια κυτταχθήκανε καὶ τραβήχθηκαν ἀπὸ κοντὰ μου γιὰ νὰ μὴ μὲ ντροπιάσουν.

Τὴν στιγμή ἐκείνη μιὰ γυναῖκα χύνεται ἐπάνω μας. Ὅλοι τὴν βλέπουν: Εἶνε ἡ Ἐδουάρδα. Ἐρχεται ὁλοῖσα πρὸς ἐμένα, κᾶτι

λέει, πέφτει στὸν λαιμό μου, μὲ σφίγγει στὰ χέρια της καὶ μὲ φιλεῖ πολλές φορές στὸ στόμα· καὶ σὲ κάθε φιλή καὶ λέει, μὰ τί λέει δὲν ἀκούω. Δὲν μπορούσα νὰ καταλάβω τί ἔτρεχε: ἡ καρδιά μου εἶχε πιασθῇ καὶ δὲν ἔννοιωθα τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ φλογερὸ της βλέμμα. Ὅταν μ' ἄφισε ἀπὸ τὰ χέρια της, τὸ λαιμάκι της φούσκωνε ἀπ' τὸ λαχάνιασμα. Καὶ στεκότανε ἀκόμα ἐκεῖ μὲ τὸ μελαχροινὸ της πρόσωπο καὶ τὸν μελαχροινὸ της τὸν λαιμό, ψιλή, ἀδύνατη, μὲ σπύδες στὰ μάτια, ἀδιάφορη γιὰ ὅλο τὸν κόσμον.

Πολυεύσπλαχνε Θεέ! Μὲ εἶχε φιλήσει μπροστὰ σ' ὅλον τὸν κόσμον! Ἐγὼ μασσοῦσα τὰ λόγια μου:

— Τί τρέχει, κυρία Ἐδουάρδα;

Ἐννοιωθα τὸ αἷμα μου ποῦ χτυποῦσε μέσα στὸν λαιμό μου καὶ δὲν μπορούσα νὰ μιλήσω καθαρά.

— Δὲν εἶνε τίποτε, εἶπε ἐκείνη. Τὸ ἤθελα καὶ τῶκαμα. Δὲν πειράζει τίποτε.

Μηχανικῶς ἔβγαλα τὸ κασκέτο μου κ' ἔριξα τὰ μαλλιά μου πίσω. Τὴν ἐκύτταζα κ' ἔλεγα μὲ τὸν ἑαυτό μου: Ἀλήθεια τὸ λέει πῶς δὲν πειράζει τίποτε;

Ἡ φωνὴ τοῦ κ. Μὰκ ἀκούσθηκε ἀπὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ νησιοῦ. Δὲν μπορούμε νὰ καταλάβωμε τί λέει· σκέπτομαι ὅμως μὲ χαρὰ πῶς δὲν εἶδε τίποτε, δὲν ξέρει τίποτε Ὅταν ἡσύχασα λιγάκι, πῆγα κοντὰ στοὺς ἄλλους καὶ τοὺς εἶπα γελαστὸς καὶ μὲ ἀφέλεια:

— Συμπαθῆστε με γι' αὐτὸ ποῦ ἔγινε· δὲν ἦτανε σωστό, εἶμαι νὰ σκάσω. Τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ δεσποινὴς Ἐδουάρδα ἤθελε νὰλλάξῃ τὰ λου-

λούδια της μὲ τὰ δικά μου, δὲν ξέρω πῶς μοῦ ἦλθε κ' ἔκαμα αὐτὸ τὸ ἄτοπο. Ἄς μὲ συχωρέσῃ! Συχωρέστε με ὅλοι σας. Ἐλάτε μιὰ στιγμὴ στὴ θέσι μου: ζῶ ὁλομόναχος, δὲν ἔχω τὴν συνήθεια νὰ συναναστρέφωμαι μὲ κυρίες· ἔπειτα ἦπια λίγο κρασί, ἐγὼ ποῦ δὲν τὸ βάζω στὸ στόμα. Παραβλέψτετε λιγάκι.

Προσπαθοῦσα νὰ τὸ γυρίσω σὰν στήλη γιὰ νὰ ξεχασθῇ τὸ πρᾶγμα. Στάληθαι ὅμως δὲν εἶχα καμμιά ὄρεξι νὰ γελάσω. Ἡ Ἐδουάρδα δὲν φαινότανε καθόλου ξαφνισμένη ἀπ' τὰ λόγια μου, οὔτε προσπαθοῦσε νὰ σκεπασθῇ τὴν κακὴ ἐντύπωσι ποῦ ἔκαμαν τὰ τρελλοκαμώματά της. Ἐξ ἐναντίας κάθισε κοντὰ μου καὶ μ' ἐκύτταζε ὁλοένα. Ποῦ καὶ ποῦ μοῦ μιλοῦσε. Ἀρχίσαμε ὕστερα ἕνα παιγνίδι: τὴ χήρα ποῦ γυρεύει γαμπρό. Ἐκείνη φώναζε δυνατὰ τότε:

— Ἐγὼ διαλέγω τὸν λοχαγὸ Γκλάν· δὲν θέλω ἄλλον ἀπ' αὐτόν.

Κτύπησα κάτω τὰ πόδια μου καὶ τῆς σφύριξα στὸ αὐτί:

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σωπάστε!

Ξαφνίσθηκε, στραβομούριασε, κατσούφιασε κ' ὕστερα ἔκαμε ἕνα ψευτοχαμόγελο, ἀδέξιο. Συγκινήθηκα ὡς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μου· αὐτὸ τὸ παράπονο, ἕνα παράπονο ἐρημιᾶς κ' ἐγκαταλείψεως, ποῦ ἦτο ζωγραφισμένο στὰ μάτια της καὶ σὲ ὅλο τὸ ἀδύνατο κορμάκι της, εἶχε γιὰ μένα ἕνα ἀκατανίκητο θέλγητρο. Αἰσθάνθηκα μιὰ συμπάθεια γι' αὐτήν. Τῆς ἔπιασα τὸ λιγνὸ καὶ μακρουλὸ χεράκι της καὶ τῆς εἶπα.

— Ἀργότερα! ὄχι τώρα. Μποροῦμε νὰ ἴδω· θοῦμε καὶ αὔριο.

Ἔπεται συνέχεια.

Μετάφρ. Π. Νβ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Γρηγορίου Ξενοπούλου: ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

[Σειρὰ δευτέρα]

Ο κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος προχωρεῖ αἰσιῶς εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν σκορπισμένων τέκνων του — μίαν εὐτυχίαν ὅχι πολὺ συνειδησιμένην εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς — καὶ μᾶς δίδει ἤδη, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἔτος, τὴν δευτέραν σειρὰν τῶν διηγημάτων του.

Εἰς τὸν νέον αὐτὸν τόμον τοῦ ἀγαπητοῦ συγγραφέως κυριαρχεῖ, φύσει καὶ θέσει, ὁ «Ἐρως Ἐσταυρωμένος», τὸ διήγημα, τὸ ὁποῖον πρῶτοι ἐγνώρισαν οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων». Ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς δὲν εἰμπορεῖ νὰποκρύψῃ τὴν ξεχωριστὴν του στοργὴν πρὸς τὸ τέκνον του αὐτὸ καὶ τοῦ ἐπιδαφιλεῖ μερικὰς ἑξαιρετικὰς περιποιήσεις, τοποθετῶν μὲ ἀγάπην πλησίον του ὅλα τὰ δῶρα, ποῦ ἔφθραν εἰς τὸ λίκνον του ποιηταὶ καὶ ζωγράφοι, ἕνα ἐρωτιδεῖα ὁ ὁποῖος στέκεται τόσον ἄσχημα ἐπάνω εἰς τὸν σταυρόν του — ἔμπνευσις ἀπὸ τὴν κυριολεξίαν ἑνὸς τίτλου — ἕνα ποίημα τοῦ Κωστή Παλαμᾶ, ἔμπνευσμένον ἀπὸ τὴν τραγικὴν ἡρωίδα, μίαν ἐπιστολὴν τοῦ συγγραφέως πρὸς τὸν ποιητὴν, ὁλόκληρον δηλαδὴ τὸ σχετικὸν ἀρχεῖον. Ἄν δὲν ἀπατῶμαι καὶ ἕνας μικρὸς ποιητικὸς πρόλογος ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς μίαν ἀπὸ τὰς ὀψίμους περιποιήσεις τῆς ἀνεξάντλητου πατρικῆς στοργῆς. Ἡ Στέλλα Βιολάντη εἰμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς ὅτι κατέβη εἰς τὸν ἄδικον τάφον της, μὲ πλούσια κτερίσματα. Ἡ πτωχὴ κόρη! Ἄν τῆς ἔδιδεν ὁ Θεὸς ὡς φυσικὸν πατέρα τὸν κ. Ξενόπουλον, ἀντὶ τοῦ ἀποτροπαίου ἐκείνου Παναγῆ Βιολάντη, πόσον διαφορετικὴ θὰ ἦτον ἡ τύχη της!

Ὅπωςδὴποτε ὁ κ. Ξενόπουλος ἦλθε νὰ τὴν ἀναστήσῃ:

«Στὰ μαρμαρένια Ἠλύσια, στὰ Ἠλύσια τῆς Τέχνης».

Καὶ τὴν ἀνέστησε μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν τῆς ποιητικῆς του ψυχῆς. Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» γνωρίζουν πολὺ καλὰ τὴν σπαρτακτικὴν αὐτὴν ἱστορίαν, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχῃ

ἀνάγκη νὰ τὴν ἐπαναλάβω εἰς τὰς λεπτομερείας της. Ἡ Στέλλα Βιολάντη εἶνε τὸ λευκὸν θῦμα, τὸ χιλιοστὸν θῦμα, τὸ ὁποῖον ἡ φωνὴ ἑνὸς τυφλοῦ χρησιμοῦ φέρει εἰς τὸν βωμόν τῆς Συνθήκης καὶ τῆς Προλήψεως. Οἱ αἰμοχαρεῖς θεοὶ τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ἐπίσης αἰμοχαρεῖς ὅπως οἱ ἀρχαῖοι, ἀλλ' ὀλιγώτερον ὄραῖοι, ζητοῦν τὰ θύματά των. Καὶ οἱ πατέρες, ὅπως τὸν παλαιὸν καιρόν, φέρουν ἀκόμη μὲ τὰ ἴδια χέρια των, φέρουν τὰ σπλάχνα των σφάγια εἰς τοὺς νέους βωμούς. Εἶνε τάχα πάντοτε ὀλιγώτερον δυστυχεῖς καὶ περισσότερον ἔνοχοι διὰ τοῦτο; Ὁ κ. Ξενόπουλος φρονεῖ ὅτι ναί. Ἐγὼ ἔχω τὴν ἀντίθετον ἰδέαν. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ θίξω εἰς τὴν βάσιν του τὸ ἔργον τοῦ συγγραφέως. Ὅφείλω νὰ τὸ δεχθῶ ὅπως μοῦ προσφέρεται.

Ὁ κ. Ξενόπουλος μᾶς παρουσιάζει ἕνα πάτερ-λίκον καὶ μίαν κόρην-ἄμνόν, μᾶς δίδει ἕνα δῆμιον καὶ ἕνα θῦμα. Τίποτε δὲν εἶνε ἀδύνατον εἰς τὸν κόσμον καὶ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν τοῦ συγγραφέως. Οὔτως ἢ ἄλλως ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ κ. Ξενοπούλου, ἀνακύπτουν μὲ νέαν ὁρμὴν τὰ μεγάλα ἐρωτήματα, ποῦ ἀπασχολοῦν τὴν σύγχρονον κοινωνίαν: Ἐως ποῦ τάχα καὶ ἕως πότε ἐπεκτείνεται ἡ δεσποτικὴ ἐξουσία τοῦ πατρὸς; Τὸ κράτος της φθάνει τυραννικὸν μέχρι τῶν ψυχῶν καὶ τῶν καρδιῶν; Ἐχει δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, καὶ τὸ ἄτομον ἀποστερεῖται τῶν δικαιωμάτων τῆς αὐθυπαρξίας, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ τέκνου καὶ ἐν τῇ σχέσει τοῦ τέκνου πρὸς τὸν γονέα; Καὶ ἂν ἔχη δικαιώματα ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἢ βαθμὸν δικαιωμάτων, ἕως ποῦ φθάνουν καὶ ἕως ποῦ ἐκτείνονται καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας εἰμποροῦν νὰ ὑφίστανται καὶ νὰ δικαιολογῶνται; Καὶ εἰμπορεῖ ἀκόμη τὸ κράτος αὐτὸ καὶ τὰ δικαίωματα αὐτὰ νάντιτάσσονται ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας πρὸς τὴν σοφὴν χειραγώγησιν τοῦ ἐνστικτοῦ, τῆς συμπαθείας, τῶν ψυχοχημικῶν συγγενειῶν, πρὸς τὰ συμφέροντα δηλαδὴ τῆς φύσεως καὶ τῆς φυλῆς; Καὶ ἡ ἔνωσις τῶν φύλων δὲν εἶνε τάχα προνόμιον τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἀτόμου, τῆς ἐκλογῆς ποῦ τὴν διέ-

πουν βαθύτεροι βιολογικοί νόμοι; Και υπάρχει κανείς, ὅστις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρεντεθῇ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀνωτέρας λειτουργίας τῆς ζωῆς, ἀναμέσον τοῦ ἄρρενος καὶ τοῦ θήλεος; Ἡ ἀπάντησις τῆς ἐλευθέρας καὶ φωτεινῆς σκέψεως δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ ᾔηνε ξηρῶς ἀποφατικὴ εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς ἐρωτήσεις. Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ συγχρόνου κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, ὅταν δὲν εἶνε ξηρῶς καταφατικὴ καὶ ἀμφίβολος. Ἡ κατὰ συνθήκην ζωὴ ἔχει ὡς ἀπαραιτήτον παρακολούθημα καὶ τὴν κατὰ συνθήκην ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς. Ὁ Παναγῆς Βιολάντης, ἀντιμέτωπος τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας, ἔχει τὴν ἰδικήν του γνώμην καὶ τὰ ἰδικά του δικαιώματα, εἴτε εἶνε ὁ τυπικός Παναγῆς Βιολάντης τὸν ὁποῖον ἀπαντῶμεν καθὲς ἡμέραν εἰς τὴν ζωὴν, εἴτε εἶνε ὁ ἔξαιρετικός, ἀπαίσιος καὶ βδελυρὸς Παναγῆς Βιολάντης, τὸν ὁποῖον μᾶς δίδει ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Ἐρωτος Ἐσταυρωμένου».

Διότι ὁ Παναγῆς Βιολάντης τοῦ κ. Ξενοπούλου δὲν εἶνε πλέον ὁ πατέρας ὁ θυσιάζων τὴν κόρην του, ἀπὸ διαστροφὴν τῆς στοργῆς, ἀπὸ κακὴν ἢ κακὰ ὑπολογισμένην ἀντίληψιν τῆς εὐτυχίας, ἀπὸ μίαν ἀσύνετον προσπάθειαν νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὸν ψυχρὸν καὶ ἀσφαλῆ ὑπολογισμόν του τὴν τρελλὴν καὶ ἀχαλίνωτον ἀλλὰ σοφὴν κατὰ βάθος ὁρμὴν μιᾶς νεανικῆς καρδίας, δὲν εἶνε οὔτε ὁ πατέρας ὁ ὑποτιμῶν, χλευάζων ἢ περιφρονῶν μὲ τὴν ψυχρὰν λογικὴν τὸν μικρὸν πετρωτὸν θεὸν καὶ τὴν δυνάμιν του, ὁ ἀποβλέπων διὰ τὸ τέκνον του, εἰς μίαν εὐτυχίαν σταθερὰν καὶ διαρκῆ, τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποῖαν ἐγγυῶνται καὶ ἐξασφαλίζουν συννηθέστερον αἱ ψυχραὶ ἀλλ' ἀσφαλεῖς συνθήκαι τοῦ βίου, ὁ ἐννοῶν τὸν γάμον θεμελιωμένον μόνον ἐπὶ τῶν ὑλικῶν κρηπιδῶν τῆς ζωῆς, ὁ ἱκανὸς δι' αὐτὸ νὰ θυσιάσῃ εἰς τὴν μεμονωμένην του ἀντίληψιν μίαν ἄλλην εὐτυχίαν, τὴν ὁποῖαν δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ καὶ νὰ συλλάβῃ, ἱκανὸς δι' αὐτὸ διὰ κάθε ὑπερβολήν, ἀδικίαν, καὶ συμφορὰν. Ὁ Παναγῆς Βιολάντης εἶνε ὁ κτηνώδης ἐγωϊστής, ὁ ἐξ ἀταβισμού ἰδιοκτῆτης ἐνὸς πλάσματος, τὸ ὁποῖον ἐγέννησε διὰ νὰ διαχειρίζεται ὡς ἄψυχον κτῆμα, ὁ μὴ θυσιάζων τίποτε εἰς τὸ πείσμα του καὶ τὸν ἐγωϊσμόν του, ὁ σκληρὸς δεσπότης, ὁ πείσμων ἐμπορίσκος ὁ προτιμῶν νὰ φθείρῃ τὸ ἐμπόρευσμά του παρὰ νὰ ὑποτιμήσῃ τὴν ἀγοραίαν ἀξίαν του, εἶνε ἡ ψυχὴ ἡ στεγνὴ καὶ ἀνικμος μία ψυχὴ χωρὶς μίαν ἀκτίνα οὐρανίου φωτός. Ἔτσι τὸν

ἠθέλησεν ὁ συγγραφεὺς, ὅπως ἠθέλησεν ἀκόμη τὸν υἱὸν του, ἓνα υἱὸν ἄξιον τοῦ πατρός, τὸν πατέρα μὲ τὴν θηριωδίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, τὸν υἱὸν μὲ τὴν θηριωδίαν τῆς ἀσυνειδήτου ἴσως ἀλλὰ βδελυρᾶς πάντοτε ζηλοτυπίας, μὲ τὸν ἀταβισμόν τῶν ἀπωτάτων κτηνωδῶν ἀδελφῶν, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ἐρωμένη ὑπῆρξεν ἡ ἀδελφὴ των... (εἶνε ἡ ἐρμηνεία τοῦ κ. Ξενοπούλου). Ἔτσι τὸν ἠθέλησεν ὁ συγγραφεὺς ὅπως ἠθέλησε τὴν μητέρα μίαν ἄψυχον σκιάν τρέμουσαν ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν δύο τυράννων, ἀνίκανον εἰς τὴν κοινωτέραν ἐξέγερσιν τῆς μητρικῆς στοργῆς, ἀνίκανον διὰ μίαν γενναίαν πράξιν κοινῶν ἐνστίκτου, τοῦ ἐνστίκτου ἀκόμη τῆς μητρὸς ὄρνιθος καὶ τῆς μητρὸς γάτας. Ἔτσι τὴν ἠθέλησε καὶ αὐτὴν ὁ συγγραφεὺς ὅπως ἠθέλησε καὶ τοὺς ὑπερήτας ἀκόμη βωβὰ καὶ ἄψυχα πρόσωπα. ἀνίκανα ἂν ὄχι εἰς ἓνα κίνημα εὐσπλαχνίας ἀνθρωπίνης, ἀνίκανα (τὰ τόσον λάλα καὶ ἀκριτόμυθα αὐτὰ πλάσματα) νὰ διαλαλήσουν τοῦλάχιστον εἰς τὴν γειτονείαν τὸ φρικτὸν δρᾶμα, τὸ ἐξελισσόμενον ὑπὸ ἀπίστευτον ἐχεμύθειαν εἰς τὴν σοφίταν ἐνὸς σπιτιοῦ, ὅπου δὲν ὑπῆρξεν ἄλλη διαμαρτυρία καὶ ἄλλη στοργή, ἀπὸ τὴν στοργὴν μιᾶς γάστρας ποιητικῶν, ἀλλ' ἐπίσης ἀνισχύρων δεξεντᾶ. Καὶ μέσα εἰς τὴν ἀπαισίαν αὐτὴν ὡς ἐνετικὸν κατέργου ἀτμοσφαῖραν, μαρτυρεῖ, σταυρώνεται καὶ ἀποθνήσκει τὸ λευκὸν παρθενικὸν θῦμα, τοῦ ὁποίου ἡ μόνη ἁμαρτία ὑπῆρξεν ὅτι πολὺ ἠγάπησε. Τὸ δρᾶμα ὁπωσδήποτε δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ ᾔηνε σπαρακτικόν, καὶ δὲν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ ἀπὸ τοῦ σκληροτέρου ἀναγνώστου τοὺς ὀφθαλμοὺς δύο δάκρυα θάνεβλυσαν μὲ τὸ γύρισμα τῆς τελευταίας σελίδος, τὰ δάκρυα

*Ποῦ ὁ βαθὺς σου πόνος
τὰ εἶχε στερέψει ἀπ' τὴ βρύσι τοῦ ματιοῦ σου
Στέλλα Βιολάντη!*

Τὸ μαρτύριον ἐνὸς λευκοῦ καὶ ἀκάκου ἀμνοῦ μέσα εἰς μίαν φωλεὰν λύκων, δὲν ἡμπορεῖ παρὰ νὰ κρύπτῃ μέσα του ὅλον τὸν σπαραγμὸν τῶν τραγωδιῶν τῆς ζωῆς. Καὶ ἂν ἀπὸ ἓνα ἔργον τέχνης, δὲν εἶχε κανεὶς νὰ ζητήσῃ παρὰ ὀλίγα δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἓνα σφίξιμον τῆς καρδίας, τίποτε δὲν θὰ ἔλειπε ἀπὸ τὸν «Ἐρωτα Ἐσταυρωμένου» διὰ νὰ ᾔηνε ἓνα τέλειον ἔργον.

Τώρα ὅμως μοῦ φαίνεται ὅτι τοῦ λείπει ἄερας, ὅτι τοῦ λείπει φῶς καὶ ὅτι ἡ ἀτμοσφαῖρα μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν κινεῖνται τὰ

πρόσωπά του εἶνε ἀσφυκτικὴ. Μία ἀκτίς δὲν φθάνει ἀπὸ τὸν οὐρανόν, μία ἀκτίς καλοσύνης, ἐλπίδος, λήθης, μεταμελείας, τύψεως μέσα εἰς τὸ πυκνὸν αὐτὸ σκότος, ὅπου πέριξ ἐνὸς ἀθῶου, ἀλλ' ἄψυχου θύματος, κινεῖνται πρόσωπα ἀπαίσια, φύσει ἢ θέσει ἀδιάφορον, βδελυρὰ καὶ θηριώδη. Τόσον, ποῦ νομίζει κανεὶς, ὅτι ὁ σκληρότερος ἀπὸ ὅλην τὴν λυκοφωλεὰν τῶν Βιολάντηδων εἶνε ὁ ἴδιος ὁ κ. Ξενόπουλος, ὁ ὁποῖος ἐνῶ εἶχεν ὅλην τὴν δυνάμιν νὰ χύσῃ μίαν σταγόνα βαλσάμου, μίαν ἀκτίνα ἐλπίδος, μίαν πνοὴν μετανοίας, ἓνα κόκκον ἀνθρωπισμοῦ μέσα εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν φρίκην, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ πράξῃ. Ὁ θεὸς εἰς τὸν ἰδικόν του κόσμον ὁμοιάζει πολλάκις μὲ τὸν κ. Ξενόπουλον, ἀλλὰ εἰς τόσον βαθμὸν σκληρότητος δὲν φθάνει ποτέ, ὥρισμένως ποτέ.

Κάπου εἰς ἓνα παλαιὸν του μυθιστόρημα ὁ κ. Ξενόπουλος — τὸν «Νικόλαν Σιγανὸν» ἂν δὲν ἀπατῶμαι — λέγει δι' ὀλίγην πρασινάδα ποῦ φυτρώνει εἰς τὴν γωνίαν μιᾶς σκοτεινῆς αὐλῆς, ὅτι ὁμοιάζει μὲ τὴν ὀλίγην ποίησιν, ποῦ ἀπαντᾷ κανεὶς καὶ εἰς τὴν πεζοτέραν καρδίαν. Τὸ κατέργον τῶν Βιολάντηδων δὲν ἔχει οὔτε αὐτὴν τὴν ὀλίγην πρασινάδα τῆς καλοσύνης καὶ τῆς ἐλπίδος.

Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁ «Ἐρως Ἐσταυρωμένος» εἶνε ἓνα ἔργον μὲ πολλὴν ζωὴν, τραγικότητα καὶ παρατήρησιν καὶ ὑψώνεται ὡς μία ποιητικὴ διαμαρτυρία κατὰ τῶν ἐγκλημάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, τῆς ὁποίας τόσον συχνὰ πέφτουν θύματα τὰ πτωχὰ εὐθραυστα πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἀγκυλώνει μὲ τὸ βέλος του ὁ μικρὸς, πετρωτὸς Θεός. Ἐὰν ὁ κ. Ξενόπουλος δὲν ἦτο τόσον κακὸς καὶ θηριώδης εἰς τὸ ἔργον αὐτό, ἐὰν ἐφόνευε τὴν ἡρωίδα του μὲ ὀλιγωτέραν σκληρότητα, ἐὰν μᾶς ἔδινε ἓνα πατέρα μὲ περισσότερον ἀνθρωπισμὸν ἢ τουλάχιστον μὲ ὀλιγώτερα... ζακυνθινὰ — δὲν ἡμπορῶ νὰ φαντασθῶ ἓνα ἄνθρωπον ὁμιλοῦντα ζακυνθινὰ, ἱκανὸν νὰ φθάσῃ εἰς τέτοιον βαθμὸν θηριωδίας — ἐὰν ἀνοίγεν ἐπὶ τέλους ἓνα ἀνατολικὸν παράθυρον εἰς τὸ ἔργον του, διὰ νὰ εἰσδύσῃ ὀλίγον φῶς καὶ ὀλίγος ἄερας, ὁ «Ἐρως Ἐσταυρωμένος» χωρὶς νὰ ᾔηνε ὀλιγώτερον σπαρακτικὸν διήγημα, θὰ ἦτο πολὺ ἀληθινώτερον, ἀνθρωπινώτερον καὶ ὠραιότερον.

Ἀλλὰ μὲ παρέσυρε τόσον μακρὰν τὸ χαϊδεμένο αὐτὸ παιδί τοῦ κ. Ξενοπούλου, ὥστε νὰ μὴν εἰμπορῶ νὰ ἐπιμείνω ὅσον θὰ ἤθελα ἀκόμη εἰς τὸν νέον τόμον τοῦ συγγραφέως.

Καὶ εἶνε ἀκόμη ἕξ ἢ ἑπτὰ διηγήματα ἐκεῖ μέσα, τὰ πλείστα ἐλαφρά ἀλλὰ χαριτωμένα ἐπαρχιακὰ ἠθογραφαί, μὲ τὴν ἀφέλειαν καὶ τὴν ἀπλότητα τοῦ ὅρους, τὴν λεπτὴν παρατήρησιν, τὴν ἐλαφρὰν εἰρωνείαν, τὸ εἰλικρινὲς αἰσθημα καὶ τὴν ἄβρὰν φιλοσοφικὴν πνοὴν ποῦ σφραγίζουν πάντα τὸ ἔργον τοῦ κ. Ξενοπούλου. «Ὁ τρελλὸς μὲ τοὺς κόκκινους κρόνους», ἡ «Ἐὐχαριστία» τὸ «Μυστικὸ τῆς Βαλέραινας» διηγήματα μεστότερα, γενναιότερον συλληφθέντα, ὑψωνόμενα πρὸς μίαν ὑψηλότεραν αἰσθητικὴν ἀτμοσφαῖραν, θὰ ἀξίζαν κἀποῖον ἰδιαίτερον λόγον. Ἀλλ' ἐφθασα χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω εἰς τὰ σύνορα τῆς κριτικῆς σελίδος τῶν «Παναθηναίων» καὶ πρέπει ν' ἀποχωρισθῶ ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὸν συγγραφέα καὶ τὸ ἔργον του. Καὶ ὁμολογῶ εἰλικρινῶς ὅτι πάντοτε ἀποχωρίζομαι μὲ λύπην ἀπὸ τὸν κ. Ξενοπούλου.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Κανάλι

Τὸ μάκρος τῶν ταξειδιῶν μου ἡμπορεῖ νὰ μετρηθῇ μὲ ἐλληνικὸν τηλέφωνον, μὲ λεωφορεῖον, πολλάκις καὶ μὲ βλῆμα σφενδόνης. Τὸ μεγαλύτερον ποῦ ἔχω κάμει εἰς τὴν ζωὴν μου ὑποθέτω ὅτι εἶνε τὸ προχθεσινόν. Ἐπῆγα ἕως τὴν Ἰσθμίαν. Ὅπως συμβαίνει νὰ ἐπιθυμῇ κανεὶς νὰ τελειώσῃ τὴν ζωὴν του εἰς τὸ πρῶτον δένδρον, εἰς τὸ πρῶτον νερὸ ποῦ θὰ συναντήσῃ ἔξω μιᾶς κοινορτοπτόλεως, μοῦ ἤλθεν ἡ ἐπιθυμία νὰ ζήσω εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, αὐτοῦ τοῦ αὐλακιοῦ εἰς τὸ ὁποῖον ἀθλίως κατέληξεν ἡ μεγαλομανία τοῦ στρατηγοῦ Τύρ. Εἶνε περιέργον νὰ βλέπῃ κανεὶς τὸ στενότερον κανάλι τοῦ κόσμου, μίαν λωρίδα κινανοῦ νεροῦ, εἰς τὴν ὁποῖαν τὸ βαπόρι περνᾷ τρέμον, ὡς ἀκροβάτης βαδίζων ἐπάνω εἰς ἓνα σχοινί. Εἰς ἓνα σατυρικὸν φύλλον ἐγράφη κάποτε: «Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ὅτι ὁ Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου ἐβούλωσε, διότι ἐξ ἀπροσεξίας τῶν φυλάκων ἔπεσεν ἐντὸς ἓνα στραγάλι». Ἡ ὑπερβολὴ τῆς σατυρογραφίας δὲν εἶνε καὶ τερατώδης. Ἀπὸ τὰς μεγαλομανίας τοῦ Νέρωνος, ὁ ὁποῖος ἀπειροπάθῃ νὰ κόψῃ τὸν Ἰσθμόν, τοῦ στρατηγοῦ Τύρ ἔπειτα ὁ ὁποῖος ἐχρεώκόπησε διότι τοῦ ἔλαβαν ἐν ὄρα νυκτὸς τὴν ξυλείαν, ἐφθάσαμεν εἰς μίαν ἄδοξον ἀμυγλὴν κατὰ τῆς γῆς, εἰς ἓνα κανάλι

24ων μέτρων, από το όποιο μόλις χωρούν να περάσουν τα λιανικά ενός εμπορικού και πολεμικού στόλου. 'Αλλ' όσον στενότερον τόσον και καλλίτερον διά τους πλάνητας. 'Ετέραςα εις την όχθην του τρεις ώρας, χαζεύων με το πέλαμα της 'Ισθμίας. Το πέλαμα είνε μία μεγάλη σχεδιά, μία τεραστία σκάφη, ταξειδεύουσα με άλυσίδας κατά πλάτος του καναλιού, διά να επικοινωνούν το Καλαμάκι με την 'Ισθμιά. Ουδέποτε είδον χονδρότερον, νωθρότερον, βαρύτερον πλοῦν. Δύο γέροι 70 ετών είχαν ζευχθῆ εις την άλυσίδα και την έσυραν, διαπεραιώνοντες επάνω εις την σκάφη κάρρα, σοῦστες, χωριάτες, τόν δημοδιδάσκαλον Καλαμακίου κρατούντα μίαν ομπρέλλαν, και κάποιαν κόφαν με ντομάτες. Η σκάφη απεβίβασεν αυτόν τόν σωρόν εις την μίαν όχθην. 'Επειτα επανήλθεν εις την άλλην τρίζουσα, κοπιῶσα, στενάζουσα, διά να παραλάβῃ και τους άλλους αναμένοντας. "Όταν εκτύπησε μεσημέρι, την είδα αϊφνιδίως φορτωμένην με ένα δημοτικόν σχολεῖον! Είχε τελειώσει το μάθημα και επέβησαν τα άρρενα του δημοτικού και τα θήλεα, καπελλάκια, κοτσιδάκια, πανταλονάκια, φουστανάκια, επέβησαν διά να διαπεραιωθοῦν εις την 'Ισθμιά. Το κανάλι εγέμισεν από μέθην παιδικήν. Οί γέροι ζευγμένοι εις τους κρίκους τραβοῦσαν την 'Αφροντισίαν τών παιδιών επάνω εις το γαλανό νερό. "Όλοι οί μικροί λάρυγγες έβγαζαν ένα τιτυβισμόν σκυλιών τα όποια έπεσαν κάπου κοπάδι. 'Επὶ τέλους εφάνη ο δημοδιδάσκαλος με μίαν φουσκατήν ομπρέλλαν, φωνάζας επιπληκτικῶς

-- Σιωπήρηη!

Και τα παιδιά διεπεραιώθησαν βωβὰ εις το άλλο άκρον, περυνγίσαντα από την τεραστίαν σκάφη. Δέν είνε δυνατόν τάχα αυτά τα θεάματα να σέ κάμουν διά τρεις ώρας εδνυχῆ, όπως ήμπορείς να αυτοκτονήσης εάν τα ιδῆς πλέον τών τριών ωρών; Και όμως υπάρχουν άνθρωποι που τα βλέπουν καθημερινῶς, άνθρωποι επιστήμονες ριφθέντες εις αυτήν την ερημίαν. Είνε οί μηχανικοί και οί υπάλληλοι της 'Εταιρείας της Διόρυγος της Κορίνθου. Εις την παραλίαν, δίπλα εις την γεμάτην χλιδήν έπαυλιν του στρατηγού Τύρ, είνε τα γραφεῖα της 'Εταιρείας. Της ερημικωτέρας 'Εταιρείας τουκόσμου, ίσως. Κλεισμένη εις ένα παλαιόν γαλικόν οἶκημα, που βλέπει πρὸς την ερημίαν της θαλάσσης και πρὸς το άτελεύτητον του ορίζοντος, κρατεῖ με της πέννες πέντε υπάλ-

λήλων εμβριθῶς, σοβαρῶς και σιωπηλῶς λογαριασμούς. 'Εμπῆκα εις το διευθυντήριον. Μία σιωπηλή αἶθουσα με έπίπλωσιν μυθιστορηματικῶς του Δεννερεῆ. Τέλος εις το βάθος κλεισμένος ένας ξανθὸς άνθρωπος, ένας επιστήμων επτάγλωσσος, αν δέν απατώμαι, μοναδικῆς αἰσθηρότητος, συννενοούμενος πρὸς τους πέντε υπάλληλους του με έγκυκλίους, ο διευθυντής της 'Εταιρείας. Κάτω εις την παραλίαν, φύκια, πεταλίδες, αχινόι, μία ατμάματος της 'Εταιρείας, μία λέμβος της 'Εταιρείας, ένα κύμα άφρονον και κοιμισμένον. Αυτό είνε ολον. 'Ως που εμαλώσαμεν με ένα υπάλληλον κρατούντα την πένναν εις το αὐτί. Αὐτός ενοστάλγει τὰς 'Αθήνας. 'Εγὼ επόθουν την ερημικήν, την νωθράν, την εκμηδενιστικήν εκείνην ερημιον ακτήν. 'Εκεῖ μέσα με εκύτταζαν ὅπως οί ανθρωποφάγοι κυττάζουν ένα λευκόν. "Ημουν το πολιτισμένον δν που εξέπεσα ακροόπτως εις την 'Ισθμιά, το πολιτισμένον και το κοσμικόν δν εγὼ, φαντασθῆτε, που έφερα επάνω μου αθηναϊκήν σκονην και ειδήσεις περὶ διαλύσεως της Βουλῆς. Τέλος κατεβήκαμεν εις την όχθην του καναλιού. "Ενα βατόρι επέρασε φουσών και σκορπίζον άφρους, ακροβατικῶς και επιφυλακτικῶς εisdύον εις το στενόν Το νερό εταράχθη δι' ολίγα λεπτά, έπειτα εκοιμήθη πάλιν και έγινε διαφανές. Τόσον διαφανές ὥστε να βλέπωμεν κάτω να διαβαίνει ένα κοπάδι ψαριών, άγνωστον από που σιρθῆν εκει, ένα κοπάδι τσιπουρών, κεφάλων, σαρδελλών. Τα έφερε το ρεύμα, ακολουθοῦσαν, περνοῦσαν το κανάλι, δά επήγαιναν πρὸς την απέναντι θάλασσαν.

— Σεις μελαγχολείτε; 'Ηρώτησα τόν υπάλληλον.

— "Όσον ήμπορεῖ να μελαγχολήσῃ ένας κατάδικος.

— Πῶς περνάτε;

— Κοιμώμεθα από τὰς 8.

— Μιλάτε;

— Με κανένα.

Μετ' ολίγα λεπτά εφάνη από την 'Ισθμιάν ερχόμενος ένας φουστανελλοφόρος γεμάτος λέραν και γένεια με λάζον εις την ζώνην. 'Εχαιρέτισε τόν υπάλληλον με βροντώδη φωνήν.

— Γεὰ χαρά.

— Είνε κανένας λήσταρχος; 'Ηρώτησα.

— "Όχι είνε ο.... ξενοδόχος μας.

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΛΑΒΑΜΕΝ άρχα παρὰ του σεβαστου συνεργάτου μας κ. Μαρκορά το επόμενον ποιήμα το όποιον δημοσιεύομεν εις την στήλην αυτήν μη θέλοντες, ως άφιερωμένον εις τόν γάμον της 'Ελλης Σουρῆ, να το αναβάλωμεν μέχρι του επομένου τεύχους.

Στην "Ελλη Σουρῆ

Μόχο να! — τ' αέρι αγάλια

Σου μονομούρις τριγύρου,

Σαν έφ'ετο τ' ακρογάλια

Είδες πάλε του Φαλήρου

Και απ' το στήθος του πατρός σου

Τότε φώναξε ή χαρά:

Αάβε, κόρη, επήθετό σου

Την αιδερία προσφορά.

Γ. ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΑΠΕΘΑΝΕ πενήντα ετών ο γάλλος ποιητής Μαν-ρίκος Ρολλινά, ο ποιητής των «Νευρώσεων». Πρὸ ετών ο Ρολλινά αποσυρθείς εις την εξοχήν κατ' εντολήν των ιατρῶν, μακρὰν του παρισινού θορύβου υπέκυψε εις την υπονομεύσαν αὐτὸν νόσον και επέρασε το υπόλοιπον της ζωῆς του εις το φρενοκομείον όπου και απέθανε.

Ο Ρολλινά καίτοι ειλικρινέστερος κατά την εμπνευσιν εις τόν πρῶτον του τόμον «Dans les brandes», εν τούτοις απέμεινε ο ποιητής των Νευρώσεων, χάρις εις την Σάφραν Βερνάρ και τόν «Φυγαρό» οί όποιοι διεφήμισαν το όνομά του ως ποιητοῦ. Η τελευταία του ποιητική συλλογή ή «Αβυσσος» δέν ήμυπόρεσε να επιζήσῃ, μολοντι υπάρχουν πολλά αξια λόγου ποιήματα Αἱ «Νευρώσεις» είνε ποιήματα εμπνευσμένα από ένα κόσμον φαντασμάτων και νεκροταφείων. Η υπό των φίλων του Ρολλινά παραμοιώσις του πρὸς τόν Βοδελαιρ, δέν ήρκεσε να τόν κατατάξῃ παρὰ το πλευρόν του ποιητοῦ τούτου Βεβαίως έχει κάποια ομοιότητα πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ή ομοιότης αὐτῇ περιωρίσθη εις το παράδοξον μόνον και το φανταστικόν.

Ο Ρολλινά ήτο και μουσικός. Αἱ «Δέκα Νέαι Μελωδίαι» του συντεθειμέναι επάνω εις τα ποιήματά του, είνε πρωτοτυπίαται.

Συμπληρώθη ή εκατονταετηρίς της γεννήσεως του Προσπερου Μεριμέ. Κανείς δέν εσκέφη να εορτάσῃ την επέτειον του γάλλου μυθιστοριογράφου. Οὔτε να του στήσουν ανδριάντα ή προτομήν. Ο ακαδημαϊκὸς Φαγκέ γράφων περὶ της αδιαφορίας αὐτῆς τών Γάλλων λέγει: 'Εγεννήθη εις το Παρίσι και δέν ανεμίσθη εις την πολιτικήν, και αὐτό άρκεί διά να ανεμίσθη εις την πολιτικήν, και αὐτό άρκεί Αἱ επαρχιακαί πόλεις πάντοτε σκεπτονται να άπάθω-νατίσουν εις το μάρμαρον τους εξέχοντας άνδρας των, και τους άφανείς ακόμη άλλ ο Μεριμέ είχε και κάτι άλλο. Δέν ήτο ποιητής. Οί ποιεταί εύρίσκουν ευκολότερα μίαν ομάδα ανθρώπων, οί όποιοι να ενεργήσουν να στηθῇ μία προτομή. 'Αλλ' ήτο και εχθρός του κόσμου, εζούσε εις σφαίραν ιδιικήν του. Και δέν το άπέκρυπτε. Ο μόνος συνάδελφος τόν όποιον κάπως ήγάπησε ήτο ο Στένταλ, αλλά και αὐτός επί τέλους, δέν άφένυγε την ειρωνείαν του Μεριμέ.

Ο Μεριμέ ήτο μεγάλης παιδείας. Αὐτό του ήρκει διά

να μη επιζητῇ τους ανθρώπους. Αὐτό το τελευταίον τόν καταδικάζει και εις την λήθην. Αλλά διά τόν άνθρωπον τών γραμμάτων ο Μεριμέ εξακολουθεῖ να ζῇ ως συγγραφεύς, του όποιου ή λεπτή ψυχολογία χωρίς επιδείξειν, άψευδῆς εκτυλίσσεται, με ακρίβειαν πολλάκις και βάθος τα όποια προσενοῦν οἶγος χωρίς να φαίνεται ότι το επιζητεῖ ο ίδιος ή ότι αὐτός πάσχει. Καί ιδού ότι ή εκατονταετηρίς του Μεριμέ, του εκλεκτοῦ αὐτοῦ συγγραφέως παρέχεται άπαράτηρη-τος και εορτάζεται με ολίγας μόνον σελίδας ενός θαν-μαστοῦ του.

ΑΠΕΘΑΝΕ 86 ετών ο μέγας ιστορικός και φιλό-λογος της Γερμανίας Θεόδωρος Μόμμεσεν. Ο Μόμμεσεν κατέχει αναμφιβόλως εξέχουσαν θέσιν με-ταξύ τών γερμανῶν σοφῶν του δεκάτου ενάτου αιώ-νος. Ο ρωμαϊκὸς κόσμος επέσυρεν ιδίως την προσο-χήν του Μόμμεσεν και όλον το έργον του έχει σχέσην με τον Μόμμεσεν με την ιστορίαν του ρωμαϊκού άμεσον ή έμμεσον με την ιστορίαν του ρωμαικού κράτους. Υπότροφος της Ακαδημίας του Βερολίνου ο Μόμμεσεν εικοσαεπταετῆς ετεσκέφη τα άρχαία μνημεία και τὰς βιβλιοθήκας της Ιταλίας όπόθεν ήρύσθη πλείστας γνώσεις, αἱ όποιαι έμελλον βραδυ-τερον να του χρησιμεύουν εις το μεγάλο επιστη-μονικόν έργον του. Εις τὰς αρχαιολογικάς του μελέ-τας διακρίνεται διά το δημιουργικόν του πνεῦμα, το όποιον κατεδίκασαν οί εναντίοι του ως μη παρέ-χον άρκούσας εν τών πραγμάτων άποδείξεις. Εν τού-τοις ανεγνωρίσθη ή μεγάλη αξία του Μόμμεσεν, ή βαθύτης της σκεψῆς και ή ικανότης του εις την άνεύρεσιν της αληθείας μέσα εις το χάος της παρα-δόσεως. Εισδύσας τελείως εις το πνεῦμα τών ρωμαϊ-κῶν θεσμῶν παρέσχε διά τών πολλαπλῶν έργων του μεγάλας υπηρεσίας εις την επιστήμην.

Αἱ επιγραφικαί του μελέται αποτελοῦν ίσως το σπουδαιότερον μέρος της εργασίας του. Η Ακαδημία του Βερολίνου εκτιμῶσα αὐτάς ανέθεσεν εις τόν Μόμ-μεσεν την φροντίδα του Corpus inscriptionum latina-rum του όποιου εξέδωθη ο πρώτος τόμος εις το Βε-ρολίνον το 1863.

Αξία θανμασμοῦ είνε ή «Ρωμαϊκή Ιστορία» του Μόμμεσεν εκδοθεῖσα το 1854-1857, όχι μόνον διά την επιστημονικήν αξίαν της αλλά διά το επαγωγόν ύφος, διά την απλήν και άφαιρμένην αφήγησιν γεγονότων τα όποια ανεγνώρισεν ή επιστήμη. Εις το τρίτομον αὐτο έργον δίδεται πλήρης εἰκὼν του ρωμαϊκού κράτους, του πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ, φιλολογικοῦ και βιομηχα-νικοῦ βίου τών ρωμαίων και τών λαῶν οί όποιοι έρ-χονται εις επιμέλειαν με αὐτούς. Η «Ρωμαϊκή Ιστο-ρία» του Μόμμεσεν τίθεται υπεράνω πάσης άλλης ρωμαϊκῆς ιστορίας γραφείσης μέχρι τούδε. Προσεχῶς εκδίδεται και ελληνιστὶ υπό της Βιβλιοθήκης Μαρ-σλή κατὰ μετάφρασιν του καθηγητοῦ του Πανεπιστη-μίου κ. Σακελλαροπούλου.

Ο κ. Σακελλαρόπουλος μας υπεσχέθη να γράφῃ εις προσεχῆς τεῦχος μελέτην περὶ του γερμανοῦ σοφου.

Εκ του ημερολογίου του Τολστωῦ

ΥΠΟΘΕΣΑΤΕ ότι όλοι οί άνθρωποι οί έννοούντες ὅπως σεις την αλήθειαν, συναθροίζονται και κα-τοικούν όλοι μαζί εις ένα νησί: είνε αυτο ζώη; Καί υποθέσατε ότι όλος ο κόσμος, όλοι οί άνθρωποι βαδίζουν volens nolens τόν ίδιον δρόμον που βαδίζο-μεν και ήμεῖς. Αλλ' εάν οί άνθρωποι οί έχοντες την ιδίαν με ήμῶς αντίληψιν, τόν ίδιον βαθμόν ανατύ-ξεως, είνε σκορπισμένοι εις όλην την γην, δά έχω-μεν έτσι την ευχαρίστησιν να τους συνανώμεν, να γνωρίζωμεν ποιοί είνε και να μανθάνωμεν τά έργα των. Δέν είνε αὐτό προτιμώτερον; Αὐτό και υφίσταται.

Ὅσοι δὲν ἔφθασαν εἰς τὴν τελειότητα μᾶς νέας
ζωῆς. εἶναι πάντοτε ἀποκλειστικῶς ἀπασχολημένοι με-
τὴν ζωὴν. ἀλλ' ἡ ζῶη ἀκριβὲς δὲν ὑφίσταται δι' αὐ-
τούς. Σκέπτονται μόνον διὰ τὸ φανητὸν, τὸν ὕπνον,
τὴν σπουδὴν, τὴν ἀνάπαυσιν. τὴν διαιώνισιν τοῦ γέ-
νου, τὴν ἀνατροπὴν. Ἐνα μόνον τοὺς λείπει: ἡ ζῶη
— ἡ ἀνάπτυξις τῆς ζωῆς.

Ναί, τὸ ἔργον μας εἶναι ἔργον παιδαγωγοῦ : νὰ αὐξήσωμεν ὅ,τι μᾶς ἐνεπιστεύθησαν: τὴν ζωὴν μας.

Καὶ ἄς μὴν ἐπαναλαμβάνωμεν τὴν συνήθη αὐτὴν
κοινοτοπίαν, ὅτι τὸ νὰ ἀναπτύσσωμεν τὴν ζωὴν μας
εἶναι ἐνωϊστικόν.

Ἀναπτύσσοντες τὴν ζωὴν μας ὑπηρετοῦμεν τὸν Θεόν.

Γράφετε : « Ἐάν γίνω καλλιτέρας κατὰ τι θὰ ὤφελιθῇ ὁ πλησίον μου ; » Εἶναι τὸ ἴδιον σὰν νὰ ἔλεγε ὁ γεωργὸς ὅς « Ἐάν ἀκονίσω τὴν ἀξίνην μου θὰ πᾶν ἔμπροσ ἡ ἐργασία μου ; » Ἡ ἐργασία προχωρεῖ τότε μόνον, ὅταν ἡ ἀξίνη εἶναι ἀκονισμένη. Ἀλλ' ἐδῶ ἡ σύγκρισις δὲν εἶναι πλήρης. Διὰ νὰ φωτίσωμεν καὶ νὰ καλλιτερεύσωμεν τοὺς ἄλλους ὅπως τὸ ἔχω ἤδη εἰπῇ, πρέπει νὰ φωτίσωμεν καὶ νὰ βελτιώσωμεν τὸν ἑαυτὸν μας.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ο Ουίτσερ, ὁ ἀμερικανὸς ζωγράφος, ὁ τελευταίος ἀποθανὼν, ἡμπορεῖ νὰ καταλάβῃ θέσιν μετὰ τῶν μεγαλειτέρων ἐκτελεστῶν εἰς τὴν ζωγραφικὴν. Ἡ τέχνη του δὲν ἀνέρεχται εἰς σφαίρας πνευματικίας, ἀλλ' ἡ σπανία του ἐκτέλεσις, ἡ λεπτή διαβάθμισις τῶν τόνων, αἱ μεταλλάγαι τῶν χρωμάτων, αἱ ὁποῖαι στολιζόμενα θέματα κοινά, τῆς πεζῆς καθημερινῆς ζωῆς, προσδίδουν εἰς τὰ ἔργα του ἀξίαν ἀναμνησθήτητον. Τὰ ἐλάχιστα γεγονότα τῆς ζωῆς, πρὸ τῶν ὁποίων διερχόμεθα τὸ πλεῖστον ἀδιάφοροι καὶ τὰ ὁποῖα παρουσάζονται εἰς κάθε βῆμα μας, ἀποτελοῦν διὰ τὸν Ουίτσερ θέμα καλλιτεχνήματος, εἰς τὸ ὁποῖον γνωρίζει νὰ δίδῃ τὸν διαχρυσμον ποῦ τοῦ ὑπαγορεύει ἡ καλλιτεχνικὴ του ιδιοφυΐα.

Ὁ Οὐρανὸς διέπρηνεν ἰδίως εἰς τὴν χαλκογραφίαν
εἰς τὴν ὁποίαν κατέγινεν ἕξ ἀρχῆς τοῦ σταδίου του
καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσστηρότατοι κριταὶ του δὲν ἐτόλμησαν
να καταδικάσουν τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐργασίας του.

Εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς παιδικῆς ζωῆς ὁ Οὐῖτσερ ἀνεδείχθη περισσότερονον ἢ ἄλλου. Ὅλοι τοῦ αἰ εἰκό-
νες, αἱ παριστώσα μικρὰ παιδιά, ἐξέχον διὰ τὴν
χαίρειν καὶ τὴν ἀπλότητά των. Μιλοῦσε μὲ τὰ μικρὰ
μοῦδα τοῦ τοὺς ἐξηγοῦσε τί εἶχε σκοπὸν νὰ κάμῃ,
τοὺς ἔλεγε ἀστεία καὶ ἡ ἀφελὲς παιδικὴ ψυχὴ ἀνοίγε
τὰ ἀόθῃα τῆς πέταλα εἰς τοῦ καλλιτέχοντος τὰ μᾶτια.
Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἔπιανε νὸν χρωστήρα καὶ ἀρ-
χίζε τὸ ἔργον, ἐλησιμονοῦσε τὸ *μοῦδλο* τοῦ. Ὅλη ἡ
ἐργασία εἶχε γίνει. Ἀντέγραφε οὕτως εἰπεῖν τὸ ἔργον
ποῦ εἶχε σχεδιάσει τελείως μέσα του. Καὶ ἡ ἀπόδο-
σις ἦτο τέλει.

Τὸ ἔργον τοῦ Οὐϊσλερ, πρωτότυπον, ἐξηγγεῖρε διαρκῶς ἐπιθέσεις κατὰ τὸν καλλιτέχνην. Αὐτὸ δὲν ἤρκει νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸν δρόμον ποὺ ἐνόμιζε ὁρθόν. Ἠκολούθησε πιστὸς τὰς ἀρχὰς του, ἀδιαφορῶν δι' ἐκείνους ποὺ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἐννοήσουν τὴν τέχνην του.

Ἡ χρωματιστὴ χαλκογραφία ὁλοὲν κατακτᾷ ἔδα-
φος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τείνει τὰ ἐπαναλάβῃ
τὴν παλαιὰν φήμην της. Μεταξὺ ἄλλων ζωγράφων ὁ

Σουηδός Ὀσπερλίντ, γνωστός μέχρι τοῦδε ἀπὸ πολλὰ ἔργα του εὐρισκόμενα εἰς διάφορα εὐρωπαϊκὰ μουσεῖα, ἐκονάζεται μὲ ἔρωτα εἰς τὸ εἶδος αὐτό.

«Ο σπουδὸς καλλιτέχνης ἀνάματος ἐργάτης, ὁ ἑπὶ τῶν διαρκῶς νέας συζητήσεις καὶ νέας ἐμπνεύσεις μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς φύσεως, εἶναι σήμερον ἓνα εἰς τῶν καλλιτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ζωματοποιίας χαλκογραφίας. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι ἰδιαίτερως λεπτή. Ὁ καλλιτέχνης ἐτοιμάζει ἐπάνω εἰς τὸ μάρμαρον τὰ χρώματά του καὶ ζωγραφίζει κατόπιν ἐπάνω εἰς τὴν χαλκίνην πλάκα, ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι ἡδη χαραγμένη ἡ εἰκὼν. Ἐπειτα ἐπάνω εἰς χαρτὶ, τὸ ὁποῖον βυθίζεται πρὶν εἰς τὸ νερὸ, ἔχοντες τὸ πρῶτον δοκίμιον. Εἰς κάθε δοκίμιον πρέπει ὁ καλλιτέχνης νὰ μεταχειρισθῇ ὅς νέον τὰ χρώματα ἐπάνω εἰς τὴν πλάκα. Ἡ προετοιμασία τῆς πλάκας εἶναι ἀρετὰ πολὺπλοκος. Τοὺς ἐπιθυμούντας νὰ ἔχῃσιν πλήρη γνώσιν αὐτῆς παρατίθεται εἰς τὸ τευχὸς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Studio».

ΜΙΑ ἀπὸ τὰς συγχρόνους καλλιτεχνικάς προσωπι-
κότητας εἶναι ὁ Albert Belleroche. Εἶναι ἀπὸ
τοὺς καλλιτέγας ἐκείνους. οἱ ὁποῖοι φυλακισμένοι
διαρκῶς εἰς τὸ ἐργαστήριόν των, ἐργάζονται χωρὶς νὰ
δίδουν προσοχὴν εἰς τίποτε γύρω των. Εἶνε ἀπλῶς,
ἀφελῆς, πλούσιος καὶ ἀφωσιωμένος ὁλοφύχως εἰς τὴν
τέχνην του.

Τὴν ἡμέραν τῆς κηδεύιας τοῦ Ζολᾶ, γερμανὸς δημοσιογράφος συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον φίλον του καὶ τὸν ἐρωτᾷ ἐὰν γνωρίζῃ κανένα γειτονικὸν σπίτι διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ. Ὁ φίλος του ἐγγνώριζε τὸν Bel'eroche ἀλλὰ ἐδίσταζε νὰ τὸν συστήσῃ, ἂν καὶ ἡ οἰκία του ζωγράφου ἦτο πολὺ κατάλληλος διὰ τὸν σκοπὸν τοῦ δημοσιογράφου, διότι τὰ παράθυρα τῆς οἰκίας τοῦ Bel'eroche βλέπουν πρὸς τὴν ἐξόδουσαν τῆς οἰκίας τοῦ Ζολᾶ. Φοβοῦμαι, φίλε» εἶπε πρὸς τὸν δημοσιογράφον· διότι εἶνε ὀλίγον ἰδιότροπος. Μπορεῖ νὰ ἀνοίξῃ ὁ ἴδιος τὴν πόρτα— ὅπως κά-

αὐτὴν πάντοτε - νὰ μᾶς κυττάξῃ καλὰ, καὶ ἂν δὲν τοῦ ἄρεσθον τὰ μούτρα μας χωρὶς ἄλλας διατυπώσεις νὰ μᾶς κλείσῃ τὴν πόρτα καὶ νὰ... ξεροβόξῃ». Ὁ δημοσιογράφος ὅμως βασιζόμενος ἐπὶ τοῦ επαγγέλματός του ἐπέμενε καὶ μετ' ὀλίγον οἱ δύο φίλοι ἐκτυπώσαν τὴν θύραν τοῦ Βελλεροχε. Δὲν εἶχεν ἄδικον ὁ φίλος τοῦ Ὁ Βελλεροχε ἄνοιξε μόνος τὴν θύραν, τοὺς ἐκύταξε καλὰ κατὰμاتا καὶ χωρὶς νὰ δικαιολογήσῃ τὴν συμπεριφορὰν του ἔκλεισε μετ' ὀλίγον. Ἡ διαγωγὴ τοῦ καλλιτέχνου ἐκίνησε τὴν περιέργειαν τοῦ δημοσιογράφου ὁ ὁποῖος ἐσκέφθη - πολὺ ὀρθῶς, ὅτι ἓνας καλλιτέχνης καὶ ἰδίως ζωγράφος, ὁ ὁποῖος ἀρνεῖται νὰ πατάσῃ εἰς ἐνα δημοσιογράφον μίαν τὸσον μικρὰν ἐκδούλευσιν εἶναι ἄξιος ἐπαίνου καὶ περισσότερας προσοχῆς. Ὁ δημοσιογράφος δὲν ἐλησμόνησε τὸν Βελλεροχε καὶ ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸ ἐπεισώδιον μετέβη πάλιν εἰς τοῦ ζωγράφου τὸ σπίτι καὶ ἐκτύπησε τὴν θύραν μετ' ἐπιστότερον θάρρους ἀπὸ τὴν πρώτην φοράν. Ὁ Βελλεροχε ἄνοιξε πάλιν τὴν θύραν ὁ ἴδιος καὶ ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἰδίαν πολιτικὴν ἂν ὁ δημοσιογράφος εἴη τὸν ἀπώτομον ἐρώτησιν τοῦ καλλιτέχνου τὴ ζήτησιν δὲν ἀπεκρίνον πολὺ εὐφύως « Ἦλθον ἰδιότι μοῦ ἄρεσει νὰ με δώσετε καὶ ἐκ δευτέρου. Τέτοιοι ἄνθρωποι σὰν ἐσὺ μοῦ ἄρεσθον πολὺ, ἔστω καὶ ἂν με δώχουν... ». Ἡ ἀπάντησις ἐπέτεχε καὶ ὁ καλλιτέχνης τὸν ἐδέχθη με φιλοφρονεῖν καὶ ἔπεισε χωρὶς νὰ θέλῃ εἰς τὴν δημοσιογραφικὴν παγίδα!

Ὁ Βελλεροφών δὲν εἶνε οὔτε ἀπογενερωτικὸς ἐρη-
μῖτης οὔτε ζωγράφος τοῦ κόσμου καὶ τῶν συνα-
σταστροφῶν. Λατρεῖται τὴν τέχνην του. ἵβναι ἕνας
ἀπλοῦς, ἀπλούστατος καλλιτέχνης, ταπεινὸς καὶ ἐμ-
πνευσμένος εἰς τὸν ὅποιον ἡ τύχη, ἐκτός τοῦ προνο-
μίου τῆς ἰδιοφυΐας, ἐξάρτισε καὶ πλούτην καὶ εἶσι τὴν

τέχνην του δὲν ἔχει ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικόν.
Ἀγαπᾷ πολὺ τὴν ἡσυχίαν. Συναναστρέφεται με-
τὰ τὸν Degas, οἱ ὅποιοι εἶναι γνωστοὶ εἰς τὸν καλλι-
τεχνικὸν κόσμον διὰ τὴν καυστικήν των σάτυραν. Ὁ
Bellerophon δὲν εἶναι εὐερεθέσις ὅπως αὐτοὶ ἀλλὰ
συμφωνεῖ μετὰ αὐτοὺς εἰς πολλὰ ζητήματα περὶ κρι-
τικῆς, ζωικῆς, τύπου κλπ. Τὰ περισσότερα τῶν ἔργων
αὐτοῦ εἰς πολλὰ ὀλίγους περιαστά. Τὰ σχεδιάσματά
αὐτοῦ εἰς πολλὰ σπανίως καὶ πάντοτε εἰς πε-
ριορισμένον κύκλον. Τὴν τέχνην του θεωρεῖ ἱερὰν.
Ὅταν ὁ δημοσιογράφος εἴπῃ εἰς τὸν Bellerophon ὅτι
ἐσκόπευε νὰ γράψῃ ὀλόκληρον ἄρθρον περὶ τῆς τέχνης
αὐτοῦ, ὁ ζωγράφος ἔειπε εἰς τὸν δημοσιογράφον ὅτι
ὅλην τὴν τέχνην αὐτοῦ εἶναι ἕως φθινῶν καὶ ἐξουσίασθαι
τὸς ὅσον εἶναι ἡ δημοτικὴ δύναμις διὰ τὴν μεταποίη-
σιν αὐτῆς. Τὸν δὲν ἐξολόθισεν ἡ δημοτικὴ δύναμις διὰ τὴν τέχ-
νην του.

Ἡ τέχνη τοῦ Belleroche φαίνεται ἰδίως εἰς τὴν λιθογραφίαν. Εἶνε ὅχι μόνον ἄριστος τεχνίτης λιθογράφος σχεδιάζων ἀμέσως ἐπάνω εἰς τὴν πλάκα, ἀλλὰ καὶ καλλιτέχνης ἄριστος. Ἐκ πρώτης ὁψεως νομίζει κανεῖς ὅτι αἱ λιθογραφίαι του εἶναι ἀληθινὰ ἀνάγλυφα.

Τὸ ἀντικείμενον εἶνε δευτερεύον διὰ τὸν Bellerophe-
τὸ πᾶν εἶναι τὸ τεχνικὸν μέρος ὡς σχέδιον καὶ κατόπιν
ὡς ἐκτύπωσις.

Εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ παντοῦ φαίνεται ἡ περὶ τοῦ τοῦ
ἐπιμονῆς καὶ ἡ καλλιτεχνική του ἰδιοφυΐα. Λάλοῦνται
τὸν Lobre χωρίς ὅμως καὶ νά τὸν ἀντιγράψῃ διότι ἡ ἰδική
του τέχνη ἔχει ζωηροτάτην τὴν ἐκφράσαν, εἰς δὲ τὴν
ἐκλογὴν τῶν χρωμάτων εἶνε πολὺ ἀνώτερος αὐτοῦ.
Γνωρίζει ν' ἀποδίδῃ τὰς γλυκείας καὶ ἀπλὰς κυμάν-
σεις τοῦ φωτός, νὰ ζῇν ἁρμονικὴν ἀτμοσφαῖραν μου-
σικῆς καὶ νὰ περιβάλλῃ τὰ ἀντικείμενα μὲ λεπτὴν
ὁμίχλην ὥσαν βυθισμένα μέσα εἰς ὄνειρον. Ὡς προ-
σωπογράφος ἐνθυμίζει τὸν Φράντς Χάλς, καὶ ἀμφι-
σβήτει τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν συγχρόνων ζωγράφων,
ὑπέρτερος ὅλων εἰς τὴν λιθογραφικὴν.

Ἡ προσωπογραφία τοῦ Ἰακώβου Ρίζου εἶναι ἀπὸ τὰς καλλιτέρας τοῦ εἶδους τῆς Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἑλλήνου ζωγράφου εἶναι ἐκφραστικωκάτῃ ἓνα βλέμμα ἀρκεῖ νὰ ὀρίσῃμεν ἐπ' αὐτῆς διὰ τὰ σχηματισμένον ἀμείστος ἰδεᾶν περὶ τοῦ ἀπεικονιζομένου προσώπου· ἡ εὐθυμία, τὸ μειδίαμα, ἡ κανστικὰ εἰρωνεία ζωγραφισμένα στὰ μάτια τοῦ ζωγράφου κάτω ἀπὸ τὰ γυαλιά, παριστῶνται ζωηρότατα.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΟ ράδιον, τὸ νέον σῶμα τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Curie παρέχει ἤδη εἰς τὴν χειρουργικὴν μεγίστας ὠφελείας. Ὁρῶμεν νὰ γίνεται χρῆσις αὐτοῦ εἰς τὰ ἀγγλικά καὶ αὐστριακά νοσοκομεία, τὰ δὲ ἀποτελέσματά του εἶναι εὐνοϊκάτατα. Εἰς τὸ Λονδίον ἓνας ἀσθενὴς, πάσχων ἀπὸ καρκίνου εἰς τὴν μήτην, ὑπεβλήθη εἰς τὴν νέαν θεραπείαν. Ἡ μήτηρ τοῦ ἀσθενοῦς ἦτο καταπραγμονεμένη καὶ ἐν τούτοις ἐντός τριῶν ἐβδομάδων ἡ πρόοδος τῆς θεραπείας ἦτο αἰσθητή. Τὴν ἕκτην ἐβδομάδα ὁ καρκίνος ἐξηφανίσθη ὁλότελως. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Βιέννης παρετηρήθησαν ἀνάλογα ἀποτελέσματα.

Ἀλλὰ τὸ μέλλον τοῦ ραδίου δὲν περιορίζεται εἰς τὴν
ιατρικὴν μόνον. Ἡ ἐνέργειά του θὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὴν
βιομηχανίαν τοῦ μέλλοντος ὡς κινητήριος δύναμις καὶ
ὡς μέσον φωτισμοῦ. Τὸ μόνον μεινεκτήριμα εἶναι ὅτι
ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ
νὰ κανονισθῇ ἡ ἀκτινοβολουμένη αὐτῇ δύναμις κατὰ
τὰς ἀπαιτήσεις τῆς βιομηχανίας. Ἐκτὸς τούτου ἡ σπά-
νις τοῦ μετάλλου περιορίζει πρὸς τὸ παρὸν τὴν δράσιν
του εἰς τὴν ιατρικὴν. Ἡ κυριότερα ἰδιότης τοῦ ραδί-
ου, εἶναι ὅτι, ἐγγίζει ἀποταμίευμα ἐνεργείας, σφεδρὸν

ἀνεξάντλητον, δυναμένης ν' ἀκτινοβοληθῇ ἐπὶ αἰῶνας
ὁλοκλήρους.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΕΙΣ τὰ «Ἀντιαλκολικά χρονικά» ὁ κ. Πέτερ συν-
ιστᾷ εἰς τοὺς συγγραφεῖς νὰ μὴ δίδουν τὴν εἰ-
κόνα τοῦ μεθύσου πρὸς καταπολέμησιν τοῦ ἀλκολι-
κισμοῦ, διότι κανένας ἀναγνώστης δὲν εὕρσκει εἰς αὐ-
τοῦ, διότι ἰδκίην τοῦ εἰκόνα. ἑπομένως τὸ προσδοκώμε-
τόν τὴν ἰδκίην τοῦ εἰκόνα. Συμφορεῖται ὅμως νὰ λαμ-
βάνουν ὑπ' ὄψιν τοὺς πίνοντας εἰς μετρίαν δόσιν
ἀβλαβεῖς φαρμομακίαις αἱ ὁποῖαι ὅμως προξενούν
εἰς τὸν ὄργανισμόν τοῦ ἀνθρώπου τὰ ὀλέθρια ἀποτε-
λέσματα τοῦ οἰνοπνεύματος. Τότε ὁ ἀναγνώστης εἰς
τὴν εἰκόνα ἐκείνην θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν ἑαυτὸν καὶ
τὴν εἰκόνα ἐκείνην πρὸ τοῦ κινδύνου. Ὅσον ὁ ὄργα-
νισμὸς μας τελειοποιεῖται, λέγει ὁ ἱατρός Δερικ εἰς
τοῦ βιβλίου «Τὸ οἰνόπνευμα, ἰδού ὁ ἐχθρὸς», ὅσον
ἀνέχεται τὴν κλίμακα τῆς ζωῆς, τόσον εὐαισθητό-
τερος γίνεται εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἰνοπνεύματος.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Ὁ κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος διηγείται εἰς τὰς «**Ἀθῆνας**» ὅτι πρὸ τινων ἑτῶν, εἰς τὸ μέγαρον ἑνὸς ὑπουργοῦ, ὅπου ἐδίδετο χοροσπερις, ἑνας ἀκόλουθος πρεσβείας ἡρώτησεν τὴν Εὐχοχότητά Του νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τοὺς παρόντας ποιητὰς καὶ συγγραφεῖς. Ὁ οἰκοδεσπότης, ἐκύτταξε τὸν ξένον μὲ ἀνοικτὸν στόμα καὶ ὅταν κατῴρθωσεν αὐτὸν συνέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐκ-
πλήξιν, ἀπήντησε :

— Ἄ, πολλά ζητεῖτε. . . Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα ἀκόμη
τόσον προχωρημένοι δυστυχῶς! . . . Δὲν ἔχομεν οὐτε
ποιητὰς οὐτε συγγραφεῖς.

— Περίεργον. . . Καὶ εἰς τὰ θέατρα σας λοιπὸν τί
παίζονται;

— Καὶ εἰς τὰ περιοδικὰ σας τί δημοσιεύουν;

— Καὶ τὰ ποιήματά σας εἶνε μεταφράσεις;

Ὁ κ. Ξενοπουλός δεν παρῶσαι εἰς τὴν ἀνασάσαν
τὸ ὄνομα τοῦ ὑπουργοῦ, οὔτε ἡμεῖς τὸ γνωρίζομεν.
Μολονότι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐφαρμοσθῇ τὸ ἀνέκ-
δοτον εἰς ἀριθμὸν ὑπουργὸν κάπως εὐρύτερον τοῦ
ἐνός.

Οἱ ὑπουργοὶ μας, λέγει ὁ συγγραφεὺς, οὐδέποτε ἠδύκαλλον ν' ἀνοίξουν βιβλίον φιλολογικόν, οὐδέποτε ἔδωσαν προσοχὴν εἰς ἄλλην γλῶσσαν ἔκτος τῆς κομματικῆς, οὐδέποτε ἐσχέτισθον μὲ τὴν ἰδέαν, οὐδέποτε ἐγγώρισαν λογίους ἄλλως ἢ ὑπὸ τὴν ἀστικὴν τῶν ιδιοτήτων. Διὰ τοὺς κυρίους αὐτοὺς, ὁ Παλαμῆς εἶνε ἀπλοῦστα γραμματεὺς τοῦ Πανεπιστημίου, ὁ Καραχάβιτος στρατιωτικὸς ἰατρός, ὁ Μωραΐτιδης καθηγητὴς, ὁ Παπαδιαμάντης ἱεροφάντης καὶ ὁ ὑποφαινόμενος... ἄεργος. Ἰσως νὰ ἤκουσαν διωμερικὸν ὅτι γράφουν καὶ ποιήματα, ἀλλ' αὐτὰ βέβαια «δὲν ἀξίζουν τίποτε». Καὶ τῶν περισσοτέρων δὲν εἰδεύουσιν ἴσως οὔτε τὸ ὄνομα.

Καταστος βουλευτής ἐκ τῶν φιλολογούντων, - εἷς κα-
τέτοιτοι δύο - τρεῖς παρουσιάσθη μίαν φοράν εἰς
τὸν τότε ὑπουργὸν τῆς Παιδείας, διὰ νὰ τὸν παρα-
καλέσῃ νὰ διατηρήσῃ εἰς τὴν θέσιν του ἓνα τῶν δια-
πρεπεστέρων μαζ' λογίων. Ὁ βουλευτὴς ἐνόμισε, ὅτι
μόνον τοῦ θὰ ἤκουε τὸ ὄνομα, ὁ κ. Ὑπουργὸς, ὅτι
συγκεκριμένα. Ἀλλὰ φαντασθῆτε τὴν ἐκπληξίν του, ὅ-
τὸν ἤκουσε νὰ λέγῃ: «Καί ποῦς εἶν' αὐτὸς τοῦ, ὅ-
τι...». Πρώτῃ φορά ἀκούει τὸ ὄνομα. Ὁ βουλευ-
τὴς ἀπὸ ἀληθεία γι' αὐτόν; καὶ πῶς; Ἐνδοξασ-
ται ὅτι ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ ἦν ἡ ἀπάντησις τοῦ ἑλ-
ληνισμοῦ πρὸς τὴν ἀποκαταστάσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ.

— Μὰ εἶνε ὁ πρῶτος ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος! ἀνέ-

κράξεν ὁ δυστυχὴς βουλευτὴς ἀνατείνων τὰς χεῖρας.
— Μπορεῖ... ἀπήντησεν ὁ κ. Ὑπουργὸς ἀπαθέστατα· ἀλλὰ ξέρεις ὅτι αὐτὸ εἶνε ὅλως διόλου ἀδιάφορον εἰς τὴν πολιτικὴν.

Μόνον ὁ Τριζούπης ὁ ὁποῖος ἔβλεπε κάπως ὑψηλότερα, καὶ εἶχε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἐν Κράτῳ δὲν ἵμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ πολιτισμένον ἂν δὲν παρουσιάζῃ πνευματικὴν ζωὴν, ἔδειξε κάποιαν βάσιν προστασίας, καὶ ἐπρόφθασε νὰ ἀπονεύμῃ δύο - τρία παράσημα, ἢ ἐτίμας ἰδιαίτερος τὸν Ροῖδην, καὶ δὲν ἐφαίνετο ἀδιάφορος πρὸς τοὺς λογίους. Ἀπεναντίας οἱ διάδοχοι τοῦ Τριζούπης κηρύττουν, ὅτι δὲν ἔχουμεν οὔτε ποιητὰς, οὔτε συγγραφεῖς. Κι' ἂν ἐπαρρησιόμορφοσαν ἐσχάτως κ' ἓνα ποιητὴν, τὸν κ. Ματσούζαν, δὲν τὸ ἐξαίμα βέβαια διὰ τὴν ποιήσιν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλοπατίαν του. Οὕτω οἱ λόγιοι οἱ ὅποιοι παρέχουν τὴν μεγαλειότητα ὑπερηφάνειαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ συγκροτοῦν τὸ πολυτιμότερον ἄνθος τοῦ νέου πολιτισμοῦ, καὶ ἐτοιμάζουν τὴν ἀληθινὴν ἀναγέννησίν του, ζοῦν εἰς πλήρη ἀνείκελ, καὶ ἀγωνίζονται τὸν σημαντικώτερον ἀγῶνα ἀβροβήθητοι καὶ περιφρονημένοι. Καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἀδιαφορίας δίδεται δυστυχῶς ἀπὸ πολλῶν ὑψηλὰ. Ἡ Ἀλλὴ δὲν γνωρίζει περισσότερα ἀπὸ τοὺς κ. κ. ὑπουργούς.

Ἄς ἴδωμεν τώρα τί γίνεται καὶ ἄλλοι. Εἶνε μοιραῖον φαίνεται, νὰ μᾶς παραδειγματίξῃ εἰς ὅλα ἡ Βουλγαρία. Καὶ ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν τὴν ἡμιβάρβαρον, ἀπὸ τὴν χώραν «ὅπου τὰ βόδια ἔχουν κέρατα» θὰ φέρω τὴν παράδειγμα μου.

Καὶ ὁ κ. Ξενοπούλου ἀναφέρει τὴν Βουλγαρίαν, ἢ ἐποία δὲν ἠρξέσθῃ μόνον νὰ παρρησιόμορφοσῃ ἓνα διηγηματογράφον τῆς ὁ ὁποῖος δὲν ὑφίσταται τὴν σύγκρισιν ὅχι μὲ τὸν Παπαδιαμάντην καὶ τὸν Καρυαβίτσαν ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὰ κατωτέρους ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας — οὔτε ἀπλῶς νὰ τοῦ βγάλῃ ἐπίδομα οὔτε, οὔτε, ἀλλ' ἐξώδυνε χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ διὰ νὰ γράφουν περὶ αὐτοῦ αἱ ξένοι ἐφημερίδες. Διότι ἡξεύρουν καλὰ πόσον περισσότερον βαρύνει εἰς τὴν πλάστιγγα ἢ γνώμῃ τοῦ φιλοβουλγαροῦ ξένου γράφοντος περὶ τῆς φιλολογικῆς κινήσεως τῆς πατρίδος του ἢ περὶ τοῦ στρατοῦ τῆς, τῆς βιομηχανίας τῆς τῆς φύσεώς της καὶ... τῶν ἀρχαιοτήτων της.

Τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Ξενοπούλου ἔκαμε τὸν κ. Μ. Μαλακάση νὰ συνεχίσῃ τὸ θέμα του εἰς τὸν «Χρόνον» ἐν σχέσει μὲ τὸν Τριζούπην, ὁ ὁποῖος εἶχε ὅλους διαφορετικὴν γνώμην περὶ φιλολογίας.

Ἦτο ἡ παρομιλία τῆς πρώτης τοῦ ἔτους τῆς τελευταίας ἢ προτελευταίας πρωθυπουργίας του διηγείται ὁ ποιητὴς. Ἐνας κύκλος μετρημένων προσκεκλημένων εἶχε σχηματισθῇ περὶ τὴν κυρίαν Σοφίαν Τριζούπην. Εἶχα τὴν τιμὴν νὰ συγκαταριθμῶμαι μεταξὺ αὐτῶν. Τὸν ἀνεμέναν ὅλοι ἀνυπομόνως. Ἐπρόκειτο νὰ κοπῇ ἡ βασιλοπότητα καὶ ἐπρεπε νὰ ἦτο παρὼν Εὐρύσκοτο εἰς τὸ γραφεῖον του κάτω καὶ εἶχεν εἰδοποιήσει ὅτι θὰ ἀνῆρχετο. Πράγματι κάποτε ἠκούσθη τὸ βαρὺ βῆμα. Ὅλοι ἐστράφημεν πρὸς τὴν θύραν σιωπηλοὶ καὶ συνεχόμενοι, καὶ ὁ Χαρίλαος Τριζούπης εἰσῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν.

Ἦτο εἰπὲρ ποτε ἀλύγιστος καὶ σοβαρὸς μὲ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν του· ἐκαλησπέριον ὅμως μεγαλοφώνως κάπως καὶ μὲ εὐγενὴ σχετικὴν φαιδρότητα ἀντήλλαξεν ὀλίγας χειραφίας μὲ τοὺς πλησιεστέτους του καὶ ὁρθὸς ἐδήλωσε διὰ τῆς ἀδελφῆς του ὅτι θὰ ἔμενε μαζί μας μέχρι τῆς 10 ὥρας. Ἦτο ἡδη σχεδὸν ἡ ἐνῆντη καὶ ἡ συγκατάβασίς του αὐτῇ ὑπεραρίστησε ἰδιαίτερος τὴν εὐγενὴ δέσποιναν, ἥτις εἶχε δηλώσει προσηφάνως ὅτι τὸν εἶχε παρακαλέσει πρὸς τοῦτο.

Τὸ βράδυ ἔκειτο ἐδίδετο χορὸς εἰς τὴν ἀγγλικὴν πρεσβείαν, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ μετέβαινε. Ὅπως ἐστέκετο ὀλίγον ἔσωθεν τοῦ κατοφλίου, μὲ

διηγιώσινε κάπως καὶ κατὰ τρόπον ποῦ ἔδειχνεν ὅτι οὔτε μὲ εἶδε καὶ.

Τὸ τοιοῦτο, φαίνεται, τοῦ τὸ ὑπέδειξεν ὀλίγον ἔπειτα, ἢ προσεκτικὴ πάντοτε ἀβρὰ κυρία ἥτις τὸν ἐπλησίασε καὶ κατὰ τοῦ εἶπε.

Ὁ Τριζούπης ἐστράφη τότε καὶ προσήνης μὲ ἔχαι-
ρέτησε.

— Εἰσθε πάντοτε στὰς Ἀθήνας; μὲ ἠρώτησε.

— Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

— Καὶ φιλολογεῖτε;

— Ὁ εἶμαι τόσο νέος ἀκόμη, ἀπήντησα.

— Ἡ ἀδελφὴ μου μοῦ εἶπε πολλά καλὰ περὶ ὑμῶν.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι μοῦ ἀνέφερε πῶς γράφετε στίχους. Αὐτὸ εἶνε εὐγενὴς ἐνασχόλησις. Θὰ γνωρίζετε βέβαια ὅτι ὁ πατὴρ μου ἐνημενίζετο εἰς τὴν στιχουργίαν. Δυστυχῶς δὲν ἐκληρονομήσα ποσὸς τὸ πατρικὸν αὐτὸ προτέστημα. Ἀγαπῶ τὴν ποιήσιν ὅμως. Εἶνε μεγάλη ἡθικὴ δύναμις. Χαίρω νὰ βλέπω συμπατριώτας μου νὰ τὴν καλλιεργοῦν.

— Ὁ πατὴρ σας, ἐξοχώτατε, εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν συμπατριώτης μας ποιητὴς, διὰ τὸν ὁποῖον τὸ Μεσολόγγιον ἰδιαίτερος πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται. Τὸ ποιήμα του εἰς τὴν Λίμνην μας εἶνε ἀπὸ τοὺς ἀδάμαντας τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως. Ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει εἰς ἐκεῖνον προσθέτως ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ τὸν ἐθνικὸν μας ψάλτην.

— Ἀλλὰ αὐτὸς προσηγήθη τοῦ πατρὸς μου.

Ἐννόησα εὐθὺς τὴν παρανόησιν καὶ ἀνέφερα τὸ ὄνομα τοῦ Σολωμοῦ.

— Ἐχετε δίκαιον, μοῦ εἶπεν ἁμέσως, αὐτὸς πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἐθνικὸς μας ποιητὴς· διὰ μίαν στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ὁμιλοῦσατε διὰ τὸν Ἡγῶν Φερραῖον.

— Περισσότερον ἀπὸ τὸν Φερραῖον θὰ ἔπρεπε τότε νὰ εἶνε ὁ πατὴρ σας, κύριε Πρόεδρε.

Ἀλλ' ὁ πατὴρ σας ἔπλεσε τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν, ποῦ εἶνε πολὺ μέγα καὶ αὐτὸ.

— Ἐχετε ἴσως δίκαιον, μοῦ ἀπήντησεν. Ὁ πατὴρ μου ἦτο ὑπὲρ τῆς ἀπλῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν ἠγνόει ὁ ζακύνθιος ποιητὴς καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ὁ πατὴρ μου τὸν παρώτρυνε νὰ γράψῃ τὰ ἔργα του ἀφοῦ πρότερον τὸν ἔκαμε νὰ τὴν αἰσθανθῇ καὶ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ.

Ἐδῶ ἡ συνομιλία στρέφεται εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ ὁ Τριζούπης ὁμιλεῖ περὶ Ροῖδου καὶ Ψυχᾶς κάτοχρος καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ὅπως ἦτο ὅλων τῶν ζητημάτων.

Ἦδη, ἐπιλέγει ὁ κ. Μαλακάσης ὅλοι εἶχαν τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς ἡμᾶς καὶ τίς οἶδε ἂν μεταξὺ ἐκείνων δὲν ἦτο καὶ ὁ ὑπουργὸς τοῦ κ. Ξενοπούλου; — Ἦτο σχεδὸν ἡ 10 ὥρα καὶ ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ εἶχεν ἀπορροφηθῇ τόσο ἀπὸ τὴν φιλολογίαν, ὥστε νὰ μὴ δώσῃ τὸν καιρὸν εἰς κανένα κατὰ τὸ βράδυ ἐκεῖνο νὰ τὸν πλησιάσῃ. Ἐγὼ κυριολεκτικῶς τὰ εἶχα χαμένα. Ἦμουν βέβαιος ὅτι ὅλοι αὐτοὶ τῆς αἰθούσης ἐμῆνουν ἐναντίον μου. Νὰ εἶπω ὅτι μὲ ἐξήλεον, δὲν τολμῶ. Ἦμουν τόσο νέος καὶ τόσο ἀκίνδυνος.

Μία κατάλληλος εὐκαιρία διὰ νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ χαριτωμένον ποίημα τοῦ Τριζούπην, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ἀνωτέρω ὁ κ. Μαλακάσης:

Στὴ λίμνη τοῦ Μεσολογγίου

Εἰς τὴ Λίμνη κυματοῦσα μὲ ἀνέμην νυχτιά,

Ἡ πολυπᾶθη καρδιά μου ἐποδοῦσε μοναχιά.

Σιγὰ φλοίσβισε τὸ κῆμα στὸ μονόξυλον ἐμπρός,

Τὸ πανάκι μου φουσοῦσε ἀεράκης στεριανός.

Δὲν ἀκούετο ἄλλος κρότος ἢ τὸν κρότον τῶν φαιῶν,

Ὅταν ἔξαφνα πηδῶντας, ἔβρουτοσαν στὸν βυθόν.

Ἐξαπλοῦντο μακρόθεν τῶν φαιῶν ἢ πηλαῖς,

Φαίνοντ' ὅλας ἀπ' τὸ μακρὸς πῶς κινεῖνται μοναχᾶς,

Κ' ἐσχημάτιζαν ἐμπρός μου τόσον ὅλο φωτεινός,

Σὰν τῆς θάλασσης πλανήται περπατοῦσαν στὸ νερό.

Ἀνεφαίνοντο σκορὰν τ' ἀστερόεσσα νησιά,

Ἀεὶ καὶ βγῆκαν ὑγρὰ τότε ἀπὸ τὰ βάθα νερά.

Πάμπολλα θαλασσοπούλια, κορυφασμένα ἐδῶ κ' ἔκει,

Εἶχαν φύλακας τὰ σκότη καὶ τὰ κῆματα στορωμῇ.

Τὸ φεγγάρι ἀπ' τῆς Πάτρας εἶχε ἀρχίσει τὸ βοντό,

Ν' ἀνεβαῖν ἀγάλια ἀγάλια τὸν καθάριον οὐρανόν,

Κ' ἡ ἀχτίνα του στὸ κῆμα ἔλαφρὰ νὰ κολυμβᾷ

Κι' ὀλογάλαντο τὸ κῆμα νὰ τὴν βλέπῃ νὰ γελᾷ.

Ἡ «Φόρμυξ» τῆς 15 Ὀκτωβρίου γράφουσα περὶ τῆς ἰδρύσεως σχολῆς βυζαντινῆς μουσικῆς εἰς τὸ Ὁδεῖον Ἀθηνῶν ἀφηγεῖται οὕτω τὰ κατὰ τὴν συνέντευξιν ἐνὸς τῶν συντακτῶν της μετὰ-τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ὁδεῖου κ. Γ. Νάζου.

Ὁ κ. Νάζος, ὁ ὁποῖος μετέβη ἐπὶ τούτῳ εἰς Κων-
πολιν, θέλων νὰ διαφωτισθῇ παρὰ τῶν ἐκεῖ μουσι-
κῶν ἐπὶ τῶν καθάρως τεχνικῶν σημειῶν:

α) Περὶ τῆς οὐχέτητος ἢ τονικῆς βάσεως τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς, β) Περὶ τῶν μουσικῶν διαστημάτων, γ) Περὶ τῆς μουσικῆς κλίμακος, δ) Περὶ τῆς παρασημαντικῆς, ἢ τοῦ μουσικῆς γραφῆς, ε) Περὶ τῆς ἀξίας τῶν μουσικῶν φθόγγων καὶ περὶ τοῦ ρυθμοῦ, εὐρέθῃ πρὸ γνησίων, ἀλληλοσυγκρουομένων καὶ ἀσαφῶν.

Καὶ εἰς μὲν τὸ ζήτημα τῆς κοινῆς παραδοχῆς μᾶς ὁρισμένης βάσεως δὲν παρετηρήθη σπουδαία διαφο-
ρία καθόσον τὸ ζήτημα τοῦτο εἶχε παραδεχθῇ ἅλ-
λοτε καὶ ἡ ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχείας Ἰωακείμ τοῦ Γ' συστάσα μουσικὴ ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ 1883. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ὅμως τῶν λοιπῶν θεμάτων ὑπῆρχαν γνώ-
μαι ἀντιφατικαὶ καὶ ἐπομένως ἐπεκράτησε ἀσυμφωνία.

Κατόπιν τῆς συζητήσεως ταύτης ἐσχημάτισεν ὁ κ. Νάζος τὴν ἰδέαν ὅτι, ἡ ἐκκλησιαστικὴ βυζαντινὴ μου-
σικὴ εἶνε τέχνη μᾶλλον ἐμπειρικὴ καὶ ὄχι ἐπιστημο-
νικῶς καθωρισμένη, διασωθεῖσα ἐκ παραδόσεως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, καὶ ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ διδαχθῇ αὕτη, ὅπως ἔχει, ἐπιστημονικῶς. Διὰ τοῦτο ἐπρότεινε εἰς τοὺς ἐκεῖ τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα κατ' ἀρχὴν ἐγίναν δεκτά.

α) Οἱ μέλλοντες ἱεροψάλται δέοντ' ἂν ἔχωσι μουσι-
κὴν ἰδιοφυίαν καὶ νὰ ἦνε καλλιπῶνι καὶ διδάσκων-
ται δέ, ἐκτὸς τῆς σήμερον παραδεγμένης βυζαντινῆς μουσικῆς, ἥτοι τῆς ἀπὸ στόματος παραδόσεως, καὶ τὴν ἀφορρίζουσιν εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, προσθέσας ὅτι εὐχρὴς ἔργον θὰ ἦτο ἂν καὶ ὁ κληρὸς ἠρξίε νὰ διδάσκαται τὴν βυζαντινὴν καὶ εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν ὑπὸ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους. καθό-
σον διὰ τῆς οὗτω ἐπιτυγχανομένης μουσικῆς μορφώ-
σεως αὐτῶν, θέλουν καὶ οὗτοι συντελέσει εἰς τὴν συ-
στηματοποίησιν τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς κατ' ὁρι-
σμένους κανόνες, ὥστε καὶ ἡ διδασκαλία αὐτῆς καὶ ἡ ἐξαγγελία νὰ γίνεται καθ' ὁμοίμορπον τρόπον. πράγ-
μα, ὅπερ μόνον διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καθορισμοῦ τῶν τονιαίων διαστημάτων τῶν κλιμάκων τῆς βυζαν-
τινῆς μουσικῆς δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ. Τοιοῦτοτρόπος ἔ-
πιτυγχανομένου τοῦ ὁμοιομορφου τῆς διδασκα-
σίας τῆς μουσικῆς ταύτης θὰ ἐκλίπη πλέον ἡ παρα-
ηρουμένη σήμερον χαώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν δια-
φορῶν κατὰ πόλεις ψαλτῶν, ψαλλόντων νῦν διαφορο-
ῶπως καίτοι διδασκέντων τὴν αὐτὴν μουσικὴν, τὴν
β) Τὸν σχηματισμὸν βιβλιοθήκης ἐν τῇ ὁποίᾳ νὰ
ρισυλλεγῶσι ἅπαντα τὰ ἀφορῶντα τὴν βυζαντινὴν
μουσικὴν.

γ) Τὴν σύγκλησιν συνεδρίου πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐπι-
σιν τῶν διαφόρων περὶ τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς
κρίσεων καὶ ζητημάτων. Καὶ

δ) Τὴν κατασκευὴν ὀργάνου ὅπως χρησιμεύσῃ διὰ
τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.
Διὰ τῶν προταθέντων τούτων ὁ κ. Νάζος ὑπέδειξεν
εἰς τοὺς ἐκεῖ ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ μορφωθῶμεν μου-
σικῶς οὕτως ὥστε νὰ καταστῶμεν ἱκανοὶ πρὸς μελέ-
την τῆς μουσικῆς, ἐκ τῆς μελέτης δὲ ταύτης δυνηθῶ-
μεν νὰ προσεγγίσωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ συνεπῶς νὰ
καταλήξωμεν σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὸ ἀποτέλεσμα καθ' ὃ
ἡ ἀληθὴς μουσικὴ θὰ ἀνυψῶν τὸ αἶσθημα τοῦ ἐκ-
κλησιαζομένου.

Τὸ Ὁδεῖον λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ ἔδραν τῆς
βυζαντινῆς μουσικῆς, ἥτις θέλει λειτουργήσῃ κατὰ
τοὺς ὑπ' αὐτοῦ προταθέντας ὁρους καὶ ἐκ παραλλή-
λου μετὰ τῆς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἰδρυθησομένης
ἐτέρας μουσικῆς σχολῆς, κατὰ τὴν ἐκφρασθεῖσαν ἐπι-
θυμίαν τῆς Α. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ
Ἰωακείμ τοῦ Γ', καὶ τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Ἀθη-
νῶν, ὅπως διὰ κοινῆς ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν τούτων
συνεργασίας ἐπιτευχθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός.

Ἀπὸ τῆς ἔδρας δὲ ταύτης ἀπεφασίσθη νὰ διδάσκη
μουσικοδιδάσκαλος τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἐκ τῶν
Πατριαρχείων μετακαλούμενος, τὴν νῦν ἐκ παραδό-
σεως διασωθεῖσαν βυζαντινὴν μουσικὴν.

Πρὸς τοῦτο παρεκλήθη τὸ Πατριαρχεῖον ν' ἀπο-
στείλῃ εἰδικὸν μουσικοδιδάσκαλον καὶ ὡς τοιοῦτος
ὑπεδείχθη ὁ κ. Εὐστράτιος Παπαδόπουλος.

Υφ' οἷς ὁρους πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ ἡ ἔδρα
τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς ἐν τῷ Ὁδεῷ, προσέθεσεν
ἐν τέλει ὁ κ. Νάζος, οὐδεμίαν μεταρροπὴν θέλει ἐπέλξει
εἰς τὰ καθεστῶτα, ἀλλὰ θέλει ἐπιδιωχθῇ ἡ καλλιτεχνικὴ
καὶ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία τῆς ἡδὴ ἐκ παραδόσεως
βυζαντινῆς μουσικῆς, ὅπως οὕτω φθάσωμεν εἰς τοι-
οῦτον σημεῖον ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ θεσωμεν τὰς
πρώτας βάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀγοράζετε ἑλληνικὰ ἐθνικὰ δά-
νεια» ἡ «Οἰκονομικὴ Ἑλλάς» δημοσιεύει τὸ ἀκό-
λουθον ἄρθρον:

«Ἡ τοποθέτησις κεφαλαίων εἰς τὰ ἐθνικὰ μας δά-
νεια ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶνε ἡ ἀρίστη καὶ ἡ ἀσφαλεστάτη
τοποθέτησις χρημάτων δύναται ν' ἀποφέρῃ ἀνυπολόγι-
στους ὠφελείας εἰς τὴν ὅλην οἰκονομίαν τοῦ ἔθνους καὶ
εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἐάν γενικευθῇ
αὕτη οὐσιωδῶς μεταξὺ τῶν πλουσίων καὶ τῶν λαϊκῶν
τάξεων τοῦ ἐλευθέρου καὶ ὑποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ.

Καὶ εἰς μὲν τοὺς ἔχοντας γνῶσιν τί ἐστὶν Ὁμολο-
γία τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου χρέους καὶ πόσον αὕτη
εἶνε ἀσφαλὴς ὑπὸ τὸν ἐλεγχον τῶν πέντε Εὐρωπαϊ-
κῶν Δυνάμεων, καὶ πόσον ἱκανοποιητικώτατον τόκον
ἀποδίδει, εἶνε λίαν φανερόν ὅτι οὐδὲν νέον ἀποκαλύ-
πτεται εἰς τοὺς ἀξιούντας ὅμως παντελῶς ὅτι ὑπάρ-
χει τρόπος τοποθέτησεως τοῦ χρηματός των ἄλλος
παρὰ οἱ συνήθεις ὡς εἶνε ὁ τῆς διαφυλάξεως αὐτοῦ
κατ' οἶκον εἰς κομποδέματα ἢ ὁ τοῦ δανεισμοῦ αὐτοῦ
εἰς τρίτους τὸ πλεῖστον ἐπὶ ἀπολείᾳ ὀλοκλήρου τοῦ
κεφαλαίου, ἢ τῆς χρησιμοποίησεως αὐτοῦ εἰς ἐπιχει-
ρήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπισημαστέας καὶ καθ' ὅλο-
κληρίαν ἀγνώστους τῷ ἐπιχειροῦντι, ἢ ὡς εἶνε ὁ τό-
πος τῆς τοποθέτησεως τοῦ χρηματός παρὰ ταῖς Τρα-
πέζαις ἐπὶ πολὺ μικροτέρῳ τόκῳ τοῦ τόκου ὃν ἀποδί-
δουσι τὰ Ἐθνικὰ μας δάνεια, εἰς τοὺς ἀξιούντας ἢ
μὴ μελετήσαντας τοῦτο συνιστῶμεν ὄχι μόνον νέον τι,
ἀλλὰ καὶ λίαν χρήσιμον διὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἑλλη-
νικοῦ κοινοῦ.

Ἐκατομμύρια πάμπολλα διεσκορπισμένα ἀσκόπως
καὶ ἀνευ παραγωγικοῦ πνεύματος παρὰ τῷ ἐλευθέρῳ
καὶ ὑποδοῦλῳ ἑλληνισμῷ ἐνέχουσι δύναμιν ἀδίκως
ἀπολλυμένην, δύναμιν ἥτις χρησιμοποιουμένη εἰς ἀγοράς
ἑλληνικῶν δανείων εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ μεταβάλῃ
τὰς παρούσας οἰκονομικὰς συνθήκας ἐπὶ τὰ βελτίω.

Ἐκτὸς τῶν ἀνω περιπτώσεων καθ' ὅς τὸ κῆμα

ἐκεῖνο εἶχε ἀδύνατον νὰ μεγαλοουργήσῃ, πλεῖστα ἐπίσης ἐκατομμύρια τοῦ ἐν τῇ ξένῃ ἰδίᾳ ἑλληνισμοῦ εἶνε τοποθετημένα εἰς ξένας ὁμολογίας καὶ εἰς ξένας τραπέζας, ὥς μὴ ὀφείλουν, διότι τὰ Ἑλληνικά Ἑθνικά Δάνεια ἀποδίδουσι καὶ τόκον ἀνώτερον πολλῶν ξένων ὁμολογιῶν, ἀσφάλειαν δὲ ὅχι μόνον ἴσην ἀλλ' ἴσως καὶ ἀνωτέραν τῶν ξένων δανείων, τυγχάνοντα ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν πέντε Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Τὸ γενικὸν ἄρα συμφέρον μετὰ τοῦ ἀτομικοῦ μᾶς ἐπιβάλλει ὅπως συνιστῶμεν εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τοὺς πλησίον τὴν τοποθέτησιν κεφαλαίων εἰς τὰ Ἑλληνικά Ἑθνικά Δάνεια κατὰ προτίμησιν. Ὅτι τὸ ζῆμα δὲν ἔχει παρὶδὸν εἶνε ἀληθές· εἰς πάντα ὅμως Ἑλληνα εἶνε ἐνδεδειγμένον ὑπὸ τοῦ συμφέροντος, καὶ μόνον τοῦ συμφέροντος, νὰ ἐνδύσῃ τὸ ζῆμα τοῦ τοῦ ἀτοκον καὶ στεῖρον, ἢ τὸ εἰς ξένας χεῖρας. ἀγοράζων Ἑλληνικά Ἑθνικά Δάνεια ἀποδίδοντα τόκον $4\frac{1}{2}\%$ καὶ $5\frac{1}{2}\%$, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δύνανται οἱ μὲν ἐν Ἑλλάδι Ἕλληνες νὰ προτιμῶσι τὰ εἰς Δραχμὰς ἐθνικά δάνεια, οἱ δὲ ἐκτὸς αὐτῆς τὰ εἰς χρυσὸν ἑλληνικά δάνεια, ὅπως ὦσιν ἐξησφαλισμένοι ἀπὸ τῶν διακυμάνσεων τοῦ συναλλάγματος.»

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Θ. — Ἐλήφθῃ τὸ χειρόγραφόν σας, λυπούμεθα ὁμως κατάκαρδα. . . Ἀλλὰ προτιμότερον νὰ σᾶς διηγηθῶμεν τὴν ἱστορίαν ἐνὸς κινέζου διευθυντοῦ ἐφημερίδος. ὁ ὁποῖος ἔγραψε εἰς ἓνα συγγραφεῖα: «Ἐπιτρέψατέ μου νὰ ζήσω — αὕτῃ εἶνε τυπικὴ φιλοφρόνησις τῶν Κινέζων — καὶ νὰ λάβω τὸ θάρος νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι εἶμαι ὁ δυστυχέστερος τῶν ἀνθρώπων ποῦ δὲν ἡμπορῶ νὰ δημοσιεύσω τὸ ἔργον σας. Εἶναι τόσον ὥραϊον, μὰ, τόσον ὥραϊον, ποῦ ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅταν τὸ διαβάσῃ, θ' ἀπαιτήσῃ νὰ δημοσιεύῃ καθ' ἡμέραν ἓνα τέτοιο ἀριστοῦργημα, εἰδειμὴ θὰ μοῦ πᾶρῃ τὸ κεφάλι. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ γράφετε κάθε μέρα τόσον ὥραϊον ἔργον, ἐπιτρέψατέ μου νὰ ζήσω καὶ νὰ σᾶς παρακαλέσω, χωρὶς νὰ δημοσιευθῇ τὸ ἔργον σας, νὰ με θεωρήσετε ἑσᾶς εὐπειθὴ καὶ πρόθυμον θεράποντα»

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἀναγραφείσης εἰδήσεως περὶ πωλῆσεως τοῦ Ἀχιλλείου εἰς τὸν ἀμερικανὸν Γούλδ, δημοσιεύομεν τρεῖς εἰκόνας τοῦ πλουσιωτάτου ἀνακτόρου τῆς Κερκύρας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξήτησε τὴν ἡρεμίαν ἡ ὑπέρροχος ἡγεμονίς.

Ἡ «Ἐλπίς» τῆς Ζακύνθου, ἡ ὁποία ἀνεδημοσίευσεν ἐκ τῶν «Παναθηναίων» τὸ ἀρθρον τοῦ κ. Ξενοπούλου «Ἑθνικὴ Λατορεία», εὐχεται ἐν ἐπιλόγῳ ὑπὲρ τῆς ταχείας ἰδρύσεως Σχολῆς Ἱεροφαιτῶν ἐν Ζακύνθῳ, διότι, λέγει, ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἤρχισε κ' ἐκεῖ νὰ παρακμάζῃ, ἀφοῦ ἐξέλειπον σχεδὸν οἱ παλαιοὶ περιώνυμοι ἱεροφάται καὶ δὲν ἀντικατεστάθησαν ἀκόμη ὑπὸ νέων. Εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σχεδίου τούτου, τὸ ὁποῖον θ' ἀναδείξῃ ἱεροφάταις ἱκανοὺς νὰ συνεχίσουν τὴν πολύτιμον μουσικὴν παράδοσιν τῆς Ζακύνθου.

Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Ζακύνθου ἡ δι' ἐράνων ἀνέγερσις ἀναθηματικῆς στήλης εἰς τοὺς κατὰ τὸ 1897 πεσόντας Ζακυνθίους.

Ἡ νέα ἑλληνικὴ ζωὴ ἐνέπνευσε εἰς τὸν γερμανὸν Ροδόλφον φὸν Gottschall τὴν «Ἀριάνην» μυθιστοῦμα τοῦ ὁποίου ἡ ὑπόθεσις ἐκτυλίσσεται εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὰ τελευταῖα γεγονότα. Κατὰ τὸν κοινὸν τοῦ βιβλίου Α. de Rubber, ὁ συγγραφεὺς δὲν λέγει τίποτε νέον οὔτε ἀνοίγει νέους δρόμους, μᾶς δίδει

ὁμως χαριτωμένας περιγραφὰς καὶ χρησιμοποιεῖ μὲ τέχνην εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου του ὥραϊα ἐπεισόδια τοῦ ἑλληνικοῦ βίου.

Ὁ Ἀλβέρτος Σαβὶν συμπληρώνων τὸ ἔργον τοῦ Σέλλεϋ, τοῦ ὁποῖου μόνον τὰ ποιήματα ἦσαν μεταφρασμένα γαλλιστί, ἐξέδωκε εἰς γαλλικὴν μετάφρασιν τὰ περὶ τὰ ἔργα τοῦ μεγάλου ἀγγλοῦ ποιητοῦ. Ἡ μετάφρασις ζοῖνται ὥραϊα, φιλολογικὴ καὶ ἀκριβής. Ἀποτελεῖ δὲ ἓνα τόμον περιλαμβάνοντα πολιτικούς, λιβέλλους, φιλοσοφίαν, ἀποσπάσματα μυθιστορημάτων, καλλιτεχνικά καὶ φιλολογικά ζητήματα.

Εἰς τὸ πρό τινας ἐκδοθὲν βιβλίον τοῦ «Μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως» ὁ καθηγητὴς Ε. Μετανικόφ ἀναπτύσσει θαυμασίως τὸ ζήτημα τῆς ζωῆς καὶ τὸ ζήτημα τοῦ θανάτου, γινόμενος ἀπόστολος αἰσινδόξου φιλοσοφίας, προσπαθὼν νὰ ὁρίσῃ διὰ τῆς ἐπιστήμης τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν. ν' ἀπομακρύνῃ τὸν φόβον τοῦ ἀγνώστου, ὁ ὁποῖος κυριεύει τὴν ψυχὴν μας ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ τέρας τοῦ μεγάλου μας ταξιδιού. Ἡ καταπολέμησις τῆς νόσου, συνεισὶς τῶν δυσαρμονιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου οργανισμοῦ, ἡ ἐπίτευξις μακροῦ γήρατος, εἰρηνικοῦ, ἢ ἐν πληρῇ γαλήνῃ ἀντιμετώπισις τοῦ μοιραίου τέλους, ἀποτελοῦν τὰ κύρια σημεῖα περὶ τὰ ὁποῖα στρέφεται τὸ βιβλίον Μετανικόφ.

Ἀγγέλλονται ἐκ τοῦ ἐκδοτικοῦ καταστήματος Μακμίλλαν αἱ ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ παραφράσεις καὶ μεταφράσεις τοῦ λόρδου Κρόμερ. Εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο ὁ λόρδος Κρόμερ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων μέχρι σήμερον.

Ὁμιλος ἀγγλῶν καλλιτεχνῶν καὶ λογίων κατοικούντων εἰς τὸ Παρίσι ἀπεφάσισαν νὰ στήσουν ἀνδριάντα τοῦ Βίττωρος Οὐγκώ εἰς τὸ Λονδίνον.

NEA BIBLIA

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΚΑΙ Η ΕΓΓΕΙΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ὑπὸ Ἀντ. Θ. Σπηλιωτοπούλου. — Ἀθῆναι τυπογραφεία τοῦ «Κράτους» 1903.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1901, 1902 ΚΑΙ 1903. Ἀθῆναι τυπογραφεῖον Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ὑπὸ Ἀδόλφου Γάσπαρη μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου. Τόμος Δεύτερος. Ἡ ἰταλικὴ Λογοτεχνία τῶν χρόνων τῆς Ἀναγεννήσεως Τεύχος Δ'. — Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ ἀρ. 213 — Ἐν Ἀθῆναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ οἱ Ρῶς καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου-Κεραμῆος. Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ (Παράρτημα ἀρ. 14) ἀρ. 214. Ἐν Ἀθῆναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δραματικῆς Σχολῆς. — Ἐκδοσις τοῦ ἐν Ἀθῆναις Ὁδείου. — Ἐν Ἀθῆναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

LA MACÉDONIE et les réformes. Memoire du Syllogue Macédonien d'Athènes. Athènes Imprimerie P. D. Sakellarios 1903.

MAURICE DONNAY par Roger Le Brun — Biographie illustrée de portraits, dessins autographe — Paris 1903, Bibliothèque Internationale d'édition 9 Rue des Beaux-Arts.

